

men; hinc uterum gerentibus inimicum esse ajunt, à πύρρονος compingo, concreasco. B. *Rute / wjn-ruit*. G. *Raute*, wein-raute. Gall. *Rue*. A. Idem.

RUTABULUM, est instrumentum ligneum vel ferreum, quo materia igni imposita, vel coquenda sæpè agitur. B. *Ten roer-floh*. G. *Ruehrhacke*. Gall. *Fourgons*. A. *Coal-rake*, *Maukin*.

RYAS, est nimia lachrymarum fluxio non ordinaria.

S.

S. N. idem quod **SECUNDUM NATURAM**, **S. Gr. Σ** vel etiam **C**. utrumque characterem enim Græcis in ulu fuisse docent Numismata. Alias Latinum **S**. est nota characteristica ponderis vel mensuræ, denotans dimidium præcedentis, vel *Semis*.

SABINA seu **SAVINA**, est frutex, qui perpetuò vi- ret, folia habet foliis Tamarisci similia, sed duriora & magis spinosa, odoris fortis, saporis acris & urentis: flos est amentaceus extremitati ramorum innascens, sed sterilis; embryones autem seu baccæ baccis juniperi similes, nucleis turgent angulosis, & asperis: datur & altera sabinæ species, quæ est arbor instar Amygdali magna. Gr. *Βερίδος*, & *Βάρυδος*, dicitur Romanis à regione, in qua multum nasceretur, an à *σιβηρδας* Deos honorare, quia dicuntur Sabini præ cæteris gentibus Deos veneratos esse. B. *Zeben-boom / zabel-boom*. G. *Siben-baum*, *seven-baum*, *sade baum*. Gall. *Savinier*, *Sabine*. A. *Savin*.

SABULUM, sive *Arena*, sunt granula solida, parva arenæ terrestri similia sed naturæ ejusdem ac Calculus humanus, quæ in urina reperiuntur, eminguntur, in renibus vel vesica nata. Gr. *ἄμμος* & *ῥάμμος*. B. *Zand / graveel*. G. *Sand*, *griesz*. Gall. *Du Sable*; *du Gravier*. A. *Gravel*.

SACCHARUM, seu **SACCHAR**, **ZUCCHARUM**, **ZACHAR**, **ZACCHARUM**, **SUCCHARUM**, **MEL ARUNDINACEUM**, **MEL CANNÆ**, arundo hæc non tantum in India Orientali & Occidentali, sed & in Africæ locis, imò & in quibusdam Europæ regionibus crescit. Exhibet autem Saccharum, partim incisione Cannæ undè Saccharum instar lachrymæ extillat, quod candidum est & rarum; partim elixatione potissimum medullæ ac radicis, donec scilicet Saccharum est succus ex arundinibus ex-
pref-

pressus, dulcissimus, concretus, & in salis formam redactus: ideòque *Sal Essentiale* jure vocari potest. Pro varia præparatione varia sortitur nomina, ut *Nigrum, Rubrum, Album, Albissimum, Cantum* id est *Angulosum* seu *CrySTALLINUM, Penidium* &c. Ex plumbo etiam paratur cum aceto destillato *Sal*, quod ob dulcedinem *Saccharum Saturni* appellatur. Gall. *Sucre de Saturne*. B. *Zucker*. G. *Zucker*. Gall. *Sucre*. A. Sugar. Arab. *Zazar, Sudur, Sutter*.

SACCUS, à *Σακκῶ* onero: est intestinum cœcum quod sacci instar propendet. B. *עין סאק*. G. Ein sack. Gall. *Sac*. A. A Sack.

SACCULI seu DUCTUS ADIPOSI, seu VESICULÆ ADIPOSÆ aut LOBULI, observamus, ubicunque pinguedo est, præcipuè circa cutim & in musculorum interstitiis, ibi inveniri multiplices membranas sacculorum adinstar, & lobulorum excavatorum, quæ substratæ cuidam membranæ crassiori adhærent. Per hanc propagari Venas & arterias, quarum trunco à lateribus pinguedinis moles, veluti milii acervus, cumulatur. Vasâ sanguinea expandi in ramos, arborum instar, quorum extremitatibus appenduntur membranosi sacculi seu lobuli, pinguedinis globulis referti, qui veluti folia arboris adnata, arboris exactam figuram complent. Membranosi isti sacculi variè figurantur. Sunt enim leviter depressi & ovalem penè figuram habent, instar glandularum conglomeratarum. Nectuntur ad invicem membranis, quibus efformantur, & vasorum retæ. Glandulas habet copiosissimas, mediante quibus pinguedo & adeps ex arteriis immediatè accipitur & exindè in sacculos adiposos defertur. B. *Smert zakhjen*. G. Die fettfæcke. Gall. *Vesicules adipeuses, ou graisseuses*. A. The fat sacks or ducts.

SACCULUS CHYLIFERUS sive RORIFERUS est Receptaculum chyli (saccus lacteus D. *van Horne*, Cisterna Lumbaris aliis) est inferior pars ductus chyliferi, in homine est sacculus membrana tenui conflatus, qui fibrosis quibusdam vinculis eam ambientibus constringitur, & hinc diversam, pro ut hæc magis minusve solvuntur, capacitatem obtinet, ferè ut intestinum Colon varium deprehenditur, dum vincula ejus sensim solvuntur, undè juxta Receptaculi hujus magnitudo & figura vix determinari possunt; nam modo unicus apparet sacculus, & so-
lutio

lutio fibris pluribus constare videtur, hinc plura dari Receptacula in uno homine dixere egregii viri: tenuis aded est membrana hujus receptaculi ambitum firmans, ut peluceat, & hinc, ubi hoc chylo repletum, à transparente ejus colore, albida appareat, sed & indè fit, ut Receptaculum vacuum, & proindè collapsum, difficulter in conspectum veniat; quæ fortè ratio est, quod Bartholinus id in homine non animadverterit, nec depinxit, ejus loco glandulas novas substituens. Ponitur ad dextram corporum superiorum vertebrarum lumborum, hisque immediatè incumbit; tum ipsi à dextris accumbit, & pro parte incumbit appendix musculosa dextra diaphragmatis, à sinistris verò illud suprascendit arteriæ Aortæ descendens truncus, antè emulgens dextra arteria ab Aorta, supra illud tendit ad renem dextrum; supra quam descendit vena cava inferior, ibi quoque suas venas emulgentes utrimque emittens. Deindè perfectissimè in homine ejus pars infima reperitur sub vena emulgente sinistra, inter Venæ Cavæ inferioris & Aorræ descendens truncum; estque summa cura adhibenda, ne ille locus inter eximendum intestina lædatur, si enim illæsus manserit, femota nimium molesta intestinorum mole, ipsum Receptaculum, in quovis subjecto, quocunque post mortem tempore, facilè demonstratur: circumponuntur receptaculo glandulæ lumbaræ, quod jam animadvertit Rudbek, minus tamen benè illustravit, tum pariter sibi in homine visum testatur Cl. van Horne, & eadem sunt, quas pro receptaculo Chyli descripsit Bartholinus. Porrò huic receptaculo loculoso inferuntur venæ lacteæ secundi generis, & venæ lymphaticæ propemodum omnes inferiorum partium, undè quasi communis cisterna, accipiens & commiscens maximam chyli, (excepto qui per absorbentes venas, oris, œsophagi, ventriculi, intestinorum, immediatè in venas infunditur) & lymphæ totius corporis partem. B. *De gyl-sack. G. Der speis sack, der gyl sack. Gall. Sac Chylifere. A. The chyle sack.*

SACCULUS CORDIS, vide *Pericardium*.

SACCULI MEDICINALES, componuntur ex variis simplicibus, scopo Medici convenientibus; eaque si opus fuerit conteruntur, saccoque, cujus figura parti affectæ quadrat, excipiuntur, qui sæpè, ne materia in unum locum

eum coacervetur, acu, in quibusdam locis interfuitur. B. *Popjes*. G. Säcklein, beutel. Gall. *Un sacbet*. A. A little sack, bag.

SACER IGNIS, vide *Herpes exedens*.

SACER MORBUS, vide *Epilepsia*.

SACERDOS PENIS, vide *Arum*.

SACRA FISTULA, idem quod *Medulla Spinalis*.

SACRUM OS, Gr. Πλατὸν, ἢ Ἰσθμὸν Ὁστέον, Ἰσοσπόνδιλον, Τριγώνου Κόκκυζ est os triangularis figuræ, vertebrae lumborum suppositum, à lateribus ossibus innominatis conjunctum, constat, ex vertebrae inferioribus sex, cui ossa coccygis annectuntur, in abdomine à parte posteriori constituit pelvim. B. *Het heilig been*. G. Das heilige bein, das grosse rueck bein. Gall. *POs Sacrum*. A. The holy bone.

SAGAPENUM, lachryma seu gummi est Ferulæ in Media nascentis, ejusdem cum succo nominis, ex qua fauciata educitur. Nasctur in Media regione, undè Alexandriam, ac hinc Venetias atque in alia Europæ loca transportatur. Optimum debet esse sincerum, translucidum, foris colore fulvo vel ruffo, intus albido, gustu acre, odore gravi, porrumque æmulans. Appellatur & *Sacoponium*, *Serapinum*, *Sacopenium* &c. B. *Com zaga-pren*. G. Serapinsafft. Gall. *Sagapene*. A. Sagapen, ferapin.

SAGITTA, palustris Planta est, & species Ranunculi, quæ habet folia aquis innatantia raræ formæ, pulchræ alatae sagittæ mucronem æmulantia, fuscis hinc inde in superna parte maculis notata, quædam ex primis in acumen non desinunt, sed rotundantur, saporem obtinent nonnihil subdulcem, & viscidum, cum vestigijs obscuræ acrimonie: ex radice erumpunt plures caules, obrotundi, excavati, fungosi, in summitate habentes flores visui gratos, tetrapetalos, rosaceos, albos, plura stamina habentes in medio rubra; floribus succedunt fructus parvi, rotundi, fragorum magnitudinis, asperi, coloris viridorubri; qui singuli continent plura semina, tenuia, acuta, in capitulum unum congesta; & figuram unguis avis habentia: radix fibrosa, longa, crassa, spongiosa, pallida: sic dicitur à foliorum forma tricuspidi, supernè in unam, infernè in duas desinentium. B. *Serpents-tong / flange-tong*. G. Pfeil-kraut. Gall. *Queue d'Arondelle*, *espece de Renoncule*. A. Adders-tongue or arrow klad.

SAGIT-

SAGITTALIS SUTURA, vel veruculata, Gr. οβ
Sutura est illa quæ à Coronali incipit, & in Lambdoidemi
 definit, inter duò ossa bregmatis decurrens. B. *De ppl-*
nad. G. Diè pfeilnath. Gall. *Suture Sagittale.* A. Shaft
 future, streight seam.

SAGMINALIS, vide *Peristeron*.

SAL, est materia in aqua solubilis, igne liquefcens,
 adeò simplex, ut qualibet ejus particula eandem toti na-
 turam referat, linguæ saporem inprimat, estque *Fixum*,
 vel *Volatile*: *Acidum* vel *Alcalinum*: vel *Sal Compositum*,
 seu *Neutrum*. *Fixum* est quod magna ignis vi non avolat,
 sed ejus torturam securè pariat, ut sal tartari; cardui
 benedicti &c. *Volatile* est quod spontè, vel minimo ignis
 calore fursùm evehitur & in auras evanescit, uti omnia
 salia Volatilia arte facta. *Acidum* est quod sapore tali se
 prodit, vel solutum cum alcalicis effervescit, uti Vitriola.
Alcalinum est quod ignei vel urinosi saporis, cum acidis
 solutis ebullit, ut sal Tartari. *Neutrum* est, quod nec ebul-
 lit cum acidis, nec cum alcalinis, ut sal marinum, gem-
 mæ &c. Omnia salia naturalia cognita sunt, Sal maris,
 Sal gemmæ, Sal de fontibus salinis, Nitrum, Borax, Sal
 ammoniacum spontaneum, alumen, acidum vagum fodi-
 narum. Sal fossile, cujus purior pars, Sal Gemmæ appel-
 latur, in fodinis variis, per orbem sparsis, copia ingenti,
 ad summas profunditates, perfectum eruitur. Sal Fonta-
 num, aqua dilutum, scaturiens, depuratum, inspissatum,
 simillimum est Sali marino. Sal Maris, in eo diffusum, so-
 là exhalatione, & defæcatione, in crystallos reducit.
 Hæ tres, ab ortu diversæ, salis species, ejusdem naturæ,
 eadem aquæ copiâ solvuntur, sc. in $3\frac{1}{2}$; in aëre deliques-
 cunt nostro suâ sponte; crystallos formant ferè similes,
 cubicas, parallelepipedæas, vel pyramidales, lentiore vel
 celeriore coactu; affusæ ad aquam fortem aurum solvunt,
 vi ignis destillant in spiritus acidos ejusdem naturæ; solu-
 tæ in aëre humido multum terræ deponunt; & liquorem
 pinguem, acrem, austerum, relinquunt; crepitant in igne;
 fluunt in igne magno; diu in illo fixi manent, si puri fun-
 duntur; nec tum mutantur; nec spiritus fundunt, & pa-
 rum modo aquæ; alcali non dant; nec putrescendo mu-
 tantur. Reliqua salia vid. suis locis: derivatur à Gr. *Αλά*
 sal. B. *Zout.* G. *saltz.* Gall. *Sel.* A. *salt.*

SALACITAS, vide *Satyriasis*.

SALICARIA, vide *Lysinachia*.

SALICORNIA, est Kali marini species, plurima cornua falsi saporis habens. Vide *Kali*.

SALIVA & SALIVUM, quibusdam *Sputum*. Gr. Πρω-
λιν & Σιολιν, est liquor insipidus pellucidus, igne non
concrefcens sed avolans, albus, spumans, imprimis si
conquassatur, in ore reperiendus, cui infunditur ex glandulis
Parotidibus & submaxillaribus per ductus patentes
à glandulis maxillaribus emissos; ut os & cesophagum ma-
defaciat, masticationi, solutioni, dilutioni, & miscelæ
probæ ciborum inserviat, eosque in ventriculo aliquomodo
digerat & fermentet. B. *Speckzel*. G. Geiffer, *Spei-
chel*. Gall. *Salive*. A. Spittle.

SALIVANTIA, sunt medicamenta quæ salivam copiose
eliciunt, inter quæ Mercurialia Principem sedem obtinent.
Gr. σιαλαγωγία. B. *Quyl-middelen*. G. Geiffer *treibende
mittel*. Gall. *Remedes*, qui *excitent ou produisent la
salivation*. A. Remedys causing spitting.

SALIVARIS, vide *Pyrethrum*.

SALIVATIO, est sputi vel salivæ per medicamenta salivantia
evacuatio, ut sunt mercurialia; quandoque tamen in morbo
stato pro pytalismo sumitur. B. *Ein zalibatie / specksel-making*.
G. *Salivation*, das *gafem*. Gall. *Salivation*, *Flux de Bouche*.
A. *Salivation*.

SALIUNCA, Germanicum est vocabulum, quo significatur
Spica celtica vera, quam in pharmacopoliis, *Spicam Romanam*
appellant. Vide ulterius de *Spica celtica*, eleganter ejus
radix Orcitunica est appellata, quæ facie se habet instar
vel tunicæ. Dioscorides à patrio nomine *Aliungiam* vocari scribit.
Celtica dici videtur à loco natali, hinc nonnunquam
Gallica appellatur. Germani plerique eandem herbam adhuc
proprio veterique nomine *Sel-tunck*, quasi animam juvenilem
reddens, appellant.

SAL NITRUM, sive HALINITRUM, idem quod *Nitrum*,
seu *Salpetra*.

SALIX, arbor est satis magna, mediocriter crassa, cortice
polito, tactui molli & flexili obducta; ramorum cortex
est purpureus vel albus: lignum est album, flexile, fractu
difficile: folia sunt oblonga, angusta Oleæ similia,
supernè virentia, infernè candicantia, utrinque hirsuta,
po-

potissimum verò parte inferiore ac in extremitatibus virgarum supremarum, quandoque tamen glabra, interdum ferrata, saporis amaricantis: flos est amentaceus, plurimis nempe staminibus in spicam congestis constans, sed sterilis; embryones autem iis salicis speciebus innasci solent, quæ floribus carent, spicati pariter, abeuntque deinde in fructum seu capsulam corniformem bifariam dehiscentem, seminibusque fatam pappis instructam: aquosis nitrosisque suis exhalationibus aëris æstum refrigerat, unde in musæis agrorum febricitantium aquæ imponi solet: dicitur à saliendo, quod ea celeriter crescat, ut salire videatur. Gr. *ἰρέα* ab *ἰύωαι*, quia ita crescendo celeriter. B. *Wilge-boom / wind-hout-boom / bint-hout-boom*. G. Weide, weiden-baum, felber-baum. Gall. *Saule*. A. A. Willow, Ozier, Sallow-tree, Withie.

SALOMONIS SIGILLUM, vide *Sigillum Salomonis*.

SALPETRA, idem quod *Nitrum*.

SALVATELLA, est vena quæ à brachii ramis tendit ad digitum minimum. B. *De hooft-beschermerster / pink-ader*. G. Die miltz-ader. Gall. *La Salvatelle*. A. The Salvatelle.

SALVIA, est planta, quæ habet caulem ramosum, lanuginosum, lignosum, coloris viridis albescentis: folia oblonga, ampla, obtusa, rugosa, aspera, albescentia, crassa, lanuginosa, sicca, parùm succulenta, spongiosa, diversi coloris, odoris penetrantis, fortis & grati, saporis aromatici, amari, & acris, os calefacientis: flores in summitate ramorum crescentes, & in spicas quasi congesti, sunt verticillati, galea falcata vel fornicata, barba trifida, segmentum medium vix excavatum: femina obrotunda, nigricantia, in capsula, quæ flori tanquam calix inservit, inclusa: radix fibrosa, dura, lignosa: quasi Salvatrix, quod multis incommodis medeatur, ægroque salvos præstet. Gr. *ἑλελισφορον*: quoniam illa herba semper retorrída & exsucca videatur, factum est, ut Græcis *Elelisphacon*, quasi in tabem redacta vel in syderationem flaccescens dicta sit: *ἑλελιζεν* & *σφάκον*, vocibus in unam coalescentibus appellationem, est autem *σφάκον* seu potius *σφάκελον* malum in Plantis, cum per æstatem & ardentissimum canis æstum, vi solis altius penetrante, humoreque quo nutriuntur deficiente, languent & arefcunt. B.

Salie / zelf / zävie. G. Salbey. Gall. Sauge. A. A Sage.
SAMBUCUS, Arbor est vel Arbuscula, cujus rami sunt longi, rotundi, medullâ multâ, albâ repleti, lignum rarum habentes, initio virides, deindè gryfei: truncus cortice aspero obductus est, fisso, colore cinereo, sub hoc exteriori cortice latet alter viridescens, cujus in Medicina usus est cognitus: ejus lignum est solidum, flavescens: folia quinque vel sex ad unam costam instar Nucis juglandis, sed minora, in margine dentata, & odoris fortis: rami in summitate habent umbellas amplas & latas, quibus adhærent flores parvi, monopetali, rotati, multifidi, albi, odoriferi, quorum medullium à mucrone calicis tanquam à clavo perfoditur: calix autem deindè abit in baccam instar grani juniperi crassâ, rotundam, initio viridem, sed per maturitatem nigram, succo valdè rubro repletam, seminibus ut plurimum tribus oblongis fætam; vocantur Baccæ grana Actes: crescit hæc arbor humectis præsertim & tenebrosis locis, juxta sepes & muros; hujus cortex medianus vi purgante famosus in usu est; videtur ab Authore appellata, cui nomen *Sambyx* fuit, vel à *Sabuca* musico instrumento, quod alii peccida nominant, alii Magadin. Gr. *Ἄκτις* & *Ἄκτις* fortè à littore, quòd fluviorum littora amet, vel ab *ἄγω* frango, quòd undæ littoribus allisæ frangantur: sed à contrario *ἄκτις* dicta esse potest, quòd non facilè à ventis propter flexibilitatem frangatur, vel ab *ἄγω*, quòd facilè ob eandem flexibilitatem ducatur. B. *Wier-boom / blaar-boom / stier-boom.* G. Holder-baum, hollunder-baum, hollunder-stande. Gall. *Sureau.* A. Elder tree. Nonnulli derivant ab Hebr. *Savae* implicari.

SAMPSUCHUM, & **SAMPSUCHUS**, dicitur Majorana, vel Amaranthum: undè Etymologiam trahat, in Lexicis inveniri nequivi.

SANAMUNDA, dicitur *Fuschio* Caryophyllata: quia sanat & mundat, appellationem sibi videtur adscivisse. Vide *Caryophyllata*.

SANDARACHA ARABUM, vulgò vernix, est Gummi Juniperinum, colore Mastichem referens, sed globulos habet longiores, est friabile, saporis resinosi, & odoris cum accenditur fragrantis. B. *Sandzak / vernis / je-neber-gom.*

SANDARACHA GRÆCORUM, est Arsenicum rubrum, sed in pulverem redactum, color mutatur in intense croceum seu flammeum, instar corticis mali aurantii. B. *Kus-geel*. Vide *Arsenicum*

SANCTI VITI CHOREA, vide *Chorea Sancti Viti*.

SANGUIIFICATIO, vide *Hematosis*.

SANGUINALIS & SANGUINARIA, vide *Coronopus*.

SANGUIS, est liquor rubicundus, venis, arteriis, aliisque sinibus corporis contentus; compositus ex cibis potibusque per lactea vasa in Venas infusus, & circulatione diuturna, actione cordis, pulmonum, aliorumque viscerum & arteriarum mutatus in animale indolem, & colore adscitio inde rubro gaudens; inserviens nutritioni & vitæ sustentaculo, & ex quo omnia reliqua liquida animalia secernantur, detexitque microscopium quod sanguis ruber ex globulis componatur, qui singuli ex sex minoribus pellucidis, albis, in unum compressis, & rubrum globum formantibus, constant, vocatur etiam *cruor*, anima *Virgilio*. *ἄοζον* *Aristoph. Αἷμα*, "Eae *Poët. B. Het bloet*.

G. *Bluet*, gebluet. Gall. *Du Sang*. A. *Blood*.

SANGUIS DRACONIS, est Lapathi species cujus costæ rubicundum habent colorem. B. *Drake-blood / roo ridder / swarte of roode patich*. G. *Roth-ritter*, Gall. *Sang de dragon, ou Patience rouge*. A. *Dragons-blood*.

SANGUIS DRACONIS, est resina rubra, penitus in sp. Vini alcoholifato solubilis, saporis adstringentis, profluens ex arbore *Draco* dicta, diebus canicularibus partim sponte, partim vulnere cortici illato, quæ Solis æstu tum exsiccat: adfertur nobis in folliculis ex foliis hujus arboris convolutis. Arbor ista crescit in insula Porto sancto, truncus est admodum durus, superius dividitur in octo & plures ramos, qui iterum subdividuntur, in cujus extremitate folia se erigunt instar Pancratii, vel juccæ Americanæ, memini me hanc plantam vidisse Amstelodami. Fructus cerasis similes sunt, colore subflavo, gustu subacido. Intus dicunt, detractâ pelle, draconem representare. Sunt qui *Dioscoridis* cinnabarim esse velint. Accuratissimus *Kampferus* notat duplicem nobis exhibere sanguinem Pharmacopolia, haud quaquam solâ puritate, quod creditur, sed ipso genere arborum, ex quibus colligitur, differentem: unum nimirum in glebis, cujus ex

Occidente quoque; alterum in guttis, cujus ex solo Oriente nobis fit copia: Ille in Canariensi insula manat, ex dehiscente caudice arboris pruniferae cujusdam, Draco, dictae, si Chufiano candori fides est; si Arabibus Perfisque credendum; idem ex arbore fantalina rubra prolucitur: hos ita sentire persuasit communis lachrymae cum Santalo color, bonitatis nota, virtus & demum patria, videlicet Cholomandela (vulgò Cormandel) Madagascar & Æthiopia, sive potius Æthiopiae ora illa, quae sangibara, vel Zanguebara inscribitur suffulcit opinionem etymi inter diversas gentes cognatio & consensus: quandoquidem vocabulo, quo Persae Draconis succum *Cbuni Sengijoon*, id est sanguinem sangibarensem nuncupant, eodem quoque gentiles Gangetici, fantali rubri lignum indigitant, id appellant, vel lingua sua populari Decanica: *Reket Tsjandän*, id est sanguineum santalum: vel docta Brahmenum famseretica: *Rakta Tsjandoonam*, quod idem sonat: vel, *Rakta Tsjandoonam Sangghi*, id est sanguinem santalum sangibarense, sive Æthiopicum. Ex alia rursus arbore eundem succum derivari contendunt alii: nec mirum, differenti de illius natalibus, addit Cl. Autor: varium enim adulterium, quin supposititium hujus nominis genus, quod arte componitur, & pro encaustis & pictoribus venale prostat, variam conjecturae & erroris occasionem ignaris rimatoribus suppeditant. De hoc verò posteriori, quem sanguinem in guttis appellant, inter Nigritas Orientis, Malajos, Javanosque exploravit Autor, quòd artificio eliciatur ex fructu parvulo, strobili figura, arboris *μυροβαλας* spinosissimae: eliciendi hic modus est: reponuntur fructus in craticula supra vas amplum, fictile, quod aquam ad sui dimidium continet; quo facto, vas leviter operculatum supra prunas collocatur, eo fine, ut elevatus aquae bullientis vapor fructus emolliat, atque emaciet; ita fit, ut tinctura sanguinea, quae in dissecto fructu, calente halitu extricatus, exsudet, & in superficie fructuum sistatur. Haec bacillo abrafa, in folliculos reconditur, ex folio arundinaceo complicatos, mox filo nectendos in seriem, & in aëre tamdiu suspendendos, donec inclusus sanguis exaruerit. Ab aliis simplici coctione opus perficitur: nimirum usque eo strobili excoquantur, donec rubedinem in aqua deposuerint; haec, rejecto fructu, coctione ulterio-

rioni in spissum succum redigitur, folliculis pariter involvendum, hujus plantæ descriptio apud Cl. *Kæmpferum* videri potest. Gr. *Αίμα Δρακόντιον*. B. **Draken-blod**. G. Drachen blut. Gall. *Sang Dragon*. A. Dragons-blood.

SANGUISORBA, est herba Pimpinellæ similis, sic dicta quod vulneribus injecta ferrum & spicula faciliè & citra sensum doloris exigit, ut nonnulli arbitrantur: sed potius quod ei in sistendo sanguine undecunque emanarit, mira admodum insit efficacia; adeo ut hunc ipsum absorbere videatur. Idem quod *Pimpinella*.

SANGUISUGA, idem quod *Hirudo*.

SANICULA, Planta officinalis, quæ plurima folia habet ex radice erumpentia lata, obrotunda, dura, in quinque partes divisa, denticulata, polita, pulchri coloris viridis, splendentis, & interdum in margine rubra, pediculis longis adhærentia: caules ex his enascuntur, inferius rubicundi; & in summitate habentes flores rosaceos & umbellatos in capitulum conglobatos; plurimis petalis constantes in orbem positas ad centrum floris plerumque reflexis, & calici insidentibus: is autem abit in fructum ex duobus seminibus compositum, hinc gibbis & echinatis, inde verò planis: ex floribus nonnulli sæpè steriles sunt: dicitur & *Diapensia*, à vulneribus sanandis nomen traxisse vulgò constat. B. **Zanikel**. G. **Sanikel**, **sanikle**. Gall. *Sanicle*. A. Idem.

SANIES, est in vulneribus vel ulceribus materia purè tenuior, acrior, sanguinolenta, omnia vascula quæ in sinu ulcerato attingit, erodens cum dolore. B. **Bloedige eiter**. G. **Blutig eiter**, **duenner eiter**. Gall. *Sanie*, *matiere sanguinolente*. A. **Bloodie matter**.

SANITAS, vide *Hygieia*.

SANTOLINA, est planta, quæ instar Arbusculæ habet caules vel virgas lignosas, leviter lanugine obductas, teneras, ramosas: folia parva, valdè angusta, cana, minutim denticulata, ita ut quatuor ferè denticuli in eadem phalange agminatim dispositi conspiciantur, odore medicamentoso, & cum quadam suavitate gravi, sapore partim acri, partim amaro: flos est flosculosus, globosus, plurimis scilicet flosculis constans multifidis, embryoni insidentibus, foliolis imbricatis intermediis, & calice squamoso quasi hemisphæriis comprehensis: embryo autem

deindè abit in femen, pappis nequaquam instructum : est Chamæcyparissus : nomen videtur habere à Santonibus Galliae Aquitaniae populis. Gall. *Garderobe*.

SANTONICUM, seu SEMENTINA, dicitur à Santonibus Galliae Aquitaniae Populis, apud quos copiosissime provenit. B. *Ἰσχυρ-κρυιδ / ζευρ-ζααδ*. G. Zitwenfamen, wurm-famen. Gall. *Barbotine*, *Poudre à vers*, *Semence contre les vers*, *Santoline*, *Semencine*, *Xantoline*. A. Worm-wood.

SAPA, vide *Apochylisma & Defrutum*.

SAPHENA, est venæ cruralis ramus internus, qui per interius cruris latus sub cute fertur ad malleolum internum, ubi cum aliorum ramulis variè inosculatur : hanc antiqui in uteri affectibus frequentissime secabant. Fortè à *Σαφή*, manifestus, quia manifestè demonstrari potest. B. *De moeder-ader*. G. Die frauen, vel rosen-ader. Gall. *La Saphène*. A. The saphene.

SAPHATUM, est exulceratio crustosa in capite, non absimilis Achori. Vide *Achor*.

SAPHYRUS, est Gemma cæruleo colore, pellucida & diaphana. Sunt aliquæ colore cæruleo albidæ, aliæ cæruleo saturo : hæ mares, illæ fœminæ appellantur; aliæ omni colore carent, albæque vocantur. Orientales inveniuntur in Calecut, Cananor, Bishnagar, Zeilan, & præstantissima in regno Pegu. Occidentales, variis in locis reperiuntur. Confinia Bohemiae, & Silesiæ satis præstantes ferunt. Præstantiores tamen sunt orientales, Color in igne facilè aufertur. B. *Zapphier*. G. Ein saphir. Gall. *Saphir*. A. Sapphire.

SAPIENTIE DENTES, vide *Dentes*.

SAPINUS, est Abies, sive ipsius arboris infima pars, quæ enodis est.

SAPONARIA, Planta officinalis, lychnidis species, quæ plures habet caules tenues, rotundos, nodosos, rubicundos, valdè teneros : folia sunt ampla, nervosa, Plantaginis foliis similia, sed minora : flores crescunt in summitate ramorum umbelliferi ; pentapetali, ut plurimum coloris pulchrè purpurei, interdum rosei, aliquando albi, odoriferi : floribus succedunt fructus plurimis seminibus tenuibus, obrotundis, rubris, fæti; radix est longa, rubra, nodosa, obliquè repens in terra : sic dicitur, quod

quod saponis loco substitui potest ob succum ei insidentem verè saponaceum. Gr. Στεφθιος, aliis *Radicula*, & *Lanaria*. Vide *Struthium*. B. *Zcep-kruud*. G. *Walch-kraut*, *seiffen-kraut*, *speichel-wurtzel*. Gall. *Saponaire*, *Herbe à Foulon*. A. *Soap wort*.

SAPONEA, est linctus ex amygdalis confectus.

SAPON, est compositum ex Sale alcalino & oleo expresso vel destillato, coctione unitis, & reductis ad materiam consistentem vel planè solidam, virtutis miscendi oleosa aquosis, & abstergendi quasvis sordes, qui cum oleo expresso fiunt *Vulgares* sunt: qui cum destillatis oleis, saponis philosophorum nuncupantur. B. *Zcep*.

SAPOR, vide *Gustus*.

SARACENICA SOLIDAGO, à nonnullis corrupta voce *Cartafilago*, vel magis depravata *Filago* nominatur, cum dicendum esset *Ceratophylace*, quia nimirum partem oculorum corneam seu ceratoida defendat, salutique percussam ac lœsam restituat. Dicitur etiam *Herba Fortis*, vel quibusdam placet *Sortis*, fortè à Saracenis reperta fuit. B. *Heidens-wond-kruud*. G. *Der Heidnisch wund-kraut*. Gall. *Verge dorée*. A. *Confound of saracyns*.

SARCITES, idem quod *Anasarca* & *Leucophlegmatia*.

SARCOCELE, est Hernia carnosâ testiculorum, quando processu peritonæi vasa spermatica in se continens intumescit, & increfcit in carneam substantiam, figuræ farciminalis, cumque eodem, ac Herniæ, loco fiat, καλα vocata fuit, quamvis hic Hernia propriè non adfit, ex σαρκος caro, & κηλη tumor. B. *Gen blees-byeusi*. G. *Carnueffel*, *fleisch bruch*. Gall. *Sarcocele*.

SARCOCOLLA, est lachryma gummea in granulis, mannæ seu pollini *Thuris* similis, colore subruffo vel flavo, sapore amaro, dulcedinemque glycyrrhizæ amulantem post se relinquentem, profluit ex arbore quadam exotica, spinosa & nodosa, ejusdem cum lachryma nominis, quæ tum spontè, tum sauciata lachrymam illam profundit. Adferitur nobis ex Persia, ex σαρκος caro, & κηλη gluten, quia dicitur ossa conglutinare, vel potius carnes; Osteocolle ossa agglutinare dicitur. B. *Bleis-lpm*. G. *Fleisch leim*. Gall. *Colle chair*, ou *Sarcocolle*. A. *Idem*.

SARCOEPIPLOCELE, est Hernia carnosâ omentalis, quando omentum in carneam substantiam accrescit, & in-

duratur, five circa umbilicum, five in scroto fiat, ex σάρξ caro, περιωλοειον omentum, & κίλη tumor. B. Een nabelg-bleis-bruch. G. Des nabels-fleisch-bruch. Gall. *Hernie charneuse du nombril, ou sarco-epiplocele.* A. A fleshy omental rupture.

SARCOMA, est carnis in naribus, vel alio corporis loco p.n. excrecentia. Item molarum in utero productio, à σάρξ caro, & κομιζω porto, affero. B. Een vleezig uitwas. G. Ein fleischern auswachs. Gall. *Sarcome.* A. Fleshy excrecency or mole.

SARCOMPHALUM, est carnosâ in umbilico excrecentia, ex σάρξ caro, & ἀμφαλδς umbilicus.

SARCOPHAGUM, idem quod *Catharticum.*

SARCOSIS, vide *Sarcoma.*

SARCOTICA, five carnem generantia sunt, quæ moderato calore & vi deterforia, fordes è vulneribus & ulceribus tollendo auferunt simul impedimentum illud, cuius virtute impediabatur efficacia illius causæ, per quam omnia in nobis nutriuntur, à σαρκω incarno. B. Middelen die vleis doen groejen. G. Fleisch machende mittel. Gall. *Sarcotiques.*

SARDIUS LAPIS, seu SARDA, est Gemma femidiaphana, loturæ carnis, seu carni sanguinolentæ similis, unde *Carneolus*, vel corruptè *Corneolus* vocatur. Non omnes uniusmodi inveniuntur coloris, alii enim sunt rubri, alii exiguâ sanguinis rubedine. Laudatissimus Carneolus in Sardinia invenitur, hinc in Epyro & Ægypto, sed Babylonius cæteris præfertur, Indici & Arabici etiam non contemnendi, ut nec Europæi. Nam in Bohemia, Silesia, aliisque regionibus præstantes inveniuntur. B. Sardus carneol. G. Ein carneol. Gall. *Cornaline.* A. A Sardis stone, Carneol.

SARDONIUS RISUS, est risus præter voluntatem nobis adveniens, ex convulsionibus ortus, cum labiorum oris diductione. Esse in insula Sardinia fontes dicunt, circa quos maximè *Herba Sardonia* succrescit, Apio similis, quæ comesta vescantium nervos contrahit, rictu ora ducit; ut, qui ita moriuntur, ridentium facie intereant.

SARE, idem quod *Essere.*

SARMENTA, prælongæ sunt vitium virgulæ, in quas vitis luxurians spargitur, hoc est, vitis ipsius, brachiorum

rum & caulium ligna, tam dum sunt in ipsa vite, quam dum exsecta vel exempta sunt. Gall. *Sarment*.

SARSA PARILLA, Radix est ferè insipida, lignosa, fibrosa & uniformis. Color externus obscure griseus, vel aliquantulum flavescens. Adfertur ex nova Hispania, Peru, aliisque locis Americanis, quam maximè Smilacem asperam referre asserunt. Præscribitur in podagricis doloribus, Lue venerea, aliisque morbis. B. *Zalza paril / stekende winden*. G. *Sarsa parille*. Gall. *Sarcepareille*. A. *Salsa Parille*. Dicitur & *Zarzapillo*.

SARTORIUS MUSCULUS, sive **FASCIALIS LONGUS**, est inter eos qui tibiam flectunt. Hinc interiori Ilii ossis tuberculo affixus, decussatim cæteris superstratus musculis anteriori sub genu tibiæ ossis acutæ eminentiæ implantatur. B. *De Windel-spier / super-spier*. G. *Der windel mausz*. Gall. *Le Couturier*. A. *A swadle Muscle*.

SASSAFRAS, arbor est prægrandis, nascens in Florida, folio ficulneo, cortice ex fulvo nigricante, aliquantum acri sapore sed aromatico, odore ferè feniculi & cinamomi mixto redolente. Dicitur & *Paname*. Cortex & lignum in morbis podagricis & Lue venerea in maximo usu sunt, præsertim si ex radice fit, quippe radix reliquis partibus prævalet, adeoque & ejus cortex. B. *Zassefras-hout*. G. *Fenchel-holtz*. Gall. *Sassafras*. A. *Idem*.

SATURANTIA, sunt quæ acidum è corpore nostro absorbent. Vide *Absorbentia*.

SATURATUS, terminus est Chemicus, usurpatur quando salia duo cum invicem effervescentia, affunduntur sibi pedentim eâ copiâ, donec unum aut alterum sal non magis prædominetur, vel effervescentia inter ambo observeretur.

SATUREIA, sive **CUNULA**, est herba aromatica, quæ habet caulem parvum, rotundum, acutum, lanuginosum, rubicundum, ex uno pedunculo plures tales caules nascuntur: folia angusta, parva, oblonga, Hyssopum referentia, aliquantulum lanuginosa, multis foraminibus pertusâ, quæ non penetrant, odoris Thymi, sed debilioris & minus penetrantis, saporis acuti, grati: flores sunt parvi, in alis foliorum sparsi, non in capita congesti, nec verticillatim dispositi, in pedunculis ramosis crescentes, galeâ erectâ, bifidâ, barbâ trifidâ, segmento medio crenu-

nulato : femina minima, ferè rotunda, in capsula, quæ floris calix fuit, inclusa : radix minima, simplex, lignosa : hæc planta in hortis colitur ; putatur à saturando nomen habere ; sed alii à Satyris nomen traxisse putant, quod sc. marcescentes ad coitus stimulet. *Theoph.* $\Theta\upsilon\mu\omega\sigma\epsilon\upsilon\varsigma$ fortè ἀπὸ τοῦ Ἰθίου ob fragrantiam. B. *Heule / kunné / kunnéhe / boon-kruid.* G. Sengen-kraut, garten-yfop, saturrey. Gall. *Sariette, sardrée, favorée.* A. Savory.

SATURNUS, per eum intelligunt Chymici *Plumbum* Unde *Saturnina*, quæ ex plumbo parantur.

SATYRIASIS, SATYRIASMUS, PRIAPISMUS, vel SALACITAS, est nimia in Venerem propensio, hinc Satyriasis dicta, quod Satyri tales esse creduntur. *Priapismus* autem est Priapus sive virilis membri invita erectio, etiam absque appetitu congressus, convulso & Tetano diu affecto pene, quod non sine dolore fieri solet, ita ut tentio à coitu peracto non remittat, uti in Satyriasi accidere solet, licet & in hac mox nova erectio, eaque sapius subsequatur ; habet tamen Priapismus id quoque, quod subinde remittat, mox iterum revertatur, undè partim convulsio, partim motus convulsivus est ; Reperiuntur verò hi affectus complicati cum aliis morbis, & quidem Satyriasis cum Elephantiasi, Priapus cum Gonorrhoea, & Salacitas in iis qui multi roboris sunt, in hernia, colica cum multis flatibus, Calculo, Epilepsia, & cæteris aliquando incidit Priapismus, subsequente pollutione, id quod etiam in animi deliquio & iis evenit, qui laqueo suspenduntur : huc quoque spectat *Pollutio* dicta *Nocturna*, quæ etiam diurna est, ac verius diceretur somnosa, id est, in somno & infomnio contingens. Dicitur & *Tentigo Veretri*, à $\sigma\acute{\alpha}\tau\upsilon\gamma\epsilon\upsilon\varsigma$ simius silvestris hominem referens, & venerem summoperè appetens, vel à $\sigma\acute{\alpha}\tau\eta\upsilon$ membrum virile. B. *Venus quellung / schagts-stevigheid.*

SATYRIASMUS, idem quod *Satyriasis*.

SATYRION, hujus plantæ sunt variæ species, variæque nomina, à Satyris nomen sibi invenisse putatur, qui primi sylvestres Dii colludentes Nymphis per sylvas & antra ad firmiorem venerem herbam hanc invenerunt. Vel dicitur $\pi\alpha\rho\upsilon\tau\eta\varsigma\ \tau\eta\varsigma\ \sigma\acute{\alpha}\tau\eta\upsilon\varsigma$, τὸ ἀιδεῖον. Gr. *Satēn* enim est pudendum virile, & ἀιδεῖον inguen, pudendum. Vide *Orchis*.

SAURE, Gr. *Sαυρη*, putatur esse Nasturtium, quòd instar lacertæ mordeat sua acrimonia. SA-

SAXIFRAGA, SAXIFRAGUM, & SAXIFRAGIA, est herba, quæ habet caulem minimum, tenerum, rotundum, villosum, ramosum, purpureum: folia obrotunda, in margine incisa, Hederam terrestrem ferè referentia, sed succulentiora & magis alba, pediculis mediocriter longis & villosis adhærentia: flos est rosaceus, pentapetalus, calici quinquefido innatus; post florem apparet fructus obrotundus, qui in duo loculamenta per maturitatem dehiscit, fundens semina minima, rubicunda, longiuscula: radix est fibrosa, cui adhærent tubercula instar seminum Coriandri crassa, coloris partim purpurei, vel rubicundi, partim albi, saporis amari; hæc tubercula vocantur ut plurimum semina saxifragæ: hæc planta crescit in locis incultis, ut circa montes, quæ dicitur saxa seu renum calculos posse frangi: dicitur etiam *ἰασπιτρώ*, quoniam in saxis proveniat. Gall. *Saxifrage*.

SAXIFRAGA, seu **LITHONTRIPTICA,** sunt ea medicamenta, quæ valent calculum in renibus vel vesica hærentem frangere, & expellere ex corpore. B. *Steinbrechende middelen*. G. *Steinbrechende mittel*.

SCABIES, est durior cutis aspretudo, levisque exulceratio pruriens, & interdum rodens, in hac pustulæ oriuntur modò humidiores, modo ficciores: his ruptis ulcus fit; id purgatâ sanie crustula tectum obdurefcit, eo autem gravius malum est, quo magis cutem asperat, quoque prurit magis, & quo plures occupat partes, & quo somnum magis aufert: pravis ea radicibus, quæ talis est, nititur, magnoque negotio tollitur, itaque hanc Græci *ἀργεῖαν*, id est feram nominaverunt: scabies aliis quidem ex toto definit, aliis certo anni tempore revertitur; ægerimè autem in senibus sanescit, pessimaque in capite esse solet, Gr. *Χώρα*, vel potius *ἑσομῆς*: scabies est humida vel sicca; humida est cutis inæqualitas ab obstructione vasculorum lymphaticorum, cum pustulis humidis & purulentis cum prurigne quadam conjuncta: Sicca est quadruplex, Pruritus, Impetigo, Pfora & Lepra; de quibus suo loco. B. *Schurft*. G. *Die raudigkeit, grind, kratze, schebigkeit der haut*. Gall. *Gale*, *Rogne*. A. A. *Scab*, *scabbie*, vel *scabbedness*.

SCABIOSA, est planta, quæ folia habet ex radice erumpentia oblonga, ampla, villosa, formâ Valerianæ

majoris, profundius subindè laciniata, aliàs minus, sapore subacri : ex his erumpunt caules rotundi, villosi, cavi, foliolis quibusdam cincti inferioribus similibus, sed minoribus : flos est flosculosus, plurimis scilicet flosculis inaequalibus constans, calice communi comprehensis : horum autem alii, qui meditullium occupant, quadrifidi, aut quinquifidi, cæteri ad oram positi, bilabiati sunt, singuli embryonis supremæ parti coronatæ insident, & calice proprio comprehenduntur, qui deindè abit in capsulam vel simplicem vel infundibuliformem, semine factam coronato, quod prius embryo fuit : radix est longa : crescit in arvis, in segetibus planis, & levioribus passim obvia : Herba hæc appellatur vel à scabro herbæ habitu, vel quod scabiei medeatur. B. *Schozst-kruid / aposteem-kruid*. G. *Apostem-kraut, grind-kraut*. Gall. *Scabieuse*. A. Scabious.

SCALA, est instrumentum Chirurgicum, quo articuli dislocati restituntur, dicitur quoque *Ambe*. Gr. *καμὰζ*. B. *Ein leder / ladder*. G. *Ein leiter, stegen*. Gall. *Eschelle*. A. A Ladder. Item sic vocatur lamella partim ossea partim membranacea, quæ cochleam auris internæ dividit bifariam, ita ut ejus dimidia cavitas cum altera non communicet. Vide *Cochlea*.

SCALENUM, est par muscutorum cervicem extendentium ; oritur à prima thoracis costa vertebrarumque cervicalium processibus transversis, anteriori tamen parte fibris obliquis adhærentes in ipsis finem suum consequuntur. Perforati sunt ut nervis cervicalibus ad brachium tendentibus, venis & arteriis viam præbeant. B. *Die gelyke driehoekige spier*. Gall. *Le Scalene*.

SCALPELLUM, vide *Scalprum*.

SCALPELLUM UMBILICARIUM, Gr. *ὀμφαλιότηρ*. *Poll*. Est cultellus, quo obstetrix præcidit infantium umbilicos.

SCALPRUM, est cælum, quo non tantum digitorum, verum etiam cubiti & radii capita amputantur. B. *Ein beitel*.

SCALPRUM CHIRURGICUM Celsò, *Scalpellus* eid. *Pblebotomum* Isidor. *φλεβότομον, Μαχαίρης* Ammonio, *Μαχαίρης ὀφθαλμῶδης* Hippocr. Galenus *φλεβότομον* vocat. Idem *Μαχαίριδα Στηθεοειδῆ* nominat, quod *Σμίλλον Γαστροειδῆ* Galenus ; nimirum cujus medius alvuslaticior sit & ventricosior.

fior. Vide *Lancetta*. B. *Wpym / laar-pzet / lancet*. G. Ein flietmesser, lazeisen, ein lanzet. Gall. *Lancette*. A. *Launcet*.

SCALPRUM RASORIUM, idem quod *Raspatorium*.

SCAMMONIUM, SCAMMONEUM, SCAMMONIA & SCAMMONEA, est succus inspissatus ex lactescente radice alicujus convolvuli, *Scammonea dicti*; Extrahitur succus vel radicem adhuc crescentem incidendo, eandem (dubio procul cum foliis & caule) prælo submittendo. Planta similax est, & flosculos producit albos. Estque Planta Syriaca, Monspeliaca, Valentina &c. Optimum est quod ex Antiocha adfertur, dein Armenium, Europæum omninò pravum est. Probatum quod nitidum, splendidum; (instar Gummi) rarum, citò liquefcens, friabile, colore, cum frangitur, fulvo, non valdè ponderosum, tactu linguæ lactescens, nec vehementer eam calefaciens, (nimirum hoc Tithymalli admisti signum est) purgans est egregium. Scammonium cum cydoniis præparatum dicitur *Diacrydium*, quasi diceret *δύακροδίου*, sive lachrymulam. Gall. *Scammonée*.

SCAMNUM HIPPOCRATIS, est Instrumentum longitudine sex ulnarum seu cubitorum, membris luxatis & fractis restituendis, accommodatum. B. *De bank van Hippocrates*. G. Ein schemel van Hippocrates. Gall. *Le Banc d'Hippocrate*. A. *Bench of Hippocrates*.

SCANDIX, est planta, quæ habet folia longis pediculis appensa, Coriandri divisura tenui, sapore subdulci, subacri, & nonnihil nauseoso; caules habet tenues, ramosos, villosos, superius virides, inferius rubicundos: flos est rosaceus & umbellatus, plurimis scilicet petalis constans in orbem positus, & calici insidentibus; is autem abit in fructum compositum ex duabus partibus acum referentibus semine factis: radix est digiti minimi crassitudine, simplex, alba, saporis dulcis: est *Pecten Veneris*, aut *Gingidium*: an à *σκάνδα*, id est *Etia* seco, quia semen ei acutum. Vide *Pecten Veneris*. Gall. *Peigne de Venus*.

SCAPHA, est fasciarum species capiti propria, inferviens venæsectioni in fronte institutæ. B. *Schuit-zwagtel*. G. *Schiflein-windel*. Gall. *Le Scafa*.

SCAPHA, dicitur Cavitas, quæ inter bina Anthelicis cornua excavata est, & versùs anteriora, Helicis portione, terminata.

SCAPHOIDES, est tertium os tarfi in pede, *Naviculare* dictum, à scaphæ seu cymbæ similitudine: connectitur cum talo, & tribus ossibus posterioribus. Gall. *Po: Scaphoïde.*

SCAPUS, est caulis qui in styli modum fursum proreptat, aut in altum fertur, dicta à columnaribus scapis similitudine.

SCAPULA, vide *Homoplata.*

SCARIFICATIO, est incisio cutis scalpello vel phlebotomo, quæ fit cum vel sine cucurbitulis; sine cucurbitulis fit in membris & partibus gangræna corruptis, ut viva pars à mortua separetur, & liquores stagnantes inferius atque perpetuo putrescentes, liberius exhalare queant. Cum cucurbitulis autem fit, ut extrahatur sanguis ex vasculis cutaneis, infervitque loco Venæ sectionis. Gr. *Εγχευσις, Καταχυσις. Απὸ κενῆς Hippocr. Αποχυσις. B. Insnydinge / scarificering / vliemen / schrabben. G. Das schräpfen, kopfen, auffbickung der haut. Gall. Scarification. A. Idem.*

SCARIFICATORIUM; est instrumentum, quo scarificatio sive incisio fit. B. *Ein scherf-pzer. G. Das schräpf- feyfen. Gall. Scarificateire. A. Ferè idem.*

SCARIOLA, vox *Arabum Interpretibus* usurpata, pro endivia vulgari; penult. corr. quia specie diminutivi sese infert, ut Tulliola, areola, filiola, palliolum, &c. Idem imitatur lavendula, pruneola, calendula, passulæ, coculi, &c. vide *Seriola.*

SCARLATINA FEBRIS, hæc à Sydenhamo descripta invadere solet tempore æstivo imprimis infantes, maculis parvis rubris, crebrioribus & multò latioribus magisque rubentibus, sed non tam uniformibus quàm in Morbillis, cutis universa inficitur, quæ ad 2 vel 3 dies persistunt, postea evanescent, cuticula squammatim decidit, quod bis vel ter abit reditque. Gall. *Fievre Pourprée.*

SCARLEA, idem quod *Sclarea.*

SCAURUS, est is cui tali sunt extantes.

SCELERATA, vide *Batrachium.*

SCELETUM, est ossium totius corporis arida compages, arte anatomicâ articulis suis conjuncta, & locis debitis reposita, à *Σκελλω* arefacio. B. *Ein been geraamte. G. Ein beincörper, ein scelet. Gall. Un Squelette. A. A Skeleton.*

SCELO

SCÉLOTYRBE, est cruris perturbatio, nunc ad hanc, nunc ad illam partem inclinans, sæpe ex scorbuto proveniens, ex Σκίλα crus, & τὴ βία tumultus, undè aqua scélotyrbitis, quæ adversus scorbutum usurpatur. B. **Stau-schuyt**. G. Mund-fæule, der scharbock. Gall. *Scorbut*. A. Scurvy.

SCHESIS, est corporis dispositio: undè schetica febris, quæ in dispositione est, non in habitu, à σχηματισμός dispono, effingo.

SCHETICA FEBRIS, opponitur Hæctica, schetica quippe in sanguine ita modo radices egit, ut facillè curam admittat; Hæctica verò in ipsa ἴζη five partibus solidis ita altius radicata est, ut non nisi difficulter medicamentis curetur.

SCHIDACEDUM, est fracturæ species, per ossis longitudinem, non per transversum factæ, quæ Καυλῶδες vocatur. Vide *Caledon*.

SCHISMA, est scissura in dura vel molli parte, à σχίσμα findo: strictè de pudendo muliebri dicitur.

SCHIATICA, vide *Arthritis*.

SCIRRHOISIS, idem quod *Scirrhus*.

SCIRRHUS, & **SCIRROMA**, Barb. *Scirofisis*, est tumor durus, lividus, renitens, & doloris expers, in parte glandulosa, oriundus à quacunque causâ materiam in folliculo glanduloso hærentem inspissante vel comprimente, ut exire nequeat, inflammationem prægressam plerumque habens. à σκίρρωσιν induro. B. **Derhard gezwel / cen knoest-gezwel**. G. Hærte, ein geschwulst, das hart ist geworden. Gall. *Scirrhe*. A. Idem.

SCHOENANTHUM, & **SCOENANTHUM**, juncus est arabicus, qui & scœnum Camælorum appellatur, est valdè aromaticum, & ferè roseo sapore, altitudine unius pedis; flosculos etiam aromaticos in summitate gerit, crescit in Arabia, uti hic loci graminum species. B. **Hemels hop / vel hemels strop**. G. Camels-heu, camel-stroh. Gall. *Schœnante, ou jonc odorant*. A. Camels-hay, ex Σχολ- scœnum, & Ἄνθος flos, vocatur & *Squinanthum*.

SCHOENOS, Gr. Σχοίνος, est juncus, πὰρ τὸ χῆν, id est retinendum, ligandum, junco enim vincitur. Vide *Juncus*.

SCHOENOPRASUM, est porrum junceum, ex χοίνος jun-

juncus, & *πρόρον* porrum. B. *Bies-look* / *bies-parrei* / *honds-look* / *ast-look*. G. Schnitt-lauch, brysz-lauch, vintzen-lauch, astlauch, ablauch. Gall. *Petit poireau*, *ap-petits*. A. Porret, cive.

SCILLA, est planta quæ habet folia longa, ampla, lata, carnosa; viridia, succum viscosum & amarum habentia: flores Ornithogalo vel Hyacintho stellari similes: in spica crescentes, antequam folia apparent: fructus est rotundus, trigonus, sætus seminibus nigris: radix bulbosa, maxima, pugnum crassa, cepacea, ex plurimis tunicis vel lamellis compacta, inferius multis crassis fibris prædita, saporis acris, amari, odoris nullius: hæc planta crescit in Hispania, Lusitania, & Sicilia circa mare; nomen accepit vel quod inter hanc & marinum testaceum piscem, à tunicata squammarum compactili serie, *Scyllam* vocatum, magna similitudo. Vel *ἀπὸ τοῦ ἐκαθύμετου*, id est, *Ariditate*, quod in fabuletis marinis, sole retorridis oriatur, dicitur etiam *Squilla*. B. *Zee-ajuin*. G. Meer-zwiebel. Gall. *Scille*. A. Squills, Sea onion.

SCINCUS, animal est quadrupes, oviparum, magnitudine & figurâ lacerti viridis, squammis exiguis & frequentibus tectum, coloris sublutei, in Arabia, & circa mare rubrum reperiendum; ingreditur Mithridatium ob vires alexipharmacas. Gall. *Scinc*.

SCIRPUS, est *Juncus*, sic fortè dictus, quasi sine scrupulo, hoc est sine nodo; hinc nascitur proverbium in mediculosos & nimium circumspicientes, nodum in scirpo querit, quia scirpus nullos nodos habet. Vide *Juncus*.

SCLAREA, seu SCARLEA, Galliticum, Orvala, Tota Bona, est Horminum, dicitur quod oculos claros reddat; est planta, quæ habet caulem duos circiter pedes altum, digitum minorem crassum, lanuginosum, quadratum, fortem, medulla alba repletum, in alas aut ramos sibi invicem oppositos divisum: folia magna, ampla, lanuginosa, rugosa, albescencia, aspera, in basi sua magis ampla, deinde in apicem obtusum desinentia, in margine incisa, caulibus longis adhærentia, inprimis inferiora, quæ ex radice erumpunt, alia bina sibi invicem opposita juxta longitudinem caulium & ramorum: flores in summitate caulium crescent verticillati, in spicas longas congesti, galea longa, falcata, adunca, barba tripartita, segmen-

mentum medium, bifidum, & cavum; galea major labium pedemque Leonis referens: semina satis crassa, polita, subrotunda, rubicunda, in capsula, quæ flori tanquam calix inservivit, inclusa: radix est lignosa, longa, fibrosa, coloris fusci, saporis non ingrati, sed qui os quasi inflamat; tota planta habet odorem penetrantem, & saporem amarum: notandum, quod vina, vel cerevisiæ, in quibus vel per se, vel cum floribus sambuci fuit infusa, citò inebrient, capitique dolores insignes excitent: nomen etiam habet à *σκληρό* durus, ficcus, quia hæc planta habet caulem durum & siccum. B. *Scarlei / algode.* G. Scharlach, scharleyen. Gall. *Orvale, toute bonne.* A. Clary.

SCLERIASIS, est alicujus partis induratio, à *σκληρόω* induro: propriè de palpebrarum interiori duritie dicitur.

SCLEROMA, idem quod *Scleriasis*.

SCLEROPHTHALMIA, est Lippitudo dura, cum dolore, motu oculorum tardo, rubedine & siccitate, à *σκληρός* durus, & *ὀφθαλμία* dolor oculorum. B. *Hardigheid der oog-schelen.*

SCLEROSARCOMA, est abscessus progerminans plerumque in gingivis, carneus, durus, interdum galli coronam vel cristam, interdum ostracodermi carnem referens, differens aliquantum ab Epulide.

SCLEROTICA, vide *Cornea*, à *σκληρόω* induro.

SCLEROTICA, sive indurantia sunt, quæ partes firmius inter se conjungunt: idque vel tenues & molles dissipando, vel eas interdum retinendo. Illud fit, ubi per nimis calefacientia scirrhus induratur; hoc, ubi, per sempervivum, folanum, portulacam, vel lentem palustrem, aliave refrigerantia & astringentia, pars ex.gr. œdematosa duritiem acquirit. Ideoque horum materia, in calefacientibus, & refrigerantibus, ac astringentibus, est quaranda, à *σκληρόω* induro. B. *Verhardende middelen.*

SCLERUNTICA, idem quod *Slerotica*.

SCLIROISIS & SCLIROMA, idem quod *Scirrhus*.

SCOLIASIS, est spinæ dorli, in hoc aut illud latus distortio, à *σκολίω* intorqueo.

SCOLOPENDRIA, **SCOLOPENDRUM**, sive **ASPLENIUM**, planta officinalis est, dici putatur, quod ejus folia scolopendre animalis similia sint. B. *Herts-tong.* G.

Hirsch-zunge. Gall. *Langue de Cerf*. A. Harts-tongue.

SCOLOPOMACHÆRION, est cultellus chirurgicus, quo vulnera thoracis angusta dilatantur, magnis item tumoribus aperiendis summopere convenit; abdominis item aperturæ maximè utilis, ex σκολόπαξ gallinago, & μάχουρα culter.

SCOLYMUS, est *Cinara*, seu *Articocalus*: appellari volunt à σκολύσειν, hoc est κόλλειν, & ἐπιλλειν λιμὸν, quòd famem arceat, cohibeat, extinguat, vel à σκόλοσπινα. Vide *Articocalus*.

SCOPTULA, idem quod *Scapula*.

SCOPUS, in vegetabilibus est racemosum id, è quo dependent acini.

SCORBUTUS, est morbus omnibus accollis maris septentrionalis frequentissimus, & endemius, quæ manus, pedesque, maculis sæpè lividis conspurcantur, ac accedit item crurum debilitas, & tumor eorum accedens & recedens, oris fætor, dentes vacillantes, sanguinem manantes gingivæ, spasmi, dolores, arthritidesque vagæ, colica & sexcenta alia; prædominantem acrimoniam in toto corpore habens vel acidam, alcalinam, vel muriaticam & sanguinem ita afficiens, ut partim sit acer & ferus, partim crassus, ita ut V.S. educus scateat muco flavo-viridi &c. Antiquitati hunc morbum non fuisse incognitum liquet ex *Hippocrate*. Lib. 2. Cap. 42. Ubi Scorbuti symptomata enarrat evolvitque, ut & ex aliis auctoribus liquet. B. *De scheurbuik / blaauw-schuit / schimmel-ziekte / blaauw-zugt*. G. Schurbuck, scharbock, schorbock, schor-mund. Gall. *Scorbut*. A. Scurvie.

SCORBUTICA, sunt medicamenta acrimoniam scorbuti emendantia, & causam mali ex corpore eliminantia, quæ proin pro varia acrimonia variant. B. *Scheurbuik's middelen*.

SCORDIUM, est planta, quæ habet caulem ramosum, quadratum, repentem, villosum; folia mollia, villosa, in margine incisa, oblonga, albescencia: flores sunt parvi, labiati, quinquesidi, in alis foliorum crescentes, coloris rubri: flori succedunt quatuor femina tenuia, rotunda, in capsula, quæ floris calix fuit, inclusa: radix fibrosa, oblique repens in terra: est herba Allium olens: à Σκόρδον ab Allio nomen habet: vel propter Allii acrimoniam. B.

Ma;

Water-fook. G. Wasser-batehnic, lachen-knob-lauch. Gall. *Scordion*, *Germandrée d'eau*; *Chammaraz*. A. Water germander.

SCORIÆ, sunt recrementa metallica, five partes metallorum, quæ in fusione, vel in cudendo, vi ignis corroduntur in massam mortuam, non sulubilem amplius; & quæ à vivis partibus spontè separantur. B. *Schumi der metalen / selt / hammerflag*. G. Schlacken, metallen schaum. Gall. *Ecume, Impuritez, scories*. A. Dross, Rust or refuse of Metals, Scories.

SCORDOTIS, est planta Marrubio non absimilis: an verò sit Scordium? An Alliaria, quia allium olet, an ejus, ut videtur, species, in medium relinquo? Videtur derivari à *Σκόροδος* Allium.

SCORODON, est Allium: dicitur quasi *σκαίδος ῥόδον*, id est, rudis rosa, quòd aspere supra modum redoleat, & olfacientium nares offendat, vel à *σκάει ῥόζειν*, quòd *scado oleat*, tanquam sterco. Vide *Allium*.

SCORODOPRASUM, est planta inter Allium & Porrum media. *Σκόροδος*, est allium, & *περάσρον* porrum. B. **Hook-parci**. G. Acker-knob lauch. Gall. *Ail poireau*. A. Leek schallot, Italis *Rocobole*.

SCORPIO, SCORPIUS, five **DORONICUM**, est Aconiti species, cujus radix scorpionii caudæ similis est, à *σκορπιίλειν* à spargendo veneno.

SCORPIOIDES, est parvula planta, quæ habet caules tenues, angulosos, aliquantulum villosos, in latitudinem se extendentes, repentes: folia oblonga Bupleurum vel Perfoliatam referentia, sed pinguiora & magis nervosa, saporis acidiusculi: flores sunt exigui, leguminosi, flavi; post florem sequitur siliqua villosa, longa, hispida, articulosa, Cochleæ aut Erucae ad instar eleganter in se convoluta, continens in singulis articulis semen ovatum: radix est exigua: hæc planta crescit in regionibus calidis, præsertim in locis aridis: est legumen, cujus siliquæ scorpionii similitudinem habent, ex *Σκορπίου* scorpionii, & *σίδου* forma. Gall. *Chenille*.

SCORPIURUS, est Heliotropii species, cujus summitates caudæ scorpionis similitudinem habent, ex *Σκορπίου* scorpio, & *εργά* cauda.

SCORSONERA vel **SCORZONERA**, est planta, quæ

habet caulem rotundum, striatum, cavum, in plures ramos longos divitum, levi lanugine obductos: folia sunt longa, satis ampla, Tragopogoni foliis similia, polita, basi caulem amplectentia, aliquando partim crispata & sinuosa, nervosa, in acumen satis longum desinentia, coloris virido-obscuri: flores in summitate ramorum nascuntur, semistofculosi, calice oblongo, tenero, squammoso comprehensi: his succedunt semina longa, tenuia, alba, pappis instructa: radix longa, digiti vel pollicis crassitie, simplex, foris nigra, intus alba, tenera, fragilis, carnosa, succulenta, lactea, subdulcis ac grati saporis, odoris nullius: Hispanis *Scurzoneræ*, ab Hispanica voce *Scurzo*, quod est vipera: hinc dicitur *Viperina*, *Viperaria* vel *Serpentaria*: ita dicta quod hujus plantæ radix habet eximias vires contra viperarum morsum. B. *Gift-wortel / flange-wortel / adders-kruid*. G. Schlangen-mord. Gall. *Sorzonere*, *Cercifi d'Espagne*. A. *Vipersgraff*.

SCORTUM, idem quod *Scrotum*.

SCOTODINOS, idem quod *Scotomia*.

SCOTOMA, idem quod *Scotomia*.

SCOTOMIA, VERTIGO, Gr. ἄϊσος, ἰαίη, ἰαίησος, Σκότωμα. Σκοταμειδίδος Πάδσος, *Agin. Scotodis* Hippocrat. *Scotodivia* Platoni, est illa oculorum conditio mala, quæ objecta externa videantur circumrotari, orta à quavis causâ sanguinem vehementius determinante ad caput; vel spirituum animalium fluxum in nervos opticos tumultuatim excitante, undè retinæ villi nervosi nimis concutuntur, & imagines per radios lucis depingendæ, non placide per aliquot puncta temporis super eisdem villos retinæ pinguntur, sed omni momento super alios vicinos; quare mens hos motus percipiens, judicat imagines moveri, veluti olim per similes motus factum verè cognoverat, à σκοτός obscuro. B. *Orapinge in 't hooft / suise-linge / zwymelinge / hooft-zwymel*. G. Der haupt schwindel. Gall. *Vertige*, *tournement de tête*. A. A turning round, vel giddiness in ones head.

SCRIPTULUS, vide *Scrupulus*.

SCROBICULUS CORDIS, idem quod *Anticardium*.

SCROFFA, idem quod *Scrophula*.

SCROFULA, seu STRUMA, CHERES, Gr. χοιράδις, quia porcas infestare solent, sunt tumores p.n. glandu-

ularum colli, vel aurium, renitentes, propriâ tunicâ contenti, oriundi à materia secreta in folliculis glandulosis, stagnante in cavo ob frigus, ductus emittentes constringens, & partes indurans, vel quia materia exitui inepta, orbatur tenuissimo suo vehiculo. B. *Kiieren / krop-zweren*. G. Ein kropf, oder schlier am halse. Gall. *E-crouelles*. A. The kingsewill.

SCROPHULARIA, seu SCROFULARIA, planta officinalis, quæ habet caulem rectum, quadratum, coloris purpurei nigricantis, intus excavatum, in summitate in ramos, in alas se extendentes, divisum: folia oblonga, acuta, ampla, in margine incisa, urticam urentem referentia, sed ampliora, obscuriora, non urentia, caulium nodis sibi invicem opposita: flos est anomalus, monopetalus, utrinque patens, ferè globosus, quasi ollam rotundam representans, parte anteriori bilabiatus, superiori binis folliculis constans, tecto inferiori trifido: post florem succedit fructus, vel capsula semi-rotunda septo medio distincta continens semina exigua: radix est crassa, inæqualis & nodosa: tota planta habet odorem ingratum, & saporem amarum, sic vocatur, quod strumosa radix ex multis granorum frumenti grumis videtur coaluisse, vel quod strumis, quas imitatione Græcâ, scrofulas vocant, medeatur. B. *Spen-kruid*. G. Braunwurtz, feig-wartzen-krout, knotten kraut, faue-wurtz. Gall. *Scrophulaire*. A. Scrophulary, Fig-wort, Pile-wort, Celandine.

SCROTOCELE, est Hernia scroti. Vide *Hernia*.

SCROTUM ut & BURSA, Gr. ὄρχη, Ταύρος, Πειρίον *Nicand. Schol. Πήριον & Παιριον ὀσφιδίου* inenio apud *Erotianum*, fortasse rectius *Πυρίον*, sunt duo sacculi distincti, in medio ubi futura decurrit ad invicem accreti, qui singuli testiculum virilem vaginis suis inclusum possident, constantes cuticula, cute, Tunica cellulosa, Tunica dartos, quæ musculosa Scrotum corrugat, & ab interiori parte juxta Malpighium est glandulosa, facit hæc membrana quasi duo scrota, & ex hac duplicatura oritur septum medium scroti. B. *Het kloot-zakje / bal-zak*. G. Der hoden sack. Gall. *Le scrotum, la bourse des testicules*. A Sack of the stones or cod.

SCROTUM CORDIS, vide *Pericardium*.

SCRUPULUS, est tertia pars drachmæ, continet scrup-

pulus grana viginti seu obolos duos, vocatur item *Scrip-
tulus* & *Scripulus*. B. *Ein scrupel*. G. Ein scrupel. Gall.
Scrupule. A. Idem.

SCUTALIS CARTILAGO, idem quod *Ensisformis*,
item idem quod *Thyroides*.

SCUTIFORME Os, idem quod *Mola Genu*.

SCUTIFORMIS CARTILAGO, vide *Ensisformis* &
Thyroides.

SCUTUM, idem quod *Mola Genu*.

SCUTUM, item est emplastrum *Scutum* referens, quod
stomacho, cordi, aliisve locis applicatur. B. *Ein schild-
gelphe plicister*. G. Ein schild pflaster. Gall. *Ecusson*, *Em-
plastre scutiforme*. A. Shield-like plaister. *Scutum* quoque
significat patellam seu molam genu, idèque *Os Scutifor-
me* appellatur, vide suo loco.

SCYBALA, sunt excrementa alvina in globulos forma-
ta, velut ab ovibus aut capris excernuntur.

SCYPHO, est infundibulum in cerebro: item meatus
palato pituitam, ab osse cribriformi adducentes, sic appel-
latur, quod Scythæ simili vase vinum bibebant.

SCYTALIDES, vocantur officula digitorum singulo-
rum terna, excepto pollice qui duo habet, mutuo inter
se colligata, & ordine succedentia, veluti in acie, turma
equitum, quæ *σκυτάλη* vocatur. Latine *Internodia*.

SCYTHICA RADIX, vide *Glycyrrhiza*.

SEBEL, idem quod *Pannus Oculorum*.

SEBESTEN, prunorum species est, dicuntur & *Myxa*
& *Mixaria*. Crescunt in Ægypto pruni instar, folia ob-
rotunda, in margine dentata; flores parvi, albi, pentape-
tali, rosacei in racemos congesti, & Geranio proximi, à
quibus fructus crescunt parvis rotundisque prunis similes,
quorum nuclei tricostrati cernuntur, viscosi sunt admo-
dum masticati, exterius, siccati nigri: pro tussi assumun-
tur. B. *Bozst prumen / sebesten*. G. Brust beerlein. Gall.
Sebesten. A. Idem.

SECACUL, dicitur sigillum Salomonis, est vox Ara-
bica.

SECALE, est planta, quæ habet caules valde altos,
hominis altitudinem superantes, rectos, firmos, folia ge-
rentes pauca, longa, sed tritici foliis angustiora: flos ape-
tulus, per fasciculos in spicam dispositus, singuli nempe
flores

flores plurimis staminibus constant ex calice surgentibus; pistillum autem abit dein in semen oblongum, tenue, farinaceum, gluma, quæ floris calix fuit, obvolutum; hanc tamen facillè deponit: singuli fasciculi axi dentatæ affixi spicam, tritici spica magis compressam, constituunt: grana sunt triticeis longiora, strigosiora, tenuiora, & intensius flavescencia, aut fusca, saporis farinacei, subdulcis, est frumenti species, à secando dici videtur, quod messis tempore falce secari solet, dicitur & *Farrago, Rogga, Siligo, Briza*. B. *Rogge*. G. *Rocken*, korn. Gall. *Segle*. A. *Rye*.

SECTIO CÆSAREA, vide *Hysteromotia*.

SEC. NAT. significat Secundum naturam, vide infra suo loco.

SECUNDÆ, idem quod *Secundina*.

SECUNDINÆ, sunt tres membranæ, Chorion, Alantois & Amnion, quæ unâ cum placenta uterina & lochiis ex utero post partum excluduntur. B. *De nageboorte*. G. *Nachgebur*, after geburt. Gall. *l'Arriere fais*. A. The secundine.

SECUNDUM NATURAM, res sic fieri dicuntur in corpore animali vivo, quando sese debito modo habeant, ut in statu sanitatis. Cui opponitur *Præter Naturam*, in eo statu omnia malè aut pessimè sunt, vide quid de *Natura* dixerim.

SECURIDACA, est planta, quæ habet caules ex radice erumpentes, ramosos, repentes: folia oblonga, plura uni costæ adnascencia: flores sunt leguminosi, flavi, in umbellam radiatim dispositi: post florem sequitur siliqua longa, plana, recta, angusta, articulosa, annulata, carinata, in singulis articulis continetur semen Rhomboideum introrsum emarginatum, coloris rubicundi, saporis amari; siliquæ securim militarem exhibent, ut veterum Dacarum, vel gladium Hungarorum: radix longa, alba, fibrosa: hæc planta crescit in locis incultis, est *Hedysari* species; sic appellatur ad formam ejus seminis securim referentis. B. *Wplheng-kruid*. G. *Beil-krut*. A. *Axede, Axwurt*.

SEDIMENTUM URINARUM, sunt particule, quæ in urina natantes, tandem suâ gravitate præponderante subsident; suntque pro vario morbo, ejusque statu diver-

fo variae formæ, gravitatis, coloris, & Naturæ. Gr. $\Upsilon\tau\alpha\sigma\omega\rho\iota\varsigma$. B. *Zetzel / grond-zetzel*. G. Das dicke, dasz sich im urin auff den boden setzt. Gall. *Sediment*. A. *Sediment*, *subsistence*.

SEDUM Majus, est planta, quæ habet folia succulenta, oblonga, acuta, crassa, carnosa, tenerrimæ structuræ, pulposa, terræ ac radicibus proxima, semper viridia, in latum se extendentia: flos est rosaceus, polypetalus, coloris purpurei: caulis est rectus, & crassus, folia habens angustiora & acutiora; calix multifidus; floribus succedit fructus ex plurimis veluti capsulis vaginalium æmulis, in capitulum quoddam collectis compositus, seminibusque sætum ut plurimum exiguis; radix parva & fibrosa: est *semper Vivum*, seu *Barba Jovis*: est planta sessilis, nam supra ejus radicem federe videtur, datur & sedum minus. Gall. *Trique madame*. B. *Huis-loek / donder-baard*. G. *Hausz-lauch, hausz-wurtz*. Gall. *Joubarbe*. A. *Hous-leek*.

SELENITIS, est *Lunaria*; dicitur à Luna, quæ Gr. est $\Sigma\epsilon\lambda\eta\eta$. Vide *Lunaria*.

SELIBRA, est libræ dimidia pars, sive uncia sex. B. **¶ Ten half pond.**

SELINUM, vocatur *Apium*: dictum scribunt ab $\Sigma\lambda\sigma$, à *Palude*, quod in locis palustribus libenter nascatur: alii à $\Sigma\epsilon\lambda\eta\eta$ diducere volunt, quod epilepsia laborantibus obfit ac novum paroxysmum creët, aliis quasi $\Sigma\lambda\sigma\ \sigma\epsilon\upsilon\beta\mu\epsilon\upsilon\sigma$, hoc est paludibus impulsum: paludosis enim gaudet, & in iis enatum lætius exurgit. Vide *Apium*.

SELLA EQUINA, seu **TURCICA**, est cavitas ossi sphenoidis insculpta, interius intra cranium conspicua, quatuor protuberantiis ad angulos eminentibus gaudens, quæ continet glandulam pituitariam, & rete mirabile in brutis. B. *Het saal-been*. G. Das fattel-bein. Gall. *Selle sphenoidale, selle de Turquie, ou Fosse Pituitaire*. A. *Saddle bone*.

SELLA SPHENOIDIS, vide *Sella Equina*.

SELLA TURCICA, vide *Sella Equina*.

SEMEIOSIS, idem quod *Diagnosis*.

SEMEN VIRILE, est humor albus, calidus & spirituosus, crassus, viscidus, subsalsus, ex sanguine tenuissimo & liquido nervoso mixtis, in testibus & Epididymidi.

dibus elaboratus, qui ad generationem fœtus, per vias proprias in uterum muliebrem ejaculatur, constatque inimitis numero anguillulis viventibus, rapidissimè in alio liquido natantibus, capite grandiore caudâ tenuiori donatis, per microscopium facillè conspicuis: & in femine omnium animalium hæcenus observato talia animalia insunt; in nullis verò aliis humoribus totius corporis simile quid reperitur: est & in *feminis* alia materia, semen appellata, ea enim ex lacunis, prostaticæ glandulosæ vaginæ substantiæ infertis, provenit, quod non rarò in lascivientibus prorumpit & foris emittitur; facit plurimum ad titillationem, ut concupiscibilis esset coïtus, Secus in foeminarum ovariis sive testiculis, in quibus ova reperit *Insignissimus de Graaf*, quæ maturitatem adeptæ, à Tubis & foliaceo ornamento comprehenduntur, uteroque materno traduntur. Vocatur item Genitura *Plin.* semen genitale, Urina genitalis. Gr. Σπορά, Σπέρμα, Δρόσ. Aristoph. Γομή, Οογός, Οογή, *Aretæo*: in vegetabilibus semen est plantæ Embryo cum placenta uterina seu cotyledone simplici, duplici vel multiplici, cui fune umbilicali nectitur embryo. B. *Zaad*. G. Samen. Gall. *Semence*. A. Seed.

SEMEN, in officina minores plantarum fructus denotat, ex quibus simile nasci potest.

SEMICONGIUS, est dimidium congi, est nomen mensuræ liquorum, continens aquæ libras quinque, olei libras quatuor cum dimidia.

SEMICOTYLE, est dimidium cotylæ. Vide *Cotyla*.

SEMIMEMBRANEUS, seu SEMIMEMBRANOSUS MUSCULUS, est inter tibiæ motores: ab eadem, cum bicipiti meta provectus, in tibiæ usque ossis involucrum tendinis, lati productione extenditur; hic à dissimili tendinum, supra carneam superficiem, inflexione tendinis respectu, membranæ præ se fert speciem. B. *De half vliefige spier*. G. Der haut gleiche mausz. Gall. *Muscle Demi-Membraneux*. A. The semimembranous muscle.

SEMINALIS, vide *Polygonum*.

SEMINERVOSUS MUSCULUS, eandem hic cum semimembranoso sortitur alligationem, præterquam quod posterius paulò atque inferius, tibiæ affigitur, usque etiam ad ossis medium provehitur, antequam tendinis arripit occasionem: hujus tendines separatas, cum teneant carneas clas-

classēs, musculum constituunt, intuitu primo, in duos divisum, cum revera unus idemque maneat. B. *De halb zenuwagtige spier.* G. Der halb sehnige mausz. Gall. *Muscle Demi-Nerveux.* A. The seminervous muscle.

SEMIOBOLUS, est oboli dimidium, vide quantitatem *Oboli.*

SEMIOTICA, est pars Medicinæ, sanitatis & morborum signa tradens, à *σημειώσις* significo, vel signa exhibeo.

SEMIS vel SEMISSIS, est uncia demidia pars, & scribitur S. vel $\frac{3}{8}$.

SEMISIDERATUS, idem quod *Hemiplegia.*

SEMISPECULUM, est instrumentum Chirurgicum, ad dilatandum vulnus in collo vesicæ, ut lithotomus forcipem facilius inducere valeat, quæ cum sit magna, dilatationis ope tamen per parvam incisuram ingredi potest. B. *Ein halbe spiegel.*

SEMISSIS, vide *Semis.*

SEMISPINATUS MUSCULUS, est dorsi musculus, oritur à spinis ossis sacri & lumborum, omnibus apophysibus lumborum transversis, spinisque vertebrarum thoracis omnibus affigitur, easque amplectitur, donec in spina thoracis prima sibi ponit terminum, dorso movendo unâ cum aliis musculis & extendendo destinatus. B. *De halb gratige spier.* G. Der halbe rueckgrads mausz. Gall. *Le Demi-Epineux, ou Transversaire du dos.* A. Muscle semispinate.

SEMIUNCIA, seu SEMUNCIA, est uncia dimidia, vide *Semis* & scribitur $\frac{3}{8}$. B. *Ein halb once.* G. Ein loth. Gall. *Demie Once.* A. Halfe an Ounce.

SEMPERVIVUM, Gr. *Ἀσίζωον*, id nominis sibi vendicat, quoniam ejus folia semper vireant. Vide *Sedum.*

SEMPERVIVUM MARINUM, vide *Aloës.*

SEMUNCIA, idem quod *Semiuncia.*

SENECIO, est Erigerum, est planta, quæ habet caulem rotundum, excavatum, striatum, aliquando rubicundum, ramosum, habentem folia uncialia & longiora, pediculo vidua, hirsuta, circumrosa, sapore aliquantulum acido, colore obscure viridicante: calix admodum oblongus, simplici petalorum vallo constans: flores flosculosi sunt in summitate ramorum, singuli umbellam habentes, radiati: floribus succedunt semina pappis instructa: radix fibro-

fibrosa : nascitur passim in hortis, in agris secus vias, syl-
vosisque gaudet & arenosis locis, sic appellatur, quod
flores capillorum ritu vere canescant, sive senectutem in-
duant, dicitur etiam *Senetio*. Vide *Erigerum*. B. *Kruis-
kruid / kruis-wortel / grind-kruid*. G. *Kreutz-wurtz*,
grind-kraut, *bald-greifz*. Gall. *Senegon*. A. *Grounsell*.

SENTIS, est *Rubus*: dicitur quod à tangentibus quam-
primùm fentiat. Vide *Rubus*.

SENNA, est duplex Alexandrina, quæ & Orientalis,
Ægyptiaca, & Syriaca dicitur, quæ habet folia acuta, &
ea est præstantissima: vel Italica, foliis magis obtusis, quæ
priori substituitur. Appellatur & *Sena*, est planta, quæ
habet caules lignosos, ex quibus erumpunt folia oblonga,
acuta, coloris subflavescentis: flores sunt rosacei, penta-
petali: flori succedit siliqua plana, crassa, carnosa, valde
succulenta, incurva, bivalvis, membranosa, coloris ob-
scuri, continens semina instar gigartorum renem figura re-
ferentes, à se mutuo distincta parvis sepimentis, nigra
aut alba: hæc arbuscula crescit in regionibus calidis, præ-
fertim in Indiis Orientalibus, in Alexandria, Ægypto &
Arabia, ut & in Italia; virtute purgante folia sunt cele-
bria. B. *Zenebladen*. G. *Senneblætter*. Gall. *Senné*.

SENSORIUM COMMUNE, est illa pars in cerebro
ubi sensuum nervi terminantur vel incipiunt; olim à *Car-
tesio*, hæc assignata fuit glandula pinealis; ab aliis Initium
medullæ oblongatæ; hic enim omnes motus corporis per
nervos delatos afferri, & ab anima percipi voluerunt; ve-
rùm quamdiu veram originem nervorum ignoramus, nihil
certi stabiliri & probabilia multa dari poterunt. Gr. τὸ πρῶ-
τον Ἀισθητικόν. Vide *Aistheterium*.

SENSUS, Gr. Ἀισθητικόν, est receptio, quæ motus à cor-
pore aliquo objecto, fibrillis nervorum impressus senso-
rio communi, vel potius animæ, mediantibus spiritibus
animalibus in nervis existentibus, communicatur. Vide
Aisthetics. B. *Zin / bebat*. G. *Empfindlichkeit*, *der sinn*.
Gall. *Les Sens*. A. *The sense*, *perceiving*.

SEPARATIO, Chirurgis est, quando caro emortua,
à sana, & caries ossis ab integro ossè, arte separatur. B.
Scheidunge. G. *Absonderung*, *das scheiden*. Gall. *L'ex-
foliation*, *separation*. A. *Separating*.

SEPARATORIUM, seu HYPOCLEPTICUM, est
vas

vas Chymicum vitreum oleis ab aqua separandis destinatum. Est vas transmittens quodammodo uniforme, oblongum, orificio ad capacitatem auricularis digiti aperto, cui materia infunditur, & fundo, in modum acus acuato materiam rursus emittendi gratiâ, præditum: in Medio ventricosum est, ad capiendam materiæ sufficientem capacitatem. B. *Schei-glas / schei-tuig / schei-trechter*. G. Der scheid-trichter. Gall. *Un separatoire, Vaisseau propre à separer*. A. Separator by sitting.

SEPHIRUS, est inflammatio alicujus partis indurata.

SEPIÆ Os, vide *Os Sepiæ*.

SEPLASIARIUS, à foro Capuæ in Italia nomen habet *Seplasia* dicta; erant ii, qui odoramenta & unguenta aromatica divendebant. Tunc temporis circumforanei ita vocabantur, & Pharmacopœis illud nomen, sed improprie, quoque attribuitur.

SEPTA, idem quod *Septica*.

SEPTANA, dicitur de febre, quæ septem dierum spatio periodum absolvit. An detur dubitandum? B. *Zeven-daagse koozgs*.

SEPTICA; sive PUTREFACIENTIA, sunt, quæ calore & acrimoniâ malignâ, carnem tenuem colliquant, putrefaciunt, & corrumpunt, à *σῆπω* putrefacio.

SEPTIFOLIUM, vide *Heptapleuron*.

SEPTUM AURIS, est membrana Tympani. Vide *Tympani membrana*.

SEPTUM CORDIS; est carnosum interstitium Ventrículo dextrum à sinistro dividens, sic apparet inspicientibus; verum concipiendum est Cor sinistrum, quasi unum corpus cavum, rotundum; cui externè accrescit semisacculus, qui est Cor dextrum; undè septum cordis proprie est paries ipsè Cordis sinistri, nec quidquam distinctum inter sinistrum & dextrum Cor. B. *Het hartzschot*. G. Der hertz zaun. Gall. *La Cloison du Cœur*. A. The middle parting of the Heart.

SEPTUM LUCIDUM, est sepimentum, propter tenuitatem diaphanum, cerebri ventriculos destinguens. B. *Het doorschijnende spiegelvlies*.

SEPTUM NARIUM, est Sepimentum illud partim cartilagineum, partim osseum, membrana glandulosa obductum, quo nares ab invicem in duo foramina dividuntur.

tur. B. *Net neuffchot.* G. Der nazen zaun. Gall. *La Cloi-
foin du Nez*; *L'entre deux des narines* A. The Middle-
part, or Bridge of the nostrils.

SEPTUM TRANSVERSUM, vide *Diaphragma*.

SEPTUNX, est pondus unciarum septem.

SERAPIAS ORCHIS, est Satyrionis species: dicitur
quòd hujus flores infecta quædam referant lasciva & fœ-
cunda, tanquam à Serapide Ægyptiorum idolo nomen
habentia, cujus in Canopo Ægypti urbe, magnificentum
templum erat, ubi lascivis & impudicis cantibus, & sal-
tationibus colebatur. B. *Dosse-kullekens* / *vlieg-bloem*.

SERAPIUM, idem quod *Syrupus*.

SERICUM, est tegmen bombycinum. Illud crudum &
integrum folliculi serici dicuntur, qui Hyacinthorum con-
fectionem ingrediuntur. B. *Zpde.* G. Seiden. Gall. *Soye*.
A. Silke.

SERIOLA, idem quod *Seris*.

SERIPHUM ABSINTHUM, dicitur marinum Ab-
sinthium: à Seripho insula nomen habet, in qua copio-
sissimè crescit.

SERIS, SERIOLA, est *Intubus*, sive *Endivia*; no-
men quidam à serendo derivant, quia cum sylvestris sit
planta serendo melior fiat: alii quòd aqua tacta, quasi re-
center sata foret, virescat, sed nomen non Latinum sed
Græcum est, & originem potius à *σαίρειν* vel *σαίρειν*, *Mun-
dare*, *Purgare*; non quòd purgandi vim obtineat, sed
quòd uti mundata & purgata, inanis & vacua sit, à caulè
itaque cavo nomen potius habere videtur. *Seris* itaque à
σαίρειν *Inanis sum*. Vide *Endivia*.

SERPENTARIA, dicitur *Scorzonera*, quòd serpen-
tum moribus venenatis medeatur. Item sic *Bistorta* appel-
latur, sed quare, nescio. Ita quoque *Ari* species vocatur,
ob nigras & purpureas, quas habet caulis, maculas. Vi-
de *Dracontia*, & *Centum morbia*.

SERPENTARIUM LIGNUM, vide *Colubrinum*.

SERPENTINA, est *Stellariæ* species, sed latere fa-
teor me ejus nominis Etymon, quia proserpit & folia *Stel-
læ* in modum explicat?

SERPIGO, vide *Lichen*.

SERPILLUM, est *Thymus sylvestris*, est planta, quæ
habet plures caules quadratos, duros, lignosos, rubicun-
dos,

dos humiles, partim villosos, quosdam rectos, alios repentes, folia Thymi latiora, cætera cum Thymo planè conveniunt. Gr. *Ἐπειλλον*, à serpendo tam Græcis quàm Latinis dictum : quoniam si quæ ejus particula terram attingit, inibi radices demittit. Gr. *Ἐπειω* enim est serpo. B. **Quendel / wilde thym / onzer vrouwen bedstroo.** G. Quendel, hunerhohl, kuenlein, kumel, wild poley. Gall. *Serpolet.* A. Mother of thyme, wild-time.

SERRA, est Instrumentum Chirurgicum lamellâ dentatâ constans, quâ ossa serrando auferuntur. Gr. *πείων.* B. **Єєп jaag.** G. Eine säge. Gall. *Sciè.* A. A sawe.

SERRA VERSATILIS, est instrumentum chirurgicum, tympanis duobus, iisque dentatis præditum ; utile maximè ad intercidenda duorum vel trium, modiolis factorum, interstitia. B. **Щаєр-жаєг.**

SERRATA, vide *Chamædrys*.

SERRATULA, est planta, quæ habet folia oblonga, ampla, Betonica majora, incisa : caulis ad altitudinem duorum pedum crescit, rectus, striatus, rubescens, in parte superiori in multos ramos divisus, folia gerentes instar scabiosæ incisa, & ab inferioribus diversa : flores ut in jacea ; his succedunt semina pappis instructa : radix est fibrosa, saporis aliquantulum amari : hæc planta crescit in sylvis, in pratis, & in locis tenebrosos & humidis. Planta sic vocatur à foliis primum è terra erumpentibus, serramque æmulantibus. Vide *Chamædrys*.

SERRATUS MUSCULUS, quadruplex est, *Postici*, habentur duo & totidem *Antici*. *Posticus Primus Superior*, tenui ac membranoso principio, à tribus inferioribus vertebrarum colli posticis processibus, primaque spinæ productus, post in descensu carnosus ad tres quatuorve superiores costas fertur, prout duobus aut tribus dentatis productionibus præditus fuerit, costas sursùm trahere videtur. Alter *Posticus Inferior*, non minùs dorso quàm lumbis adhæret. Ab illi ossis margine, sacri posteriore fede, spinosisque lumborum processibus ortus, à costis, quibus omnibus inferiùs duplici tendineâ insertionem, trium circiter digitorum à spinis ipatio alligatur, maximum fibrarum accipit acervum. Alterum par *Anticum* est. Istius inferior musculus major est, latus & undique carnosus, cum abdominis obliquo descendente serratam compagem efficit.

efficit. Oritur carnosus ex basi interna scapulæ, alii à costis duabus supernis usque ad claviculam, quæ costæ videntur immobiles. Porrigitur tendineis quinque inæqualibus extremis ad costas quinque superiores, nonnunquam & ad inferiores seu breviores duas, quas attollit. Alterum par *Superius Anticum Minus*, sub pectorali musculo latens. Costis superioribus quatuor, prima excepta, totidem extremitatibus adnascitur, hinc ad scapulæ processum coracoïdem implantatur. Antrorsum ad thoracem scapulam adducit. B. *De zaagspier*. G. Der sägen gleiche mausz. Gall. *Muscles Dentelés*. A. The Sawe Muscle.

SERRIOLA, vocatur endivia, ut & lactuca sylvestris: sic dicitur quod ejus foliorum costa media, à posteriore parte, spinis ferræ in modum, sit aculeata. Vide *Endivia*.

SERTULA CAMPANA, vide *Melilotus*.

SERUM, Gr. οἶδος, est sanguinis humor aqueus, tenuis, subflavus, & subsalsus, constans ex plurima aqua, mediocri sale & pauculo sulphure; usus est ut fit vehiculum sanguinis rubri, seu alimenti, deinde ut sanguinem diluat, ut per vasa minima fluat, ea nutriat, & ex illo tenuissimi corporis liquores segregentur. Apud Hippocratem vocatur οἶγμα τῆς τροφῆς. B. *De wei ban t bloedt*. G. Schotten, molcken, floret, maticken. Gall. *La Seroité du Sang*. A. Whey.

SESAMOIDEA OSSA, sunt ossicula, 16, 19, 20, & plura aliquando, à figura sesami seminis dicta, quæ in internodiis manuum & pedum reperiuntur, ut ossium tendines hæc supercandentes majorem vim in elevanda parte acquirant. B. *De zaadbeentjes*. G. Die saamen beinlein. Gall. *Les os Sesamoïdes*. A. Seed-bones.

SESAMUM, planta hæc nomen habet à σῆσω, quod quandoque σῆσω denotat, *Concutio*, *Impello*; & ἀνώσω *Moto*, quod subito & quasi impetu ad messiem propelleretur. Vel, nomen accepit ab Ægyptiis, Syrisve fortè Indis. Ægyptiis *Sempsem* dicitur. B. *Blas-dotter*. G. Leindotter, flachs-dotter. Gall. *Jugeoline*, *Susanne*. A. Sesamy.

SESCUNCIA sive SESQUIUNCIA, continet unciam unam & semissim, sive drachmas duodecim. Sic notatur ζι β.

SESELI, SESELEOS, & SESELIS, planta est offic.

cinalis, dicitur & *Sefedi*, hinc manavit vitium lectionis vulgatæ *Sili*, sed haud scio an vox *Sili* sit rejicienda. *Silatum* Antiqui dicebant, quod nunc jentaculum dicimus, eo quod tum jejuni, vini sili herba conditum, absorbebant, Veteres etiam *Seli* vocabant, dicitur & Fœniculum tortuosum, quod est planta, quæ habet caulem striatum, medulla alba repletum, qui statim ubi ex radice erupit, dividitur in plures ramos, firmos, tortuosos, nodosos, satis crassos, dispersos: folia fœniculi foliis similia, sed aliquantulum crassiora, breviora, duriora, & magis à se invicem remota, coloris similis ferè Anethi foliis: flos est rosaceus & umbellatus, pentapetalus, coloris albi, interdum purpurei: flore deciduo calix fit fructus compositus ex duobus seminibus oblongis, ab una parte gibbis, sulcatis, planis, ab altera parte figura ad Fœniculi semina accedentibus, coloris grisei albi vel pallidi, odoris valde aromatici, saporis acerrimi: radix est longa, digiti interdum crassitie, alba: tota planta odorem habet fortem, & gratum, crescit in locis arenosis & in regionibus calidis, Gall. *Sefeli de Marseille, ou Fenouil tortu*.

SESQUI, vocabulum cum aliqua mensura vel modi, vel numeri vel temporis collocatum, non integrum modo id cui jungitur explicat, sed integrum & semis. Sic *sesquilibra* libram unam & semissem significat. *Sesquimensis* integrum mensem & semissem.

SESQUIHEMINA, est Hemina una & dimidia.

SESQUILIBRA, est libra una & dimidia.

SESQUIOBOLUS, est obolus unus cum dimidio sive grana quindecim.

SESQUICYATHUS, est Hemina quadrans, vel sextans cum uncia dimidia.

SESQUIPLUM, est libra una cum dimidia.

SESQUISEXTARIUM, est sextarius unus cum dimidio.

SESQUIUNCIA, idem quod *Sesuncia*.

SETACEUM, à seta dictum, pertinet ad Operationes Chirurgicas, est, cum cervicis cutis perforante utrumque acu compungitur, vulnusque per setas aut ligulam apertum servatur, ut per id vitiosi humores evacuentur. Sed intentio illa nullius est momenti, nam per illud ulcus nihil evacuatür quàm pus in ipso ulcere generatum, ideòque

que materia morbifica non exantlatur : Et si quis attentus fuerit ad rem, nunquam experietur, morbos hoc modo, nisi casu, vel ab aliis medicamentis, aut bona diæta, curari; idem fit dictum de *Fonticulis*, hæc enim circuiti Sanguinis contrariantur. B. *Gen seton*. G. Idem, uti & Gall. & A.

SEUTLOMALACHE, vel SEUTLOMACHIUM, quidam Betam, alii Spinachiam esse tradunt. Gr. *Σπύρα* enim vel *σπύρα* enim Beta est, & *Μαλάχη* Malva.

SEVUM, est pinguedo duriuscula, fumiturque à folis quadrupedibus corruptis.

SEXCUNX, idem quod *Semiuncia*.

SEXTANS, est libræ sexta pars, uncias duas continens.

SEXTARIUS, mensuræ Romanæ genus est, quod si melle repleatur, pendet uncias triginta; si oleo, uncias octodecim; si verò aquâ repleatur, pendet aquæ uncias viginti. Capit (ut alii dicunt) mensurales uncias viginti olei: pondere verò habet uncias sedecim, Drachmas quinque & scrupulum unum, continet duas heminas vulgo, seu uncias decem & octo. Dicitur sexta pars Congii. Aliis est vini libra cum unciis octo, & olei libra una cum semisse. B. *Gen yatve mate*. G. Ein neefel. Gall. *Setier*.

SEXTULA, pendet scrupulos quatuor.

SEXUNX, est pondus sex unciarum, sive libra dimidia.

SEXUS, sive CUNNUS, est differentia inter marem & feminam. B. *Geslagt / kunne / sexe*. G. *Geflecht*, oder art. Gall. *Sexe*. A. A Kind, or sexe.

SIAGONAGIA, est arthritis Maxillarum, à *σιανών* maxilla, & *ἀγέω* capio. B. *t Pterechjn der kake*.

SIALAGOGA, sunt Medicamenta, quæ salivam movent.

SIALISMUS, idem quod *Ptyalismus*.

SIALOCHUS, idem quod *Ptyalismus*.

SIALON, seu SIELOS, idem quod *Saliva*, à *σιελίζω* salivam emitto.

SIBILUS AURIS, idem quod *Tinnitus Auris*.

SICILICUS, seu SICILIUM, ponderis nomen veterinariis usitatum, pendens unciam dimidiam sive drachmas quatuor; alii putant esse quartam unciæ partem.

SICYS & SICYOS, est *Cucumber*: dici volunt à *σύνει* & *κίσει* moveo: quia cucumeres citò crescunt: hinc

Σίβη Cucurbita ; alii à *σείβη* concitari & *κείν* osculari, vel utero gerere, quoniam dicunt eo cibo venerem accendi ; sed hoc verum esse nequit, nisi à contrario veritas eluceat. Vide *Cucumer*.

SIDA, alii Althæam volunt : sed alii Malum punicam ejusque fructum ; alii quid simile putant : nomen est à Sida Bœotiae oppido.

SIDERATIO, idem quod *Sphacelus*, & *Apoplexia*.

SIDERITIS, dicitur Herba judaica, aut Millefolium &c. Est planta, quæ habet caulem lanuginosum, quadratum, flavum ; folia sibi invicem opposita, oblonga, in margine incisa, lanuginosa, rugosa, saporis adstringentis, aliquantulum acris : flores verticillati, in alis foliorum plerumque incisorum congesti, coloris albi, subflavescentis, punctis rubris notati ; singula pars horum florum sustinetur à duobus foliis subrotundis instar cristæ galli incisis, quæ folia multum ab aliis foliis in parte infirma crescentibus differunt : semina sunt oblonga, nigricantia, in capsula, quæ floris calix fuit, recondita : radix lignosa : hæc planta odore Lamium refert ; crescit in montibus, locis ficcis & incultis. Latinis *Ferraria*, quia vulnera ferro icæ firmiter conglutinat. *Σιδῆ* est ferrum, ensis. Gall. *Crapaudines*.

SIEF ALBUM, est Collyrium siccum. Vide *Collyrium*.

SIELISMUS, idem quod *Salivatio*, à *σιελίζω* sputum emitto.

SIELOCINETICA, idem quod *Salivantia*, ex *σιελος* sputum, & *κίνηω* moveo.

SIGILLUM SALOMONIS, sive POLYGONATUM, planta est sic dicta ob characteres sigilli modo radicibus impressos. Vide *Polygonatum*.

SIGMOIDES, sunt Apophyses ossium femilunares ; ut processus Ancyroides scapulæ, & sinus ossis radii, Græcorum antiquorum C. referentes.

SIGMOIDES, sunt valvulæ tres arteriæ magnæ, circa cor foris spectantes, sanguinem ex ventriculo sinistro in Aortam quidem admittentes, sed illi regurgitare conanti suo explicatu & immediata clausura resistentes, dictæ à littera C. seu sigma & *σιδῆ* forma. Vide *Valvula*.

SIGNUM MORBI, Gr. *σημεῖον*, est, quidquid sensibus nostris est obvium, vel aliquid ad ipsum pertinens, quod

quod potest indicare, quare id quod ad curationem necessarium pertinet, indicatur. Signum est morbi causa vel Symptoma: signum est proprium vel commune: hoc separabile; proprium inseparabile sive Pathognomicum, Synedreum, Epiphainomenon, Bonum, Malum, Certum, Incertum, Salutare, Lethale &c. *Signa Sanitatis* sunt, Actiones integræ, Qualitates convenientes, excreta & retenta benè convenientia. B. *Zeichenen der zichte*. G. Die zeichen der krankheiten. Gall. *Signe de Maladie*. A. A Token of the disease.

SILER, est Ligustici species, & dicitur *Montanum*, hinc corruptâ voce, in omni lingua, *Sermontaine* appellatur; derivant nonnulli à saliendo, sed quare, me latet: est planta, quæ habet caulem valdè altum ad hominis quidem altitudinem, ramosum, pedunculos longos projicientem, qui habent folia ampla, magna, in alas extensa in plures partes divisas, quibus tria adhærent foliola ut in Meliloto, sed angustiora & molliora, aliquantulum odora, ubi contunduntur: flos est rosaceus & umbellatus, pluribus scilicet petalis constans in orbem positus, & calicis insidentibus: is autem abit in fructum compositum ex duobus seminibus sibi invicem adhærentibus oblongis, hinc gibbis & sulcatis cum liris veluti foliaceis: inde verò planis, odoris ingrati: radix crassa, longa, rugosa, alba, odora, *Pastinacæ* similis: crescit imprimis in locis calidis in montibus. Gall. *Livèche ou Sermontaine*.

SILIGO, est tritici albillimi species. Gr. *ὄλωση*, & *σίλιγος* vel *σίλιγος*, putant derivari ab Hebræica voce *Scheley*, nix, ob farinæ ejus albedinem.

SILIQVA, Gr. *Κερατιον*, seu **KIRAT**, est dimidium lupini, & siliquæ sex pendent scrupulum. Semen autem in siliqua contentum, non tota siliqua, intelligitur, & id mediocriter, non enorme & habitius; neque strigosum & emaciatum, quare hordei aut tritici grana uturpamus, quæ hodie minimum pondus faciunt, velut olim grana lentis, nonnullis est pondus quatuor granorum.

SILIQVA, est folliculus sive integumentum, cui grana, leguminum vel herbarum semina concluduntur. Nam non modò Legumina, sed & complures quoque & herbæ & frutices siliquas proferunt.

SILIQVA, est etiam *Folliculus* sive *Integumentum*, cui grana leguminum includuntur. Ddd 3 Si

SILIQUÆ DULCES, quarum arbor *Ceratonia* appellatur; quæ est mediocris magnitudinis, habens plurimos ramos, magnos, duros, in latum se extendentes: folia pinnata, oblonga, carnosâ, nervosa, dura, ad rachin communem cum impari extremo: flores sunt apetalî, numerosis staminibus constantes ortis ex calicis fissura; in calicis centro fit siliqua oblonga, compressa, paululum intorta, crassa, digito longior, pollice latior, fusca, splendens, coloris obscuri, rubicundi, dorso elatiore includens pulpam carnosam, rufam, dulcem, sub qua intra membranaceos loculos latitant semina plana, subrotunda, compressa, fusca, lucida: dulcedo major in pulpa quam in cortice: Crescunt in Regno Neapolitano, insula Creta, Syria, Hispania &c. Fructus sunt siliquæ instar oblongi & plani, extus colore castanei; intus semina ferè continent, ut cassia fistula; fructus ipsi dulces sunt, ideòque in morbis pneumonicis usui veniunt. B. *St. Janghrood*. G. *St. Johannis-brodt*. Gall. *Caronche*. A. S. *Johnsbread*.

SILIUASTRUM, seu piper Brasilianum, est Capfici species, à siliquis siliquastrum dictum: est arbuscula, quæ habet ramos à se invicem distantes, corticem purpureum, nigricantem habentes: flores sunt papilionacei, ante folia verè erumpentes, leguminosi, purpurei, plures simul juncti, pedunculis brevibus & nigris adhærentes, quinquefidii, ex quibus duo in inferiori parte positi superiores exsuperant magnitudine: post florem sequitur siliqua longa, plana, membranacea, purpurea, seminibus reniformibus & duris facta: folia sola & alterna nascuntur rotunda, Asarum referentia, sed majora, nervosa, in parte superiori viridia, in inferiori albescentia, alæ vexillo supereminent: crescit hæc arbuscula in regionibus calidis circa flumina. Gall. *Gainier*.

SILU, est is, qui habet nasum resinum, hoc est, sursum versus repandum, more simiæ. B. *Kamuis neus*. G. *Rumpffinalz*, der eine ubergettilpte nasen hat. Gall. *Camus*.

SILPHIUM, est ex genere ferulacearum. Cyrenensibus *Σιλεφι*, aut *Σιλφι*, item *Σιλεφι*, undè Gr. *Σιλφιου*, Lat. *Silpe*, *Silpe* & *Serpe*, atque porrò *Lac Serpicium*, undè *Laserpicum*. Vide *Laserpicum*.

SIMILARES PARTES, sunt, quæ sibi ubique per totum similes sunt, nec variationem aliquam ullibi obtinent, tales autem partes solæ sunt fibrillæ ultimæ, solidæ, non magis vasculosæ, omnium partium firmarum corporis animalis, hæ enim sunt meræ expansiones longitudinales, & firmæ; ac ubique in totâ longitudine eadem, oriundæ & compositæ ex meris particulis elementaribus, antea fluidis, nunc consolidatis; fibræ hæ erunt proin sibi similes; verum omnes partes de quibus Anatomici tam sollicitè agunt suis divisionibus in *Similares* & *Dissimilares*, non ubique sunt similes, sed ex plurimis componuntur: veluti *Os*, constat substantia durissima, sed ubique habet vasa sanguinea, membranas in cancellulis suis, glandulas, ductus medullares &c. Undè id minimè pars similis dicenda erit. **B. Eenstantige deelen / enkele deelen / simile deelen.** **G.** Theile die einander gleich seyn. **Gall.** *Les Parties Similaires.* **A.** The simple Parts, similar Parts.

SIMPLICES PARTES, vide *Similares Partes*.

SIMPLICIA, sunt medicamenta unius generis & nominis, ex quibus seorsim collectis componitur materia medica, ut sunt radices, herbæ, semina, flores, gummi, succi, partes animalium &c. **B. Enkele genees-middelen.** **Gall.** *Des Simples.*

SIMUS, est cui nares depressæ superius. **Gr.** σιμος. **B. Kamuis.** **G.** Schaff naz, der eine flache, oder mitten eingedruchte nasen hat. **Gall.** *Camus.* **A.** Flat nosed.

SINAPI, & **SINAPIS**, est planta, quæ habet folia Rapæ, sed minora & magis aspera; caulis quatuor vel quinque pedes altus est, rotundus, villosus, in multos ramos divisus: flores quadrifidi, cruciformes, flavi, post florem sequitur siliqua oblonga, brevis, angulosa, acuta septo intermedio (cui valvæ utrinque adhærescunt) in duo loculamenta divisa, seminibus facta ut plurimum subrotundis, rubicundis, aut nigricantibus, parvis, saporis acris, fervidi; siliqua in cornu quoddam fungosum simili femine prægnans plerumque definit: radix est lignosa, fragilis, alba, fibrosa. **Gr.** Νάπυ vel σινναπι, ejus nomen venit è Græcia in Latium, censeturque dici, *οτι σινναπι τὸς ὀφθαλμοὺς ἐν τῇ ὀσμῇ*, hoc est, quod olfactu luminibus officiat, ergo à *σινναπι* lædere, & *ὀψ* oculus, vel à *σιν* & *πάω*, quod

parum pascat, vel à $\nu\iota$ & $\pi\iota\omega$, quod ob acrimoniam non possit bibi. Pleraque Græcia *Napy*, nominat, quasi *Napy*, quod sit acris, & proinde incommoda. Alii *Napy* per privationem videlicet $\text{N}\pi\omega\sigma$, quasi immittè dici volunt, quoniam acrimonie vehementis particeps sit. **B. Mustart.** G. Sennf. Gall. *Mustarde*. A. Mustard.

SINAPISMUS, est medicamentum, ardorem, ruborem, doloremque cuti, cui applicatur, inducens; forma ejus est similis cataplasmati, vel massæ duriori. Paraturque, ex *Sinapi*, *Raphano Silv.* *Sale* & *Fermento Acido*, à $\epsilon\iota\pi\alpha\iota$ sinapi semen. **B. Ein mostert-pap.** G. Eine artzney von sennf; damit man die haut auffbeitzet. Gall. *Sinapisme*. A. Mustard Cataplasme.

SINAPIUM, est embamma vel intinctus, ex semine sinapi paratus.

SINCIPUT, Gr. $\text{B}\epsilon\gamma\mu\alpha$, est pars anterior cranii, à fronte usque ad futuram coronalem excurrens. **B. 't Doofste bern des hooftes.** G. Der halbe kopff, die sœrdere theil des haupt. Gall. *Le Devant de la Tête*. A. The fore Part of the Head.

SINGULTUS, Gr. $\text{A}\nu\gamma\mu\delta\sigma$. & $\text{A}\nu\gamma\epsilon$ à $\nu\acute{\alpha}\zeta\omega$ singultio. Est convulsio fibrarum muscularium œsophagi, quâ diaphragma, cui annectitur inter transeundum, & ipsum ventriculum, ubi definit, fursùm trahit validâ vi; dum simul eodem tempore ipsum diaphragma deorsùm convellitur, undè ex compressione ventriculi, aër fursùm pulsus sonitum aliquem edit, & si diu durat malum, partes quibus diaphragma annectitur, uti cartilaginee sunt ensiformis & costarum spuriarum dolent, quod tam validè intùs trahantur. Laborant autem Singultu, qui cibo aut potu non satis bono se impleverint; maxime autem nonnulli febricitantes, Hystericâ affectione afflictæ feminae: imò sæpè ii, qui Pleuritidem, Colicam, Nephritidem, Iliacam passionem, gravem Vomitum, alvi fluxum vel Dysenteriam patiuntur: quinimò cum aliis convulsionibus incidit, & à vomitoriis & catharticis, aut julapiis refrigerantibus perperam datis, à cibis nimis celeriter ingestis sæpè efficitur; quinetiam moribundos exercere solet. Deniquè reperitur singultus non lethalis, qui per aliquot hebdomadas perseverare solet. **B. De nist / hoh.** G. Das schlucken, der hetsch, hecker. Gall. *Le Hoquet*. A. Yexing, Hicket, Hiccough.

SINUS, est, cum abcessus & ulceris initium satis angustum apparet, profunditas verò se in latitudinem diffundit. Gr. κέλεπρον, ἡ πόνος ἐλάκη. Diosc. B. **Bogt-gezweer / boesem-zweer**. G. Ein eiterstock, ein schwær so sich in die kruemme zieht. Gall. *Fistule*. A. Bosome of an ulcer.

SINUS MENINGIS, sunt cavitates, quas Galenus ventriculos crassæ membranæ vocat; non enim sunt Arteriæ, vel venæ, sed inter ambas jacent intermediae, quare meritò alio nomine donantur: primus & secundus sive laterales inter cerebrum & cerebellum situm habent, & desinunt in sinibus vertebralibus; tertius ab ossè cribriformi incipit, & in medio priorum sinuum finem consequitur; quartus à glandula pineali oritur & in medio lateralium sinuum definit: quorum insertio vocatur *Torcular Herophili*: cranio egressi partim venis jugularibus continuantur, partim per totam medullæ spinalis partem ad os sacrum usque descendunt, usus est venarum vicem agere, nam omnem sanguinem à cerebro & cerebello accipiunt ex venulis tenuissimis, & brevissimis, valvula semper in hos terminatis, & partim in venas jugulares, partim in sinus vertebrales se exonerant. B. **Boezem-hollen / hoek-hollen**. G. Die kruemme, oder busen der hirnhäutlein. Gall. *Sinus de la dure Mere, entre les quels on comprend le Torcular Herophili, c'est à dire le Pressoir d'Herophila*. A. Cavities of the meninx.

SINUS OSSIUM, sunt cavitates, quæ capita aliorum ossium admittunt.

SION, & SIUM, est planta, quæ habet caules crassos, angulosos, striatos, excavatos, in ramos divisos, quatuor vel quinque pedes altos: folia conjugatim adnata uni costæ, in margine incisa, crassa, oblonga: flores in umbellâ crescunt, ex quinque petalis albis constantes, in orbem positus; floribus succedit fructus ex duobus seminibus compositus subrotundis, minimis, hinc gibbis & striatis, inde verò planis: habitus reliquus hujus plantæ est instar Pastinacæ: radix est parva, fibrosa, nigra: tota planta odorem bituminis habet, est Becabunga seu Anagallis aquatica & Laver quibusdam, aliis verò Phellandrium, vel Nasturtium aquaticum &c. Nomen sibi adscivit à concussu, quod Gr. à σίλον derivant: nam excutienti vim nactum est, utpotè quòd à renibus calculos pellet,

lat, urinam & menses ducat. Vel ut aliis placet ab eodem *crisis*, quod in aquis vacillando, ab aquis praterlabentibus succitiatur. Vide *Laver*.

SIRENES, idem quod *Sirones*.

SIRIASIS, est cerebri & meningum, ab ardore solari, inflammatio, seu (rectius) incalescentia; pueris propter tenuitatem cranii, vel fontanellam tenuissimam frequens, à *cleo* cavitas sincipitis. G. Das blafallen, schiessen, oder eine enzündung am hirn und hirnhäutlein der kleine kinder. Gall. *Sorte de maladie causée par l'Inflammation des membranes du cerveau, qui arrive souvent pendant les jours caniculaires par les grandes chaleurs.*

SIRONES seu CHIRONES, sunt pustulae, quae in vola manûs & pedum plantis oriuntur, in quibus minutissimum quoddam vermiculorum genus sub cuticula latet. G. Seurn, reitläuse.

SISARUM, & SISER, est planta, quae crescit ad altitudinem duorum circiter pedum: folia plura uni costae adherent ut in pastinaca, sed minora, viridiora, & molliora, leviter in margine incisa: flos est rosaceus, & umbellatus, parvus, quinque petalis ut plurimum constans albis, in orbem positus, odor: hunc sequitur fructus parvus ex duobus feminibus compositus, oblongis, paululum Petroselini feminibus majoribus, angustis, hinc gibbis & striatis, inde verò planis, coloris obscuri: radices ex uno capite plures pendulae, glandulosae, tenerae & fragiles, rugosae, cortice tenui, pallidoque obductae, pulpâ candidâ, digitali crassitudine, pedales quaedam, quaedam breviores multo, dulci & grato sapore nonnihil aromatico: dicitur esse radícula saccharea: vocatur nonnullis, quod singulae radices colli ac summi pectoris ornamenta, quae ex auro, argento, gemmisque quondam fiebant, mentirentur. Sed malunt alii à sio & sione. Sunt qui extritis prioribus literis diminutrice formâ *Servillum* aut *Servellam*, aut *Chervillam*, pro *Siferculo* nominent. B. *Zuckerwurtzel*. G. Gierlein, zucker-wurtzel, klingel-rueblein. Gall. *Chervi*. A. Scirrets.

SISYMBRIUM, est planta aquatica, quae habet caules tres pedes altos, striatos, aliquando rubicundos, excavatos: folia oblonga, acuta, profundè laciniata, dentata, alternatim caulibus adherentia: flores in summitate ra-

morum crescentes, pedunculis longis & tenuibus adhaerentes, quadrifidi, flavi, cruciformes: flori succedit filiqua exigua, brevis, divisa in duos loculos continentes semina obrotunda ferè: radix oblonga, alba, acris, minimi digiti crassitie: hæc planta crescit in paludibus, & locis aquis, est Cardamine, ut & Mentha aquatica: dicitur à sifymbrio, quæ fuit Veteribus in comædiis meretricula, appellatur etiam *Corona Veneris*: vel quod ob odoris suavitatem, quam præ se fert, eo juvenus quæ amoribus gaudet coronata, in commestationibus suis blando odoris oblectamento suas illecebras commendaret. Vel potiùs, quod Sifymbrii caulis articulatim per internodia verticillato florum ambitu concinnè coronatur.

SISYRINCHIUM & SISYRICHION, est Iridis species, seu bulbus esculentus: dicitur vel à pabulosa atque carnosa radice: vel à rostrata forma hujus plantæ, rostro fuillo simili. *ovis*, est porcus: & *ovis* fovea in usum Granarii excavata. Gall. *Comme qui droit Groin de Cochon*.

SITANION, est frumenti species, à *sitan* frumentum.

SITIS, est defectus humoris (salivæ nempe) ad irrigationem oris, linguæ, labiorum, faucium, dein partium internarum, necessarii; quo sensus indè excitatus sibi imaginatur potum esse in auxilium vocandum, ut id incommodi, quod corpus ex defectu humoris patitur, tollatur. Sitis etiam est ordinaria, quæ homini sano obtingit; vel præterordinaria & nonnunquam depravata quæ agris. Gr. *Διψος*. B. *Thirst*. G. Der durst. Gall. *La Soif*.

A. Thirst.

SIUM, vide *Sion*.

SMILAX, nomen hoc variis plantis imponitur; ut Sarsaparilla vocatur smilax aspera Peruana; convolvulus dicitur smilax lævis, Phateolus smilax filiqua fursum rigente: & unifolium dicitur smilax unifolia humillima: smilax verò aspera est planta, quæ habet caules longos, duros, striatos, ramosos, flexiles, scandentes, spinis instructos, arbusculas vicinas & arbores apprehendentes: folia figilli B. Mariæ foliis ferè similia, sed longè crassiora, rigida, nervosa, spinis non tantum per margines horrentia, sed & secundum nervos, nunc ampla & viridia, modo angustiora, & albis maculis conspersa, acrimoniam aliquam habentia: flores hexapetali, nudi, albi, exigui, in spi-

spicas digesti, inodori : Ovarium in fundo floris sphaericum, brevi tubâ instructum fit bacca sphaerica, mollis, post maturitatem rubicunda, sub tenui pellicula recondens femina sphaerica, laevia, mollia, exterius coloris rubri obscuri, intus albi; saporis ingrati : radix parva, perennis, repens, fibrosa, alba, saporis subdulcis : haec planta crescit in sylvis, Gr. *σμιδαξ & μιδαξ*, Lat. *Convolutus* : est nomen puellae, quae amore Croci pueri capta extabuit, mutataque est in fruticem sui nominis, quae similis est Hederae. B. *Winde*. G. *Winde-kraut*. Gall. *Liseron*, *Liset*. A. *Bind-weed*.

SMILE, est *Scalpellum*, sive instrumentum chirurgicum, quod utrinque aciem habebat, & lineas utraque, utrinque curvas; sed alteram concavam, alteram vero illi oppositam, gibbam. Cuspis autem acuta erat; diverſi generis erant; aliud magnum, aliud parvum, aliud mediocre. Gall. *Bistouri*.

SMYRNA, idem quod *Myrrha*.

SMYRNIUM, est planta, quae habet caulem tres pedes altos, ramosos, striatos, aliquantulum rubicundos : folia Apii foliis similia, sed majora, incisa in partes magis rotundas, odoris aromatici, saporis Petroselinum referentis : flores rosacei & umbellati, parvi, albi; pentapetali : his succedit fructus ferè globosus compositus ex duobus feminibus sibi invicem junctis crassiusculis, obrotundis, striatis, nigris, saporis amari, odoris Myrrhati : radix mediocriter magna, circularis, alba, succum amarum gustui praebens, & saporem & odorem Myrrhae habens : nomen accepit, quod radix lacrymam emittat Myrrhae similem : vel, quod huic idem odor sit, qui Myrrhae : *σμύρα* enim est Myrrha. Vulgò vocatur *Levisticum*; quibusdam *Ligusticum*. Gall. *Maceron*.

SOCOTORINA ALOE, vide *Succotrina*.

SODA, idem quod *Cephalalgia*.

SODA, idem quod *Ardor ventriculi*.

SODA, sunt cineres ex herba kali uſti, quibus vitra conficiuntur.

SOL, quid sit notum. Sed à Chymicis sumitur pro *Auro* : adeò ut Medicamenta solaris sint ex auro parata.

SOLANUM, vulgare sive hortense, est planta, quae habet caulem sesquipedem circiter altum, ramosum : fo-
lia

lia oblonga, acuta, satis ampla, mollia, nigricantia, aut virido obscura, quaedam angulosa, altera crenata, quaedam integra, saporis herbacei, insipidi, succum viridem habentia: flores sunt monopetali, quinquefidi, stellæ instar expansi, coloris albi, in medio pluribus staminibus donati: calix est monophyllus, quinquefidus, stellatus non veficarius: flori succedit bacca initio viridis, per maturitatem fit mollis, succulenta, ovata, vel globosa, nigricans, facta feminibus planis, exiguis, flavis: radix longa, fibrosa, albescens: hæc planta crescit juxta vias, ejus Planta variæ sunt species, plerumque somnum concilians: dicitur & *Solatrum*, *Cuculus*, *Uva Lupina*, *Uva Vulpis* & *Morella*. Gr. $\tau\epsilon\acute{\rho}\chi\upsilon\sigma$, vel $\sigma\tau\epsilon\acute{\rho}\chi\upsilon\sigma$, fortè à solamine dictum, quòd dolores intensos sopiendo sistat: hinc Gr. $\tau\epsilon\acute{\rho}\chi\upsilon\sigma$ vel $\sigma\tau\epsilon\acute{\rho}\chi\upsilon\sigma$ mollis, lenis, quòd emolliat, leniatque dolores ardentis. B. *Nacht-schade* / *bol-kruid*. G. *Nacht-schatten*, *fau-krout*. Gall. *Morelle*. A. *Night-shade*.

SOLDANELLA, & SOLDANA, aliàs *Convolvulum Marinum*, est *Brassica Marina*, quæ est planta habens caules tenues, flexiles sarmentosos, rubicundos, repentes: folia obrotunda, polita, splendentia, Chelidonium minus referentia, sed crassiora, succo lacteo repleta, caulibus longis adhærentia: flores sunt ut plurimum campaniformes, monopetali, ora repanda; his floribus succedit fructus obrotundus, membranofus, includens semina angulosa, nigra, aut alba: radix minima, fibrosa: tota planta habet saporem amarum, & salsum: crescit circa mare, nonnulli à voce *Solidus* Etymologiam trahunt, sed ratio non videtur suadere, an à solidandis vulneribus? An à Belgica fictitia voce *Sautenelle*, vel *Soutenelle*, quasi diminutivum à *Sant*, *Sal*. B. *Zee-winde* / *zee-kuol*. G. *Meer-winde*. Gall. *Soldanelle*, *Chou marin*. A. *Sea-kole*, *sea-bind-weed*. Gr. $\kappa\epsilon\acute{\rho}\mu\beta\eta$ $\delta\acute{\alpha}\lambda\upsilon\sigma\sigma\alpha$.

SOLEN, Chirurgis est instrumentum oblongum, intus cavum, in quod membrum fractum, crus aut femur, imponitur, aut continetur.

SOLEUS MUSCULUS, est latus & tibiæ fibulæque ossis commissuræ posterius insertus robustissimus existit, suræque maximam constituit molis partem. Variam ob tendinum connexionem, varios fingit, ut *Gastrocnemios*, *mus-*

musculos. B. **De 3ool-spier.** G. Der sohlen gleiche maufz. Gall. *Muscle Soleaire.* A. The sole Muscle.

SOLIDAGO SARACENICA, vide *Saracenicæ Solidago.*

SOLIDAGO, est Herba vulnera consolidans: derivatur ergo à folido, sano. Gr. *σολιδαγον.*

SOLIDUM, est Antiquorum pondus pendens scrupulos quatuor.

SOLUTIO CHYMICA, est operatio quâ corpus quodcumque vel naturaliter, vel arte variis aliis heterogeneis partibus constans, in sua principia, Spiritum nempe, Salem, Acidum, Sulphur, Aquam & Terram, ex quibus omnia mista conflata sunt, resolvitur & reducitur. B. **Ontdoening der scheikonsf.** G. Die entbindung durch die chimie. Gall. *Solution.* A. Idem.

SOLUTIO CONTINUI, est separatio partium antea coherentium in unione à quacunq; causa facta, in vulneribus, ulceribus, fracturis &c. B. **Een scheidung des geheels.** G. Das aufloesen, die entbindung der theilen. Gall. *Solution de Continuïte.* A. Solution of the parts.

SOLUTIVA, à solvendo, quia humores intestinales solvunt, idem quod *Laxantia.*

SOMNAMBULO, vide *Noctambulo.*

SOMNIFERA, Gr. *Υπνοτικὰ*, sunt, medicamenta quæ valent somnum producere, & plerumque agunt duplici de causa; nimirum 1. per causas naturales tollendo impedimenta somni naturalis, qualia plerumque sunt Objecta externa, Dolores, Calores, sudor, animi curæ, & quæcumque sanguinis circuitum augent, his igitur sublatis per varia varii generis medicamenta, quæ tamen omnia vocari solent *υπνοτικὰ*, sequetur somnus: 2. agunt per causas nonnaturales, opprimendo scilicet causas naturales vigiliarum, & impediendo fluxum spirituum animalium per nervos; quare hoc medicamentorum genus maximè in Cerebrum & nervos agit. B. **Slaapmiddelen.** Gall. *Remedes Somniferes.*

SOMNIUM, Gr. *Ενπνιος.* *Insomnium*, est quando dormiendo nobis varia videntur occurrere, eodem modo ac si essemus vigiles, estque regulare, quando apparentiæ seu phantasmata connexionem quandam habent; vel irregulare, quando contrarium evenit. B. **Een droom.** G. Ein traum. Gall. *Songe.* A. A Dreame. SOM-

SOMNOLENTIA continua, est assidua in somnum proclivitas & inclinatio; oritur, quod pori extremi corticalis substantiæ cerebri viscositate quâdam obliterantur, vel clauduntur quacunquē ex causâ comprimēte, ita ut liber transitus spiritibus animalibus denegetur in musculos voluntariis actionibus inservientes. Gall. *Affoupissement*, *envie de dormir*.

SOMNUS, est pororum cerebri & nervorum confidentia & angustatio, à quiete vel defectu, vel impedito fluxu spirituum animalium à compresso Cerebro orta, quâ sensus externi ab operationibus externis desistunt. Somnus dicitur *Naturalis* vel *Præternaturalis*, qui iterum divinus vel diabolicus, vocatur item *Sopor* & *Quies*. Gr. ὕπνος. B. *Slaap*. G. Der schlaf. Gall. *Sommeil*. A. *Sleepe*.

SONCHITES, vide *Hieracium*.

SONCHUS, duæ dantur species generales, una quæ est lævis, altera aspera; prior est planta, quæ habet caulem sesquipedem altum, intus excavatum, tenerum, purpurem: folia longa, lævia, ferè glauca, dentis Leonis divisura, latiora, incisa vel laciniata, alternatim disposita, alia pediculo longo, alia nullo gaudentia, sed latiore basi caulem amplectentia, in circuitu quasi dentata, in quibus vel nullæ spinæ vel molles, lacte prægnantia, falsa, amara: flores semisfoculosi, plurimi scilicet semisfoculis constant embryoni insidentibus, & calice crasso comprehensis, qui per maturitatem conicus ferè evadit: embryo autem abit deinde in semen pappis instructum, thalamoque affixum, oblongum, rubicundum: radix minima, fibrosa, alba. Sonchus verò asper habet folia sonchi lævis crassiora, obscurius viridia, in crebras lacinias divisa, ad Endiviæ folia accedentia, basi suâ caulem inanem amplectentia, spinulis longioribus, & rigidioribus aspera, (quin etiam folia extrema & laciniæ in angustiores & acutiores mucrones desinunt) lac fundentia salsum & amarum: cætera quæ de soncho lævi dicta fuerunt, huic conveniunt, dicitur *μαγὰ τὸ σῶον χυμὸν*, quod salubrem succum de se fundat; vel nuncupatur quasi *σομφίς* ab inanitate caulium. Lat. *Cicerbita*, *Lactuca Leporina*, *Lactucella* & *Lactero*, quia lac fundit, & nutricibus lactis copiam præbet. B. *Haze-latouw* / *haze-zalade* / *Konpen-kruid* / *ganzen-Distel* / *hazen-struik* / *dauw-distel* /

ffel/ melk-wege. G. Hasen-kohl. Gall. *Palais de Lievre*,
Laiteron, *Laiteron epineux*. A. Sow-thistle.

SOPHIA CHIRURGORUM, est nasturtium sylvestre,
quasi Chirurgorum sapientia: quia fortè ad illam plantam,
ob salubres effectus, solebant effugere, ac si illorum tota
sapientia in istius herbæ usu confisteret. A. Flixweed.

SOPHRONESTERES, sunt sapientiæ dentes. Vide
Dentes.

SOPORARIÆ ARTERIÆ, idem quod *Carotides*.

SOPORIFERA, idem quod *Sommifera*.

SORA, idem quod *Essere*.

SORBETTUM, vulgo *Serbet*.

SORBITIO, est ea actio, quâ clausis naribus interiùs
velo palatino, ore anteriùs arctato, ut fiat parvum fora-
men, vacuum excitatur Boylianum in ore, dum lingua
aërem in eo contentum suo applicatu ad palati fornicem
versùs posteriora pellit, & genæ gingivis appositæ omne
liquidum prohibent, quâ fit, ut applicata ori liquida unâ
cum aëre intrantia, speciem soni excitent. B. *Slopping*.

SORBUS, **SORBUM**, est fructus sorbi sativæ pyrum
moschatellinum parvum æquantem, turbinati, umbilicati,
magis minusve rubentes, prout solem sensere, carne fla-
vescente, & antè maturitatem adeò austero succo, ut stran-
gulet, colore in rutilum transeunte, at ubi velut fermen-
tatione quâdam emolliti fuere, vix mutato interno colore,
dulci satis & vescâ carne non sine adfrictione: hujus ar-
bor est magna, ramosa, truncum habens rectum, cortice
aspero & pallido obductum: lignum est valdè durum,
compactum, rubicundum: folia sunt oblonga, plura uni
costæ adnata instar Fraxini, in margine dentata, villosa,
mollia, inferiùs alba, saporis styptici: flores sunt parvi,
albi, plures sibi invicem juncti, pediculo ex foliis enato
adhærentes; quinque foliis in orbem positis constantes;
his deciduis succedit fructus suprà dictus: ita vocatur
vel à forbendo, quòd fluxus alvinos absorbeat: vel, quòd
fructus ore absorbeatur, vel quòd diu servetur. Gr. οἶνον,
vel ἕρμα, & fructus ὄον, & ὄον ab ovi forma. B. *Zorben-
boom / spzee-boom / spzenw-bezien-boom / haber-
zen*. G. Sperber-baum, spier-baum, sparr-baum, speiren.
Gall. *Sorbier*, ou *Cormier*. A. Sarvicetree.

SORGUM, est frumenti seu Milii species: ab Italica
voce

Voce *Sorgi* nomen habet : vocatur etiam *Melica*. B. *Zorgzaad*. G. *Sorgsaamen*. Gall. *Blé Barbu*. A. *Sorgh seed*.

SORY, est minerale lapidosius & vehementius compactum quam *Chalcitis* aut *Misy*, sed & crassissimum, fitatum scintillas *Miseos* emittens, *Chalcitis*, *Misy* & *Sory* mineralia sunt, inter se origine & viribus conjunctissima. Nimirum ex *Sory* fit *chalcitis*, ex hac *Misy* : in Ducatu Brunsviciensi inveniuntur. Gall. *Sory*.

SPAGYRICA CALCINATIO, vice *Calcinatio Philosophica*.

SPAGYRICA MEDICINA, quam vocem nonnulli ἀπὸ τοῦ σπᾶς & ἀγέρεω, à segregando, & conjungendo, quod heterogenea separet, & homogenea iterum conjungat, deductam putant, idem quod *Hermetica Medicina*, quæ nimirum fundamenta sua medica, & mutationes corporis animalis, humorum, statum morbi, & actiones medicamentorum ponit & explicat ex mutationibus, quæ inducuntur corporibus aliis ope vulgaris ignis, adeoque analogicè ubique & in quocunque corpore sic fieri statuuntur : ἀ σπᾶω traho & ἀγέρεω congreco.

SPANACHIA, vide *Spinachia*.

SPARADRAP, sive SPARADRAPUM, est linteum utrinque unguento spisso vel emplastro tinctum, & hoc modo fit ; post liquationem unguentorum vel emplastro- rum, linteum penitus immergitur, quod tinctum extrahitur, extenditur & in usum medicum asservatur, dicitur etiam *Tela Gualteri*, seu *Emplastrum ad Fonticulos* Gall. *Toile Gautier*, *Sparadrap*.

SPARAGUS, idem quod *Asparagus*.

SPARGANIUM, est gladiolus aquatilis, vel platana- ria : est planta aquatica habens caulem rotundum, tres circiter pedes altum, politum, tortuosum, medullam al- bam habentem, in multos ramos divisum : folia longa, angusta, acuta, aspera, scindentia, saporis subdulcis : flo- res mares polypetalis, herbacei, numerosissimis staminibus fæcundi, acutissime congeruntur ad caulem in formam globi : ovaria nascuntur in eodem caule, sed infra prio- res flores masculos, suntque tubæ incurvæ, parvæ, sili- culosæ, quæ maturæ sunt capsulæ seu ossicula, unicap- sularia, vel bicapsularia, nucleo quodam farinaceo ple- rumque sæta, colliguntur & hæc ovaria in globos instar

nodorum : radix fibrosa, nigra, repens : hæc planta crescit in locis humidis : an à *Σπάργανος* fascia, vel *Σπάργανος* fasciola, quòd foliis ejus pro fasciis uterentur nutrites ? Vide *Platanaria*.

SPARGANUM, vide *Fascia*, à *σπάργανος* fasciis ligo.

SPARGANOSIS, est mammarum, à nimia copia lactis, distensio, à *σπάργανος* fasciis distendo.

SPARGIRIA, idem quod *Spagirica*.

SPARSI MORBI, vide *Sporadici Morbi*.

SPARTUM, SPARTIUM, est Arbuscula, cujus duæ dantur species, una dicitur spartium primum Clus. Hisp. habet caulem pollicis crassitie, sesquipedem circiter altum, cortice aspero & striato obductum, in plures ramos divisum, virgulas exiguas, tenues, flexiles, instar junci virgularum germinantem, folia exigua, oblonga in initio habentes, quæ folia floribus apparentibus cadunt : flores sunt leguminosi, exigui, flavi, inodori, pediculis adherentes, qui è virgularum lateribus producuntur : flori succedit filiqua brevis, oblonga, aut rotunda, turgidula, cartilaginea, facta semine reniformi, duro & nigro : radix est dura, lignosa : altera species spartium secundum Clusii Hispanic. est : utraque species provenit in regionibus calidioribus præsertim Hispania, locis fabulosis, & sterilibus : est Genistæ species ; ita dicitur quòd funiculi ac vinculi usum in alligandis vitibus præbeat, à *σπέρμα*, quia in spiram flecti & convolvi potest.

SPASMA, idem quod *Spasmus*.

SPASMODICA, sunt medicamenta spasmi pellentia, influxum spirituum vel sanguinis inordinatum vel corrigendo vel acre quodcumque stimulant & in musculo hærens tollendo, vel sensum partis nervorum compressu hebetando. B. *Kramp en stuip-middelen*. G. *Krampff stillende mittel*.

SPASMOLOGIA, est de contractione nervorum & tendinum enarratio, à *σπασμός* contractio, & *λόγος* enarro. B. *Derhalinge der krampp*.

SPASMUS, & SPASMA, ut cum *Doctiff. Willisio* loquamur, denotat quemlibet motum convulsivum in genere : nam *Cardanus* affectus convulsivos dividit dupliciter, in Tetanum & Spasimum ; per illum contractionem constantem, quâ membrum rigidum & inflexile evadat ; per hunc

hunc verò motus celeres & concussiones, quæ interjectâ quiete, alternatim cessent redeantque, intelligit. Spasmus fit cum acri dolore in artubus, crure, sura, pede, &c. Spasmus fit, qui aut momento uno aut altero, aut aliquot horis perseverat; accidit verò ægris & iis qui utcumque sani sunt; in febribus, scorbuto, crapula, & sæpe in sômnno: ac cui semel evenit, ei solet sæpe contingere, ita ut sômnus interrumpatur. Hujus species sunt, spasmus in vulneribus, spasmus cynicus, Strabismus, Risus sardonius &c. à σπάσμις contrahitur. B. *De kramp / de stem.* G. Der krampf, der einen zeuckt. Gall. *Spasme.* A. Crampe.

SPASMUS CYNICUS, sive CANINA CONVULSIO, est convulsio musculorum oris. Hoc est, quando musculi maxillares convelluntur, & os, nasus, oculus, atque adeo dimidii faciei pars in obliquum & rugas torquetur, imò & irati canis effigiem representant, ita ut qui correpti, efflare aërem, aut humorem expuere nequeant, saliva ex ore fluente. B. *Honds trekking / honds kramp.* G. Hunds krampf. Gall. *Ris Sardonien.* A. The doggs Crampe.

SPATHA, Gr. Σπάθη & Ἐλάτη, est integumentum fructus palmarum; à σπάθω texo.

SPATHA, est instrumentum oblongum, ex argento, chalybe, cupro aut ligno confectum: inferius latum, quo electuaria vel conservæ & emplastra absque manuum inquinazione commodè tractantur, Chirurgis & Pharmacopæis, familiare. Vide *Spatula*. B. *Ein spatel.* G. Ein spatel. Gall. *Une Spatule.* A. A spatule.

SPATHOMELA, sive SPECILLUM LATUM, vide *Spatha*.

SPATILE, est species alvi lubricæ.

SPATULA, vel SPATHULA, est instrumentum minori formâ, quàm *Spatha*. Significat quoque *Scapulam*, à σπάτω traho, ut putatur. B. *Ein spateltje.* G. Ein spatel. Gall. *Spatule.*

SPATULA FOETIDA, est Iridis species: à foliorum figura ita dicta, *Spatu* enim gladium significat. Est enim illi folium ancipiti novaculæ similis, acutiore acie, & tenuiore, rigidioreque quàm gladioli aut iridis mucrone. *Fœtida* cognominatur, quod gravem exhibet odorem. Græcis gladius, novacula. B. *Wand-luis-kruid / stinken-*

de lig. G. Wandt-lausz-kraut. Gall. *Espatule* ; *Glayment puant*. A. Stinking gladwin.

SPECIES, seu **PULVIS**, dicuntur in officinis simplicia (ingredientia) pro compositis conficiendis coördinata. Sic dicuntur species theriacæ, id est ex quibus theriaca compilatur : sic sunt & species decoctorum usualium, præ reliquis tamen hoc nomen sibi vendicant pulveres nonnulli, tum aromatici, tum cathartici. Forfan quia ordinati fuerint olim, ut inde conficerentur electuaria, morsuli vel rotulæ, sic sunt species aromatic. rosac. Species Diaturbith cum rhabarbaro, &c. B. **Powder**. G. Pulwer, staub. Gall. *Poudre*. A. Powder.

SPECIFICA MEDICAMENTA, sunt, quæ vi specificâ tantum in eam causam agunt, quæ morbum in corpore producit, partem affectam tantum movendo, & mutando, nihil verò in reliquas corporis partes efficiendo; sic oleum viperinum applicatum morsui viperæ; Cortex peruvianus in febribus intermittentibus; Opium in conciliando somno & quamplurima alia sunt : solet tamen plus de aliis jactari, quam quidem sana ratio, & genuinus candor concedunt.

SPECILLUM, est instrumentum chirurgicum, Spithamæ longitudine, tenuæ ex argento, vel chalybe, ab una extremitate latum, rotundum & nonnihil incurvatum; ab altera verò rotundum nodulum habet; specillis vulnerariis, vulnerum, fistularumque altitudo pertentatur. Videtur esse diminutivum à *Specium*, quo usus est *Pacuius*, *Μήλη*, *Τραυματική Μήλη Galeno*, *Ίζυρή Hippocr.* à tentando imperitum vulgus *Tentam* vocat. B. **Ein tintel-pzer / tenten-pzerken / pzet / wond-pzer / pzet-pzer / zondeer**. G. Ein such-eisen, wund-eisen, pruffeisen. Gall. *Sonde*. A. A Lancette.

SPECULUM ANI, est instrumentum chalybeum, quo Chirurghi anum dilatant, & spinas, aliaque inhaerentia extrahunt, vel innata absumunt. B. **Ein aars-spiegel**. Gall. *Speculum Ani*.

SPECULUM LUCIDUM, idem quod *Septum Lucidum*.

SPECULUM OCULI, est *Aranea Tunica Oculi*.

SPECULUM MATRIS, vide *Dilatatorium*.

SPECULUM ORIS, G. Mund-stuck. *Matris* &c. Vide *Dilatatorium*.

SPEL

SPELTA, Gr. *Zia* : nonnullis *Fav.* Vox videtur descendere à *Spelta Italarum*, quæ est Frumenti species. B. **Spelt.** G. Dinckel & duenckel korn. Gall. *Speautre, Blé locular, Froment locar, Froment rouge.* A. Spelss.

SPERAGUS, idem quod *Asparagus.*

SPERGULA, dicitur etiam *Πολύγαλα*, an à *σπίρω* *fero, semino, spargo, & γάλα* lac : quia ejus semen lactis gratiâ spargitur, nam creditur vaccis lac augeri, si illa planta vescatur. B. **Spurie.** G. Spergel. Gall. *Espece de Morgeline.* A. Franke or spury.

SPERMA, idem quod *Semen.*

SPERMA CETI, quid propriè sit, necdum constat. Alii Balenæ semen putant, & mari instar spumæ supernatans. Alii alicujus Ceti Macrocephali cerebrum, lixivio peculiari purificatum autumant. Alii adipem collectam in cervice piscis alicujus ex balænarum genere, quæ vocatur. B. **Gen porbisch** / autumant : sed verosimiliùs videtur esse oleosa materies, quæ reperitur ingenti copiâ in cavo maxillæ inferioris istius animalis, quæ inservit istius partis motui ; non est cerebrum, sed est oleosum quid, olei enim dotes refert, est pingue, molle, recens verum olei saporem habet, & ubi diu asservatur, rancescit instar olei, & flavescit ; fluit & ardet in igne ; aquæ non miscetur sed cum ovi vitello dissolvitur. Post artificiosissimas præparaciones massa producta est substantia pinguedinosa, facilè flammam suscipiens, alba, adipis ferè odore. B. **Walschot.** G. Walrath. Gall. *Nature de Baleine, ou Blanc de Baleine.* A. Parmacity, Seed of the whale.

SPERMATICÆ PARTES, sùnt venæ & arteriæ, sanguinem à testiculis abducentes & adducentes. *Item*, vasâ feminis excretoria. *Item*, partes albidæ, quæ olim propter albedinem censebantur ex semine duntaxat generari, ut nervus, membrana, os, cartilago &c. Verùm omnes partes ex semine successivè generantur, quia ex ovo, quod totius foetus rudimentum continet, generantur : imò & omnes partes, quotquot habentur ; si sanguis aliquæ succi eluantur, etiam albidæ apparent. Hinc omnibus illud nomen ex æquo competit. Ex *Σπέρμα* semen. B. **Zaad-delen.** G. Saamen theilen. Gall. *Les Parties spermaticques.* A. The Spermatick Parts.

SPERMATOCELE, impropiè ita dicitur, quia non

femen, sed vas feminis ejaculatorium corrugatum in Scrotum delabitur, ex σπέρμα semen, & κήλη tumor.

SPERMATOPŒA, medicamenta sunt, quæ liquidi prostaticarum, Vesicularum feminalium, & Testium generationem & elaborationem augent in maribus, ita ut deficiens ex ægritudine semen restituatur, & quæ in feminis humores ad suscipiendum requisitos elaborant. B. **Zaadmakende middelen.**

SPERNIOLA, seu SPERNIOLUM, vocatur *Sperma Ranarum*; est enim mucilaginosâ quâdam substantia, aquis innatans. B. *Wikkbozsch schot.* G. Der saamen der froeschen. Gall. *Frais de Grenouilles.* A. Seed of Frogg's.

SPHACELODES, est quid sphacelo simile, ex σφάκελος sphacelus, & ἴδιον forma.

SPHACELUS, est Sideratio, sive sensûs & vivificationis in quacunq; parte extinctio, ad ossâ usque plerumq; penetrans: à σφάκω interficio. Gr. Σφακέλις, σφακέλιος, σπείρα νέκρωσις. B. *Het heet vuur.* G. Der kaltebrand, die voellige ersterbung. Gall. *Sphacele, Morification.* A. Sphacele.

SPHACELUS, vide *Salvia.*

SPHERITIS, quasi planta globosa, seu capite globoso, quia capitula habet rotunda & globiformia, à σφαίρα globus.

SPHÆROCEPHALUS, est cardui species, capitula habens rotunda, à σφαίρα globus, & κεφαλή caput.

SPHAGITIDES, sunt venæ jugulares in collo, à σφαιγγίτιδες jugulo, mactio.

SPHATULA FOETIDA, idem quod *Spatula Foetida.*

SPHENDAMNOS, sic vocatur Acer. Gr. σφένδαμον dicitur durus, firmus, ob ligni duritiem.

SPHENOIDEA OSSICULA, vide *Cuneiformia.*

SPHENOIDES, vide *Cuneiforme Os.*

SPHENOS, sive SPHENOIDES, vide *Cuneiforme Os.*

SPHENOPHARYNGÆUS, est par musculorum, à sinu alæ internæ ossis cuneiformis ortum ducens, atque obliquè deorsum inclinans, in œsophagi latera extenditur; gulam dilatat, ex σφην cuneus, & φάρυγξ œsophagi caput sive fauces. B. *Wiggebeens frotspier.* Gall. *Muscles Spheno-Pharyngiens, ou Spheno-Salpingo-Pharyngiens.*

SPHINCTER, hoc nomine in variis partibus musculi gau-

gaudent qui hanc proprietatem habent, ut circulariter ambientes partem rotundam mollem, vim hanc planè confringendi possident, uti est musculus constrictor œsophagi, Ani, Vesicæ &c. à *σφιγγω* constringo. B. *Sluitspier*. G. Der schliesmaufz. Gall. *Muscle Sphincter*. A. Muscfe Sphinctere.

SPHONDYLIIUM, est planta, quæ habet caulem duos vel tres pedes altum, rectum, rotundum, nodosum, villosum, striatum, excavatum: folia sunt ampla, laciniosa, in multas partes divisa, lanuginosa, saporis dulcis: flores in summitate ramorum in umbellas crescunt, singuli ex quinque foliis constant; liliacei, coloris ut plurimum albi, aliquando purpurei, sed rarè: flore deciduo calix fit fructus ex duobus magnis seminibus compositus, compressis, striatis, marginatis à parte superiori, in dorso striatis; ubi se invicem tangunt duabus lineis nigris notantur; radix est simplex longa, perennis, altissimè depecta, & sat crassa, carnosa, inordinatè divisa, fucco flavo prægnata, saporis acris; idem quod *Spondylium*. Gall. *Berce, ou Branc-Ursine batard*.

SPYGMICA, est pars Hygieinæ, agens de pulsibus, à *σπυγμα* pulso.

SPHYGMUS, vide *PULSUS*.

SPICA, in frumento dicitur totum illud quo granum continetur, & ad similitudinem plurimæ plantæ, earum summitates spicatæ spica nominantur, ut lavendula, spica celtica, indica &c. *Spica* dicta quasi *Specu*, à spe, nam quum fruges in spicam exeunt, spem præbet hominibus. Aliis dici putant à figura spiculi, quam refert, ubi primum è folliculis erumpit. Tria verò continet, Granum, glumam & aristam. Spica mutica est, quæ non habet aristam, & *Mutica* quasi mutila nominatur. Gr. *σπείκος* à *σπεί* ordo, quia certos habet granorum ordines, vel à *σπεί* & *κόμω* fundo. Seges suo stat caule, & spicæ fluitant quasi à vento fusæ alii derivant, quòd verticillato ambitu florem & orbibus spicarum caules cingentibus coronetur. Gall. *Epy de Blé*.

SPICA CELTICA, sive *NARDUS CELTICA*, crescit in Liguria, Carinthia, Styria, in Alpibus Tyrolis, montibusque Pyrenæis, ad spithami altitudinem: folia ferè salici similia habet, undè *Saljunca* fortè dicitur,

sed minora, erigit spicam, huc mittuntur folia cum radice fibrosa, aromaticum spirant odorem. B. *Celtische spicnard*. G. Celtischer narden. Gall. *Spica nard*. A. Celtick Spikenard.

SPICA INDICA, vide *Nardus Indica*.

SPICA, deligationis species est unius vel utriusque humeri luxati, alia est, cujus fascia ab una extremitate voluta est; alia quæ ab utraque.

SPINA, vide *Acantha*.

SPINA DORSI, Vocatur Columna illa ossea, à capite ad anum usque extensa, spinalem medullam continens. Vide *Acantha*.

SPINA VENTOSA, Barbaris vocatur *Flatus*, seu *Ventus*. *Spina*, & *Ventositas spina*. Est exulceratio circa articulos cum ossis sphacelismo cum doloribus in initio magnis, ab inflammatione membranæ medullam in cancellis ossium continentis, subsequente tumore molli, indolente, ex quo aperto ichor acris, serosusque cum corrupto ossè exit, quod malum imprimis corripit infantes. Vocatur & *Caries Ossis*, *Teredo*, *Pedarthrocace*, vide suo loco. B. *Fen deendjeter* / *Winddoozn*. G. Beinfressler, beinfæule. Vide *Caries*.

SPINA, est pars scapulæ acuta, ob figuram sic appellata.

SPINA ALBA, Gr. *Ἀκάρθα Αἰσκή*, nomen herba hæc ab albis foliis seu lacteis maculis, quibus folia conspersa sunt, accepit. Officinæ *Bedegarini* seu *Bedeguar* pœno nomine appellant. Gall. *Chardon commun*, ou *Artichanut sauvage*, ou *Epine blanche sauvage*.

SPINA CHRISTI, sive SPINA JUDAICA, est *Paliurus*, sic dicta, quia creditur coronam, quæ Christus à Judæis coronabatur, ex *Paliuro* fuisse contextam. Vide *Paliurus*.

SPINA JUDAICA, idem quod *Spina Christi*.

SPINACHIA, & SPINACIA, est planta, quæ habet folia ampla, acuta, incisa, angulosa, tenera, mollia, succulenta, pediculis longis adhærentia, coloris viridis, obscuri: caules rotundos, fistulosos, ramosos: flores sunt apetalii, plurimis scilicet staminibus constantes calici quadridido infidentibus, sed steriles; embryones enim innascuntur speciebus spinaciæ, quæ flore carent, & deinde abeunt

abeunt in semen turbinatum, in capsula nunc ejusdem formæ, nunc cornuta, vel angulata, reconditum: radix est simplex, tenuis, alba, parvis fibris instructa: hæc planta colitur in hortis; est olus vulgò notum, sic vocari videtur à spinoso semine; vel quòd ejus folia in acumen desinant. Gr. *σπανάχια*. Arabicæ factionis Principes *Hispanach*. hoc est, *Hispanicum Olus* nominant Spanachiam haud dubiè ab oleris raritate dixerunt Græci; rarò enim illo utebantur Medici, quòd cibo magis forsitan, quàm Medicinæ nata esset, nec quicquam illustre sortita. B. **Spinagie**. G. Spinet, spinat, binetsch. Gall. *Espinars*. A. Spinach, spinage.

SPINALIS MEDULLA, vide *Medulla Spinalis*.

SPINATI MUSCULI, duo habentur in cervice, inter spinas totam cervicem occupant, suntque longi & ampli. Oriuntur à quinque spinis vertebrarum colli, septemque thoracis. In totam inferiorem spinæ secundæ vertebræ partem validæ implantantur. Usus est, extendere vel in posteriora flectere, & obliquè movere. B. **Graatspierrn**. G. Der stachel mausz. Gall. *Muscles epineux*. A. Muscle spinate.

SPIRÆA, est arbuscula humilis quæ crescit ad altitudinem trium circiter pedum, plures ramos tenues germinans, cortice rubro obductos; folia per ramulos sparsa, longiuscula, & angusta instar salicis, per ambitum serrata, supernè dilutiore viriditate prædita, infernè veluti æruginè aspersa, exsiccantis cum quadam amaritudine conjuncti gustus: calix est monophyllus, quinquefidus, stellatus; flos rosaceus pentapetalus, ex calicis margine interiore ad interstitia segmentorum nascuntur petala & stamina valdè numerosa: ovarium in fundo calicis sit fructus compositus ex quinque siliquis fætis semine oblongo, exiguo, compresso, flavescente: Arbuscula hæc colitur in hortis & locis præsertim umbrosis, nomen invenit à *πῆρα* τῶν σπείρας, quod frutex sit lentus, & vitilis, ita ut in spiram torqueri possit: *σπείρα* enim est spira. B. **Quissewilge**.

SPIRITUS, dicuntur triplices; *Animalis* in cerebro: *Vitalis* in corde; *Naturalis* in Hepate, dichotomiam amant, & dicuntur *Animales* in cerebro, sed *Vitales* & *Naturales*, qui idem sunt, in massa sanguinea collocantur.

Alii hunc numerum respuentes, unicum tantum agnoscunt, & reveram rem bene intuenti, apparet quod unicus modo datur succus cerebrialis: cui notus est sanguinis circuitus, etiam non ignarus erit, per arterias carotides sanguinem in cerebri corticalem substantiam vehi, quae glandulosa est, & ab illis glandulis succum tenuissimum ex sanguine in medullarem seu fibrosam substantiam transcolari; qui latex tandem ad nervos penetrans totum corpus irradiat. Hinc satis liquet, unicum tantum esse spiritum, vel potius succum *Cerebralem*, qui & *Nervosus Succus* dicitur, spiritus enim dici non meretur. Ille succus, qui jam in omnes partes influxerit, partim exhalavit, partim iterum per vasa lymphatica in ductum thoracicum revehitur. Sunt igitur hi spiritus, tenuissima, elaboratissima, agilissima sanguinis pars, nam in nervis vel Cerebro vix apprehenditur, nisi mador aliquis albus pellucidus, subitissimè exhalans, nullo modo igne concrefcens: unde sunt multò subtiliores quam lymphæ, neque ignem alunt uti facerent spiritus fermentati vegetabilium, neque acres sunt, eroderent enim nervos illicò, quare optimè comparari possent cum Aqua subtilissima; licet tamen id non sint, uti origo eorum evincit. Usus istius succi est sensibus non tantum inservire, sed & actionibus, sive motibus tam voluntariis, quam involuntariis, imò & nutritione.

Gr. πνεύμα. B. *Oresten* vel *Herzenzap / zenuwzap*. G. Die geister, fennader feucht. Gall. *Esprits*. A. Spirits.

SPIRITUS CHYMICI, sunt liquores, qui distillando non tantum tenuissimi sunt redditi, sed incorruptibiles & majoris efficaciae. Sunt triplices, *Sulphurei*, *Acidi* & *Salis*. *Sulphurei* sunt, qui facile flammam concipiunt, atque post plenariam vegetabilium fermentationem producti sunt, ac inter destillandum decurrunt striatim juxta latera capitelli; leviores & mobiliiores sunt quam aqua, & constant ex particulis oleosis, ut est spiritus vini & omnes spiritus ardentis ex baccis ribium, fragorum, sambuci &c. *Acidi* sunt qui constant ex particulis acidis & aqua, ut sunt spiritus vitrioli, sulphuris, salis &c. Qui veri spiritus non sunt. *Salini* sunt, qui ex sale volatili & aqua constant, ut spiritus salis armoniaci, spir. urinæ, fuliginis &c. Alii sunt simplices, ut jam recensiti; alii *Compositi Sulphurei*, ut spir. aromatici, spiritus diurectici. *Acidi Compositi*, ut Aqua

for.

fortis, spiritus nitri dulcis, aqua regia &c. *Salini Compositi*, ut sal volatile oleosum, spir. salis armon. acidus &c. B. *Geesten*. G. Subtile geister, oder spiritus. Gall. *Esprits*.

A. Chymical Spirits.

SPLANCHNICA, sunt Medicamenta, adversus morbos intestinorum, à *σπλαγγίτιω*, exta in manus fumo.

SPLANCHNON, est viscus, five pars organica, in magna cavitate contenta. Vide *Intestina*.

SPLEN, five LIEN, Gr. *σπλην*, est infimi ventris viscus, à parte sinistra situm, post ventriculum, rubrum seu sanguinolentum quidem, sed & sæpè lividum, adeò ut obscurè rubeat. Pars ventriculum spectans sima est, ubi & vasa sanguinea cum nervis & vasculis lymphaticis conficiuntur. Ab altera parte gibba, & lumbis & diaphragmati, & peritonæo adhæret. Interior substantia constat ex plurimis vesiculis seu sacculis, quibus glandulæ interspersæ sunt, qui vicem venarum gerunt, plantæ pedis non abimilis est, in vaccis & bobus bovinam linguam aslabre refert. Usus est à sanguine lympham segregare, eandemque in cisternam chyli ablegare, & sanguinem præparare, ut ex eo indè ad Hepar delato bilis generetur; hinc lienes tam obscurè rubent; nam sanguis lymphâ suâ orbatus, intensum colorem amittit. Hinc olim putarunt receptaculum esse humoris melancholici. Sive ut alii excrementorum salforum & terrestrium, ut ibi mediantibus spiritibus animalibus volatilifentur, & sanguine denuò ad ulteriorem fermentationem inspirentur. Sed hoc verum non est, & si liveat, & atro sanguine turgeat, casu hoc factum aut à morbo & incrassato sanguine puta. Cum Lien non habet emissarium, ut alia viscera, per quod humorem singularem suâ fabricâ factum emittat, sed effert omnia milia simul per ingentem venam lienarem, apparet, quòd omnis hujus actionis fructus ipsi neutiquam interserviat: verum quum omnis, sic confectus humor eat in unam venam Portarum, & hepar; patet usum splenis inservire hepatis bilem paranti. B. *De milt*. G. Die milz. Gall. *La Rate*. A. The Milt. *Lienis Morbidi*, valdè obstructi & tumentes, etiam vocantur, *Lienes*. à *σπλάγγων* viscus, vel à *σπλω λείων* contraho valdè. B. *Milt gezwollen*. G. Milz krancheit, milz-sucht. Gall. *Ratelenx*, *Mal de Rate*. A. A Disease in the milt,

SPLE

SPLENETICA, sunt Medicamenta, adversus splenum morbos. B. *Milt middelen*.

SPLENIA, PLUMACEOLI, seu **PLACULÆ**, componuntur ex linteo, ter, quater & quinquies duplicato, ita ut *Spleni* crassitie quadret, quæ vulneribus, ulceribus & fracturis imponitur. Sic à figura & crassitie lienis, dicta plumaceola antiquis, quia vulgò ex pluma inter duos pannos consulta constabant à splenis figura, splenia dicuntur. Item pulvilli, quòd pulvinaris formam referant. Differunt ratione figuræ, longitudinis, latitudinis & crassitie. Figura triplex est, pro positionis sc. eorundem modo. Quidam enim parti secundum longitudinem rectè, quidam obliquè, quidam verò transversè imponuntur, & quidem nunc singuli, nunc plures; pro usu parti affectæ debito, ad deligationem firmandam, membra crassitudine inæqualia, aut partes graciles & concavas æquandas & explendas, ut tota deligatio æqualis evadat; partes item à fasciarum & vinculorum onere defendendas & sanient ichoresque exprimendos & imbibendos. Imponuntur interdum sicca vel liquore aliquo imbuuntur & madefiunt. B. *Plumezolen / compressen / Wondkussentje*. G. Plumefole, trucktuch, compressen. Gall. *Plumasseaux, Compresse*. A. *Bolsters*.

SPLENICA, sunt, quæ validius attenuando, incidendo, & volatilizando, obstructionibus splenis corrigendis conducunt. B. *Milt-middelen*.

SPLENII MUSCULI seu **TRIANGULARES**, sunt, origine geminâ, partim à quinque spinis vertebrarum colli inferiorum, partim à totidem apicibus vertebrarum thoracis superiorum prodeunt: atque obliquatis nonnihil fibris inferuntur; caput ad posteriora trahunt: sic à laterum figura nomen inditum est. B. *De spalk-spiere*. G. Die længlichte mause. Gall. *Muscles, Splenius, ou les Mastoïdiens posterieurs*. A. The Spleen Muscles.

SPLENION, est Scolopendriæ species, dicitur spleni, seu lieni mederi. Constatque sic inventum, cum exta super eam projecta essent, fertur adhæsisse lieni, eumque exinanisse. Ob id à quibusdam *Splenium* vocatur. Narrant fues, qui radicem ejus edunt, sine splene inveniri. Vide *Asplenium*. B. *Stren-baren / milt-kruit*. G. Stein-farn, miltz kraut.

SPLENITIS, est Inflammatio, vel obstructio arterias splenicæ occupans, cum tumore, dolore ardente obtuso, febre acuta: vel cum sensu ponderis in sinistra hypochondriorum parte. Gall. *Inflammation, ou Obstruction de la Rate.*

SPODIUM, est favilla eadem ac *Pompholyx* ob gravitatem in pavementum decidens. Dicitur *Spodium Græcorum* ad differentiam *Spodii Arabum*, quod nihil aliud est, quàm radix Alcannæ combusta, & Officinæ nostrates *Ustum Ebur* ejus loco substituunt. *Spodium Græcorum* uti specie à Pompholige non differt, ita & viribus inter se conveniunt. Gr. *Σπόδιον* & *Σπόδιον*, Lat. *Spodium Græcorum*, Offic. *Nihil* vel *Nibili Gryseum*. B. *Grauwe tutia / spodium*. G. *Grau nichts*. Gall. *Tutie Grise*. A. *Spodium*, *Grey Tutey*.

SPONDYLIS, vel **SPONDYLIUM**, est Panacis Heraclæi species, nomen habet à vertebra vel verticillis fisorum: sed alii malunt ab odoris gravitate, à Spondyle sc. infecti specie odoris gravis.

SPONDYLUS seu **VERTEBRA**, **VERTICILLUS**, sunt ossa triginta capiti subjecta, in medio excavata pro transitu medullæ spinalis, variis processibus, pro insertione musculorum, & foraminibus, pro vasorum & nervorum transitu, prædita. Septem collo; duodecim dorso, quinque lumbis, & sex ossi sacro tribuuntur. Connectuntur per ginglymum. Gr. *Σπόδυλον*, *Στροφαίς*, *Α'σπράγαλος* Hom. *Κόσμοι*, *Σπόδυλον* deducunt, à *σπίνγω*, quod vertebrae inter se constrictæ sint: alii à *σπῆν δύνειν*, quod altera alteram quasi attrahat & subingrediatur. B. *Werbhel-beenen*. G. *Die gelencke im rueck-grade*. Gall. *Vertebre*. A. *Bak bone* *Chine bone*.

SPONGIA, spongas inter vegetabilia Antiqui olitores vocarunt radículas illigatas & connexas. Hinc Asparagi fativi & altilis radices multis irretitæ capillamentis coalescentes, & inter se implicatæ, ac quasi in unitatem coeunt spongiolæ, & spongiæ, spongiosæque appellantur. Sic aliquando muscus quidam comosus est, in meditullio continens alveolos præduros, vermiculari sobole instructus, ex variis fibrillis villosis constans, ut in *Cynosbato* fieri inquit Cl. *Hagedorn*.

SPONGIA, est Musci marini species rupibus adnascens, sive plantæ species mollis, levis, porosa, quæ fungum

gum refert, in mari rupibus adhærens, coloris nunc albicantis, flavescentis & spadicei, odore & sapore carens; omnes ferè adferuntur ex mari Mediterraneo: est Insula quædam in Asia Icaria dicta, ubi in magna copia invenitur, ibi juvenes, qui uxorem ducere volunt, in mare se immergunt ad spongas educendas, & qui plus in mari degit, illi virgo præmii loco datur: qui mos indè est ortus, quia Turcarum Domino, has spongas tanquam tributum dare debent: si microscopio lustretur spongia, vera planta videtur, totum quod apparet spongiosum, è mare extractum, apparet limoso corpore plenum; hujus natura fungis est proxima, de vegetabilium marinorum genere, combusta tamen ad partes animalium accedit, & dat odorem cornu cervi calcinati, per destillationem dat ingentem copiam olei & salis volatilis: aquam quasi attrahunt spongiæ, & tunc in omnem dimensionem extenduntur, & deindè aquam attractam diutissimè retinent, & nisi exprimatur, non facillè dimitunt: recentes è mari emersæ graves satis sunt ob limum in earum foraminibus contentum; verà radice firmantur in fundo maris, & quamdiu ibi hærent, habent motum quasi systoles & diastoles, contrahuntur, & tunc difficulter avelli possunt; motum inesse negari non potest, si extracta ex mari, pars una in aqua, altera verò sit in aëre, pars sub aqua motum contractilem & distractilem retinet: duo genera spongiarum constituit Dioscorides marem atque fæminam, marem densioribus atque minoribus foraminibus constare docet, fæminam majoribus & rotundis; alii tertium addunt, in quibus lapides nascuntur duriores, qui credebant spongiam esse animal, dicebant esse calculos in ejus corpore generatos. Gall. *Pierre d'Eponge*; vivunt spongiæ scropulis, testaceis & arenæ radice affixæ; avulsæ à sua radice repullulant, & ut aliæ plantæ crescunt: dicitur *παρα τὰ σκῆν τὰ ὑπερὰ*, quod liquida attrahat & combat. Gall. *Eponge*.

SPONGIOSUM OS, idem quod *Cribiforme Os*.

SPONGIOIDEA OSSA, vide *Cribiformia Ossâ*.

SPORADICI MORBI, sunt, qui specie differentes, plures homines simul uno tempore, & in una regione infestant: item venarum propagines hinc indè palantes, à *πυρίου* sero. B. *Verstreichende ziekte*. G. Eine feuchte.

Gall.

Gall. *Maladies epidemiques*. A. Sprinkling disease.

SPURII MORBI, ut febres spuriae, pleuritis & angina spuria &c. sunt qui ordinarium rhythmum non absolunt, item *Costæ* breves, dicuntur *Spuriae*. Vide *Nothæ Costæ*.

SPUTUM, est liquor saliva paulò crassior, ab Amygdalis &c. in os effusus. Gr. Πτύσιν. B. Spog / spouzel. G. Speichel. Gall. *Crachat*. A. Spittle.

SQUAMMOSA SUTURA, vide *Lepidoides*.

SQUILLA, bulbus est, ex Italia vel Hispania huc allatus, non procul à mari crescens, Floribus subalbidis, ad sulphureum colorem, quantum memini, nonnihil vergentibus. Exinde componuntur trochisci pro Theriaca, & acetum scilliticum; dicitur & *Scilla* & *Cepa marina*. Vide *Scilla*. B. See-ajuin. G. Meer zwiebel. Gall. *Scille*, *Oignon marin*. A. Sea-onion.

SQUINANTHIA, barbaro vocabulo dicitur Angina. Vide *Angina*.

SQUINANTHUM, idem quod *Schœnantum*.

SRINT, morbi apud Hungaros familiaris nomen, quo omnis tumor in ore, gutture vel ano inflammatorius indigitatur.

STACHYS, dicta quod verticillato florum ambitu, & orbibus spicarum caules cingentibus coronetur. Vide *Spica*.

STACTE, five gutta, à σάκτω stillo, sunt guttæ alicujus gummi, ut styracis, myrrhæ &c. Item significat lixivium per cineres guttatim destillans. G. Zimmet und mhrchen safft.

STAGMA, sunt latices, qui destillationi exponuntur, à σάκτω stillo.

STALAGMA, est id quod à stagmate destillatum est, à σάκτω stillo.

STALTICA, idem quod *Sarcotica*.

STAMINA, in plantis sunt qui in medio calycis erumpunt apices: sic dicta, quòd veluti filamenta ab intimo floris sinu profiliant, Stamina autem utpotè nobilissimæ plantarum partes (quamquam vilissimas abjectissimasque Celeberrimus Tournefortius habuerit) inter alia generationis organa non ultimum fortiuntur locum: mascula quippe in his & multiplicandæ proli idonea virtus eminet, haud secus ac in animalium maribus fieri observatur, ubi
simil-

simillimæ his partes simili quoque scopo inserviunt. Componuntur hæc stamina Capitulis, quæ vulgò Apices dicuntur, & caudis quæ filamenta & columnæ vocantur.

STANNUM, est metallum, post plumbum molliissimum, flexile, ductile, facillimo igne liquefcens & avolans fumos edens sulphureos, à parte metallica facilè separandos, & ferè combustiles, per se vix sonorum, candidi coloris, & metallorum levissimum, nempè gravitatis respectu aquæ, ut 7321. ad 1000. crudum proprio cum adhærente sulphure à sola aqua regia solvitur, calcinatione à sulphure purius & aceto liquefcit, minimumque solventis requirit: plumbo & Antimonio adeo resistit in tigillo documastico, ut quàm difficillimè indè separari queat, & ne sic quidem absque auxilio Cupri. Chemicis vocatur Jupiter. B. Tin. G. Zinn, weifzbley. Gall. *Etain*, *Plomb blanc*. A. Tin, Piuter.

STAPES, est ossiculum parvum in aure interna positum; est ultimum quatuor ossiculorum auditus si situs spectetur, à Vesalio Græcorum literæ Δ ac triangulo ob similitudinem comparatur, stapedis nomen habet, quia stapedem equestrem exactissimè refert: articulatur extremo apici convexo rostri incurvi processus longioris incudis, seu potius lateri posteriori convexo ovalis ossiculi sylvii (ligamento parvo tenui membranoso totam hanc articulationem ambiente, firmante, ossiculum sylvianum includente.) Mediante parvâ cavitate capitulo stapedis insculptâ, cui os orbiculare superpositum est: hujus sc. stapedis bina crura, seu latera, tenera, ad capitulum unita, sensim magis à se invicem recedentia, incurva, quâ parte se invicem respiciunt fulcata, versùs interiora elongata, efficiunt, ut stapes quasi horizontaliter introrsum procedat, & ad intima tympani pertingat, ubi basios suæ ellipticæ, latæ, planæ, tenuis, teneræ, non foraminulentæ, sed in pluribus iisque minimis locis præ tenuitate pellucens, parte convexâ interiora spectante (cum altera capitulum respiciens concava sit) foramen à figura ovale dictum, in parte posteriori & superna conchæ internæ è regione membranæ tympani positum, habens situm ipsi parallelum, & configurationem stapedis basi respondentem, replet, & membranulæ tenuissimæ, tenerrimæ illud occultanti accrescit, servatâ interim mobilitate requisitâ, cum hæc

hæc membranâ in adferendis sonis contremiscit. B. *De*
Staphygel. Gall. *L'Etrier.*

STAPHIS AGRIA, delphinii species est, quæ habet
 caulem sesquipedem vel duos pedes altum, rectum, ro-
 tundum, nigricantem, ramosum: folia sunt magna, am-
 pla, in plures partes profundè incisa, viridia, Ricini vel
 Platani folia referentia, pediculis longis adhaerentia: flo-
 res sunt polypetali, anomali, ex plurimis nempe petalis
 dissimilibus constantes, quorum superius in caudam re-
 nuatur, excipitque aliud petalum bitidum, & pariter cau-
 datum; pistillum medium occupans abit in fructum, in
 quo veluti in capitulum colliguntur vaginæ secundùm
 longitudinem dehiscentes, seminibus setæ instar parvo-
 rum pisorum crassis, triangularibus, rugosis, asperis, ar-
 cte sibi invicem junctis & unitis, extus nigris, intus albes-
 centibus aut flavescens, saporis acris, urentis, amari,
 valde ingrati: semen, quod piper Murium aut Glirium
 appellatur in usu est; ad pediculos arcendos & abigen-
 dos, pulvis ejus capiti & vestibis inspergitur: nomen à
 foliorum divisuris accepit, quibus vitem imitatur sylve-
 stem: vocatur & *Pedicularis*, quia enecat pediculos: &
Pituitaria, quia manducando salivam pituitosam elicit. B.
Luig-kruud. G. *Læufz kraut,* *speichel kraut,* *biszmuent,*
mæuse-pfeffer, *ratten-pfeffer.* Gall. *Herbe aux pouilleux*
vel aux poulx. A. *Staves ager.*

STAPHYLE, idem quod *Cion.*

STAPHYLEPARTES, est instrumentum chirurgi-
 cum, quo uvula laxior elevatur & attollitur, dicitur &
στυφύλερτα. B. *Fen huig-ligter.* G. *Bin zæpfleins-zange.*
 Gall. *Pincettes pour la luette.* A. *The roslifto.*

STAPHYLINOS, est *Pastinaca*, à *σταφίς* uva, sed cur,
 divinare nequeo, cum pastinaca uvas non ferat: neque
 folia vitis similitudinem habent.

STAPHYLODENDRON, Arbor est vel arbuscula den-
 sa, cujus lignum flexile, medullâ albâ repletum: folia ut
 plurimum quinque aliquando septem uni costæ adnascun-
 tur, sambuci folia referunt, sed aliquantulum minora sunt,
 in margine dentata: flos est rosaceus, pentapetalus, ere-
 ctus velut in campanam, staminibus quinque fætus: ova-
 rium in fundo calicis tubis duabus præditum, sit fructus
 membranaceus, inflatus instar vesicæ, divisusque in locu-

lamenta facta feminibus Nucibus Avellanis similibus, cortice ligneo obtectis, sed tenui, coloris rubicundi, fragili; horum substantia est viridescens, saporis subdulcis, insipidi, & nauseosi: gaudet locis humidis præsertim in Helvetia: est nux vesicaria, ferens nuces in vesiculas elevatas. Σταφίς uva est, sed hic potius nucem denotat, & δένδρον arbor. B. **Pimpernoten.** G. Pimpernufz. Gall. *Nez Coupez.* A. Bladder-nut.

STAPHYLOMA, est oculi vitium, quando cornea rupta, & tunica uvea ei subjecta, acini instar excidit, à σταφίς uva, Latinis *Uvatio.* B. **Quif gezwel.** Gall. *Staphylome.*

STATER, est nomen ponderis unciam semis pendentis. **STATUS MORBI**, vide *Acme.*

STEATOCELE, est tumor scroti sebaceus, ex στέαρ sebum, & κύλη tumor. B. **Kiloot zakz-spek gezwel.**

STEATOMA, est tumor propriâ tunicâ contentus, originem trahens à materia sebo simili, ejusdem ubique coloris, mollis, ab exiguo principio augmentum paulatim fumens, digitis difficulter cedens, ab iis remotis facile ad primam magnitudinem rediens, in folliculis panniculi adpositi perùmque originem habens, ex στέαρ sebum. B. **Spek-gezwel.** G. Ein spek geschwulst. Gall. *Steatome.* A. Idem.

STEGNOSIS, est porrorum constrictio & constipatio, à στέγω constipo.

STEGNOTICA, idem quod *Astringentia.*

STELLÆ HERBA, idem quod *Coronopus.*

STENOTHORACES, vocantur homines dispositi ad Phthisin, qui sunt angusto & breviori Thorace, quia brevius est intervallum à claviculis usque ad extremum sterni, vel quia pectus anterius est nimis planum, ac proinde capacitate angustius.

STERCUS, est excrementum crassum, ab alimentis residuum, bile permixtum, & nutritioni inutile, quod per intestinum rectum & anum excernitur, vocatur item *Excrementum Alvi*, *Alvus*, *Merda*, Horat. Gr. Σκός, κόπρα, Ἀποπύημα, Ἀπόδυσσις, Πύραθ, Nicandro, Σπατίλη Aristoph. Πάτ, Σκύβαλοι, Ἀφώδιοι Γαστρος Nicandr. Ἀφώδιμα, Διαχώρημα. B. **Stront / dzeek / uirdygzel.** G. Roth, dreck, mist. Gall. *Estron, merde, fiente, ordure.* A. **Dung, Excrement.** STE-

STERILITAS, idem quod *Agonia*.

STERNOHYOIDES, est musculorum par ossis hyoidis quod recto ductu deorsum movet, à supremo sterno exterius profectum, in basin ossis hyoidis ascendit, à *sterni* pectus, & *hyoidis* os Hyoidis. B. *Congbeens bozstspieren*. G. Brust-blats mausz. Gall. *Muscles Sterno Hyoidiens*. A. The breast bones muscle.

STERNOIDEI MUSCULI, idem quod *Triangulares Musculi*.

STERNOTHYROIDES, est par musculorum cartilaginis scutiformis, eamque deorsum trahens, à superiore atque interna parte profectum, inferiori scutiformis cartilaginis lateri inferitur, ex *sterni* pectus, & *thyroidis* scutiformis. B. *Schild-wpze-krake-beens bozstspieren*. Gall. *Muscles Sterno-Thyroidiens*.

STERNUM, est os quod in anteriore thoracis parte costarum cartilaginibus adnatum est & infertur, undè *Sternum* dici putant; constat nunc ex quatuor ossibus, in adultis sæpè in unum solidum os facescit: inferius ei cartilago eniformis adhæret. B. *Het bozst-been*. G. Das Brust-bein. Gall. *l'Os de la Poitrine, le sternum*. A. Breast Plate. The breast bone.

STERNUTAMENTUM, idem quod *Sternutatorium*. Vide *Piarnica*.

STERNUTATIO, Gr. *πταρξις*, à *πταρξω* sternuto. Est fortis ac subita aëris inspirati & diu retenti efflatio per nares potius quàm per os: sed ita, ut in altum sublatis visceribus abdominis, imò altius quàm solent, per convulsionem musculorum abdominalium, tum etiam & pulmonibus fortius constrictis, valida ac subita exspiratio subsequatur cum forti panè totius corporis concussione, atque ita fit sternutatio, quæ rarò unâ vice, plerumque bis vel pluries successivè contingit, sed cum sæpius reperit, admodum molesta est non modò naribus, à quarum vellicatione incipit, sed toti corpori & maxime ventri ex illa concussione, aliquando cum tussi illis in morbis reperitur. Sunt etiam sani, nares humiditas habentes, qui sæpius de die sternutant. Sic à sternutatoriis frequens est sternutatio. B. *Nieszinge*. G. Das niesen, brausen. Gall. *Eternuement*. A. Neesing, niesing.

STERNUTATORIUM, STERNUTAMENTUM,
Fff, 2 Cic.

Cic. Gr. *πταρμικόν*, est medicamentum quod naribus inditum, membrana Schneideriana nervos in motu convulsivos concitando per sternutationem quicquid in lacunaribus propinquis hæret, expurgat. B. *Nies-powder*. G. Nies-pulver, nies-kraut. Gall. *Sternutatoire*. A. Sneezing Powder.

STERTOR, Gr. *ῥόρυξ* à *ῥύξω* sterto, est sonus insolitus, qui inter respirandum auditur, maximè vexat quosdam moribundos, cum viribus detritis, loquela abolita est. Sed etiam multi inter somniandum stertunt, sic ut alios secum dormientes excitent; iisque molesti sint. In Asthmate verò, Apoplexia & Epilepsia frequens est stertor. Sed Asthma nunquam sine stertore, aut si gradus minor sit, sine sibilo, sive sonitu paulo arctiore respirationem difficilem facit: cum tussi deniquè etiam, stertor sæpè auditur, & tum Asthmatis initium; & in tussi etiam sonus auditur, qui tamen non est stertor. B. *Wankung / schnorring*. G. Das schnarchen. Gall. *Roufflement, le Rale*. A. Snoring, snorting.

STIBIALIA, sunt quæ ex stibio seu Antimonio parantur.

STIBIUM, quod & *Sibi* & *Stimmi*, Gr. *Στίβιον*, idem quod *Antimonium*.

STICHAS, idem quod *Stachas*.

STICA, sunt astringentia externa, ut bolus, sanguis draconis &c.

STICTICUM EMPLASTRUM, est vulnerarium, fortificans, desiccativum, consolidans.

STIGMA, est cicatrix undè cutis deformatur, à *σίζω* pungo. B. *Gen lid-teiken / brandmerk*. G. Brand-mal, brandzeichen. Gall. *Cicatrice, ou Marque de quelque Playe*. A. A Skarr, gash, marke.

STILLICIDIUM SUPRA PARTEM, vide *Embrosche*.

STILLICIDIUM URINÆ, idem quod *Stranguria*.

STIMULANTIA, sunt medicamenta, quæ motus oscillatorios fibrarum motricium vasorum augment, tum motu magno, tum frequentia hos accelerando, undè per vasorum crebriores & majores contractiones liquida intus contenta velociùs propelluntur; undè stimulantia non movent liquida nisi per secundam causam. B. *Prickelen de middelen*.

STIPES, est pars plantæ inter radicem & ramos, idemque quod caulis.

STIPULÆ, sunt folia culmum ambientia.

STOEBE, est species Scabiosæ, Jaceæ &c. dici volunt à *σπιβύλευ* insipiendo, cogendo: fortè quia juxta vias calcandas succrescat.

STOECHAS & STICHAS, est planta Arabica spicata, arbusculam referens, plures habens caules vel virgas sesquipedem vel duos pedes altas, lignosas, in ramos divisas: folia Lavendulam referunt sed non tam magna, angusta, spissa, crassa, densa: flos monopetalus est, labiatus, cujus labium superius erectum est, bifidumque, inferius verò tripartitum, sic tamen secantur ambo, ut primo aspectu flos quinque partitus videatur, flores varia ferie disponuntur in capitulis squamosis, è quorum cacumine aliquot foliola eminent visui grata, quæ Clusius membranaceas ligulas vocat: ex calice autem surgit pistillum, posticæ floris parti ad instar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina ferè rotunda, nigricantia, in capsula, quæ floris calix fuit inclusa: radix lignosa: tota planta est odoris aromatici, saporis acris subamari: colitur in hortis. Stichas nomen accepit à Stœchadibus ex adverso Massiliæ sitis Galliæ insulis, in quibus provenit, Arabiæ factionis Authores patriam stichada reliquis omnibus prætulerunt, hinc sequaces illorum gentili cognomento *Arabicam* nuncuparunt. Sunt qui rectius *Stachyn*, quasi spicam, dici existiment. B. *Stæchaz bloemen*. Gall. *Stecas Arabique*.

STOLONES, vocatur coliculorum soboles, inutilisque è radicibus fructificatio, quibus evullis plantantur Coryli &c. Vide *Nodus*.

STOMA, Os, seu cavitas, lingua, dentibus, palato &c. præditum. Item, oscula vasorum dehiscencia, dicuntur *Stomata* & *Ora*. B. *Maondekens*. G. *Mundlein*.

STOMACACE, est scorbuti symptoma, illud ob oris malè olentis & putridi vitium cum gingivarum erosionibus, & spontaneis hæmorrhagiis ex vasculis gingivarum, tum & in illis gangræna, dicitur. B. *Scheurbuphs stinkende aassem*. G. *Durch-seuele*.

STOMACIA, idem quod *Stomacace*, & *Scelotyrbe*.

STOMACHICA, sunt medicamenta, adversus stomachi

morbos. B. *Maagmiddelen*. Gall. *Remedes Stomachiques*.

STOMACHUS, quandoque sumitur pro toto stomacho, verum strictè refertur ad sinistram & superius ventriculi orificium quod est Oesophagi terminus in ventriculo, sive Oesophagus continuatus, situm est magis ad undecimam thoracis spinæ vertebram, quam cartilagini ensiformi propinquius, perpendiculari lineâ ventriculi medio ferè incumbit; estque cibis recipiendis destinatum, & plurimis nervis ex ramo paris vagi & intercostalis intertextum, ex *σώμα* os, & *χάω* fundo: vel à *σώμα* os, & *άγχο* coarcto: aliis à *σινός* & *μακρός*, angustus & longus. B. *Wrop der maag / de linker mond des maags*. G. Das unterste an der speise-roehr, der magen. Gall. *l'Estomac*. A. The stomak.

STRABILISMUS, idem quod *Strabismus*.

STRABISMUS, seu **STRABILISMUS** & **STRABOSITAS**, est oculi spasmus, quo pupilla versùs nares, vel tempora, vel frontem, vel genas trahitur: ita ut objecta cerni nequeant è directo, sed in contrarium flexo oculo. Est verò hic spasmus plerùmque perpetuus, vel in uno tantum, vel in utroque oculo, atque iis versùs unam partem, vel altero versùs contrariam, contortis. Hinc evenit, quod objecta dupliciter representantur. Causa non tantum à spasmio sed à relaxatione, paralyssi, nimia musculorum oculos moventium longitudine, aut brevitate &c. à *σκαβίζω* sum oculis distortis. B. *Scheel-vog / dubbelt gezigt*. G. Das schielen, ein schielender. Gall. *Louche, Bigle*. A. Asquint.

STRABOSITAS, idem quod *Strabismus*.

STRAMONIA, *Pomum Spinosum*, *Malum Spinosum*, *Nux Metbel*, *Datyra*, synonima sunt: est planta, quæ habet caulem duos circiter pedes altum, digiti crassitie, in ramos divisum: folia ampla, lata, angulosa, acuta, solanum referentia, sed majora, mollia, pingua, graveolentia, summam narcosin spirantia: flores sunt monopetalii, pentagoni, infundibuliformes, oblongi: pistillum fit capitula seminalis aculeis donata, quadrangularis, in quaterna loculamenta divisa septo cruciformi, in quorum singulis est placenta, cui femina adnascuntur plurima, reniformia: colitur in hortis. B. *Woojn-appel*. G. *Stech-apfel*, rauch-apfel. Gall. *Pomme epineuse*. A. Thorn apple.

STRAN-

STRANGURIA, sive **URINÆ STILLICIDIUM**, est, quando urina guttatim cum dolore & ardore stillat, cui adest indefinens mingendi conatus, fit autem vel ex potu, &, ut passim creditur diverso, unâ vice hausto; vel gonorrhœa, in dysuria, vesicæ calculo, & causa est, quod materia mucosâ, quæ naturaliter oblinat internè vesicam, ne ab acrimonia urinæ erodatur, abrasa sit à tunica vesicæ, vel secerni impediatur ex sanguine, undè nuda hæc tunica ab acrimonia urinæ exeditur, & sensum hunc excitat molestum, &c. ex *ἔδαυζ* gutta, & *ἔρον* urina. B. *Ἐζοππελ πῖς* de *houde πῖς*. G. Kale pisse, der harn winde. Gall. *Strangurie*, *difficulté d'uriner*, *retention d'urine*. A. The strangury.

STRATIFICATIO, est corrosio per pulveres corrosivos; fit cum crucibulum, metallo laminato & pulveribus corrosivis repletur faciendo S. S. hoc est ponendo aliquid de pulvere corrosivo in crucibulum, & huic supersternendo tenuem laminam corporis metallici, & sic pergendo, donec vas repleatur, postea ponuntur carbones per circuitum, vel datur ignis reverberii paulatim augendo, ut res postulat.

STRATIOTES, vide *Millefolium*.

STRATIOTES, vide *Militaris*, à *στρατιώτης* milito. *στρατιώτης* est miles.

STRATUM SUPRA STRATUM, vide *Stratificatio*.

STRIÆ, in plantis partes sunt quædam quæ protuberant & eminent. Hinc striatus caulis, qui hujusmodi striis seu fibris longitudinalibus eminentibus est præditus, aut striaturis est exasperatus. *Sirigiles* etiam, si Vitruvio credimus, appellantur.

STRICTOR seu **CONSTRUCTOR**, idem quod *Sphincter*.

STROBILUS, est Articolus seu scolymus: sic dicitur quod ejus capitulum structili nucleorum serie pineam nucem referre videtur, à *στρόβλος* vertex, turbo. Vide *Articolus*.

STRUMA, idem quod *Scrophula*.

STRUTHIOFERA, est Filicis species; sic dicta, quod ejus folia avem struthium referant.

STRUTHIUM, vocatur *Ostruthium*; sed Theophrastus aliam plantam innuere videtur, quâ fullones utuntur.

Nomen non habet à *στυδιζοδου* quòd lanas purget, candidaque reddat: sed vox *στυδιζοδου* à *στυδις* derivata est, quod herbâ hâc lanâ mundarentur. Verisimilius nomen illud impositum à floris pulchritudine & similitudine alarum passeris, quàm situs foliorum struthii præ se fert. Vide *Saponaria*, à præcipua & utiliore parte *Radicula* Romanis est appellata.

STRYCHNOS, STRYCHNON, dicitur & *Στρυχνο*, vide in *Solanum*.

STRYPHNA, vide *Astringentia*.

STUPEFACIENTIA, idem quod *Narcotica*.

STUPHA seu STUPA, est linteam liquori intinctum & parti dolenti admotum, idem quoque quòd *Laconicum balneum* vel *Sudatorium* aut *Vaporarium*.

STUPOR, est sensus tactus obtusus, inductus à Nervorum compressione vel obstructione, ita ut spiritus animales functionibus suis fungi non possint, ut in Paralyti: vel quando quis ex casu, lapsu aut alia plaga in caput stupet, & talis stupor vocatur. Gr. *ἔκστασις*. Idem fit in *Hæmodia dentium*. Vel quando pes, brachium, diu in eodem situ reminentur, & posticè musculos premendo, influxus sanguinis & spirituum in musculos non benè processerit, dicuntur dormire, & quando remittuntur, punctiois sensus subsequitur. B. *Woof-gevoelig / een slapend geboel*. G. *Ertarrung, ertummung*. Gall. *Engourdissement*. A. Numness.

STUPPA vel STUPA, vide *Stupha*.

STYLUS, vide *Pistillum*.

STYLOCERATOHYOIDES, sunt muscoli ossis Hyoidis obliquè fursùm trahentes, oriuntur à Styloformis appendice externo, qui in ossis Hyoidis cornua porriguntur, ex *στυλο* stylus, & *κρηνοειδης* cornuformis. B. *Wim-wpze tong-beens hoorn-spieten*. Gall. *Stylo-Hyoidiens*.

STYLOGLOSSUM, est par musculorum linguam atollens, à styloformi appendice natum, quod circa linguam medium inferitur, ex *στυλο* stylus, & *γλωσσα* lingua. B. *Wiem-wpze tong-spieten*. Gall. *Les Stylo Glosses*.

STYLOHYOIDES, idem quod *Styloceratohyoides*.

STYLOIDES, seu BELENOIDES, sunt processus ossis styloformis, posteriùs basi ipsius cranii infixi, ex *στυλο* stylus, & *ειδος* forma.

STYLOPHARYNGÆUS, est pars musculorum gulam dilatans; ab appendice styliformi descendens, in gulæ latera exporrigitur, ex $\sigma\beta\lambda\theta$ stylus, & $\phi\lambda\epsilon\upsilon\gamma\epsilon$ gula. B. $\sigma\tau\epsilon\lambda\lambda\alpha$ $\pi\alpha\iota\mu\upsilon\pi\tau\iota\gamma\epsilon\gamma\epsilon\gamma\epsilon\gamma\epsilon$ $\rho\alpha\gamma\epsilon\gamma\epsilon\gamma\epsilon\gamma\epsilon$. Gall. *Les Stylo Pharyngiens.*

STYMA, est spissamentum seu crassamentum rerum (florum, rerumque aliarum) quod remanet post macerationem & expressionem oleorum.

STYPTICA, idem quod *Astringentia*, à $\sigma\tau\epsilon\phi\omega$ astringo.

STYRAX, sive **STORAX**, est *Siccus & Liquidus*, sic dicitur *Calamita*, à cannarum calamis sic dicta, in quibus olim ex Pamphilia apportabatur. Est gummi alicujus arboris Betulæ vel Cydonio non absimilis, sed folia habet minora, oblonga, firma, superius viridia, inferius alba, & lanuginosa: flos est monopetalus, albus, parte inferiore tubulata, superiore multifida, instar stellæ expansilibus laciniis: ovarium ex centro calicis dentati, multifidi, ampullosi, fit fructus subrotundus, Avellanæ Nucis magnitudine, albus, cortice carnosio obtectus, saporis aliquantulum amari, uno vel altero officulo plerumque factus, in quo continetur nucleus medullosus, oleosus, odoris ut gummi styracis, saporis ingrati: ex cortice stillat illud gummi seu resina, quæ concretescens odoris est suavissimi. Fertur ad nos non in cannis, ut olim, sed in globulos concretus. Venit ex Syria, Silicia, Pamphilia &c. Debet esse pinguis, lentus, fragmentis albicanibus rufescens, vel flavus, odore perseveranti, qui dum molitur, melleum liquorem reddit: *Styrax* porro *Liquidus*, instar Terebinthinæ spissus est & graveolens. Unde veniat necdum ita planum: quidam putant esse factitium quid, alii quod ex fructibus & corticibus ejusdem arboris exprimitur: Alii esse Myrrhæ stacten. Gr. $\sigma\tau\epsilon\lambda\lambda\alpha$ dicitur tela seu canna, in quibus olim solebat colligi & conservari. Gall. *Storax.*

SUBACTIO, est, quando res quædam manibus tractatur; & dicitur de mitione & emolitione Emplastrorum ceræ & similium massarum, manibus vel in mortario cum pistillo facta, vox hæc etiam usurpatur, dum cibos in ventriculo solutos, & cum omnibus liquoribus tum ingestis externè, tum interiùs hospitantibus permistos tam bene conspiciamus, ut modo una massa uniformis appareat:

sic etiam chylus in sanguinem infusus, integrè cum eo mistus, vocatur subactus. B. *Onderbrenging*. G. *Auffweichen*, erweichen. Gall. *Subaction*. A. Idem.

SUBCARTILAGINEUM, idem quod *Hypochondrium*.

SUBCLAVIA VASA, sunt venæ & arteriæ quæ sub clavicula transeunt, & majores sunt, qualis est illa utrinque vena, in quam unam hiat Ductus Thoracicus infernè & sinistrorsum, modò & supernè Vena jugularis; tum & omnes venæ brachiorum; & qualis est illa Arteria utrinque, quæ ex aorta oriunda prospicit mammis & brachiis. B. *Onder steutelbeens vaten*. G. *Des unter schluesselbeins gefaesse*. Gall. *Vaisseaux Souclaviculaires*, & *Souclaviers*. A. The Vessels under the Channel Bone.

SUBCLAVIUS MUSCULUS, ita dictus quòd sub clavicula situs sit, spacium replet inter claviculam & primam costam. Oritur carnosus à parte interiore & inferiore claviculæ: inferitur carnosus in partem superiorem primæ costæ, quam sursum & extrorsum trahit. B. *Onder steutelbeens spier*. G. *Der schluesselbeins maufz*. Gall. *Muscle Souclavier*. A. The under Muscle of the Channel Bone.

SUBER, est Arbor mediocris magnitudinis Quercui satis similis, parùm ramosa, sed truncus est crassior, & corticem habet multò crassior, valdè levem, spongiosum, coloris ex griseo flavescens, facilè fissilem, & ab arbore separabilem, quia à supposito novo cortice propellitur foras: incolæ regionum, in quibus suber occurrit, circumscindunt arborem, quâ stipem telluri committitur ad lignosam usque materiam, aut usque ad novum subitè nascentem corticem, pariterque in summis humeris, antequam in brachia dividat sese arbor, mox à summo ad imum finditur & detrahitur cortex. Hic deindè in frustra dissectus diversæ magnitudinis, & crassitiei aquæ committitur, lapidibusque oneratur, ut hoc mediante quasi prelo densior minùsque porosus evadat, & admodùm planus reddatur. Quo factò exsiccat, & per omnem ferè terram distribuitur & divenditur: Arbores interim non intereunt, sed novo cortice teguntur, qui in tantam crassitiem excrescit, ut ulnam & ultra, si fides authoribus est habenda, superet: dicunt à subire, quòd mergi nequeat, vel à Græca voce *σύβαρε*, sive corium, nam cortex est;

vocatur etiam *φελλς* à *φελλίον* à levitate, quòd aquis femper innatet, nec obruatur. B. *Πορκ-boom* / *blot-hout*. G. Korck-baum, pantoffel-holtz-baum. Gall. *Liège*. A. Cork, an à *εὐφραγ*, cortex exuvium.

SUBETH AVICENNÆ, idem quod *Coma*.

SUBLIGACULUM, idem quod *Bracherium*. Vide *Amma*.

SUBLIMAMENTUM, idem quod *Enæorema*.

SUBLIMATIO, est sicca subtiliorum partium per ignem in sublime elevatarum, & vasi adhaerentium destillatione. Uti sunt Mercurius dulcis &c. significat quoque exaltationem alicujus rei, quando à debiliore statu res in statum majorum virium elevatur. B. *Opheffinge* / *verheffing*. G. Erhöhung. Gall. *Sublimation*. A. Idem.

SUBLIMATORIUM, est instrumentum vitreum vel figulinum, instar cucurbitæ cum capitello non rostrato, in quo res volatiles & sicca in altum elevantur, uti sunt Mercurius sublimatus, cinnabaris flores, salis armoniaci &c. nomen habet à sublimando, indè *Sublimatum*, materia ignis ope elevata; & *Sublimatorium*, instrumentum quo elevatur. B. *Een sublimmeer-tuig*. G. Ein sublimier-gefäße. Gall. *Sublimatoire*. A. Sublimatorie.

SUBLIMATUM, est res elevata per ignem, uti flores sulphuris &c. B. *Sublimaat* / *bloem* / *opheveling*. G. Sublimat. Gall. *Sublimé*. A. Idem.

SUBLIMIS MUSCULUS, idem quod *Perforatus*.

SUBLINGUALES GLANDULÆ, sunt duæ sub lingua positæ, à Bartholino inventæ, quæ ad apicem linguæ ductum in os apertum emittunt, per quem salivam in sua fabrica secretam emittunt. Gall. *Glandes Sublinguales*.

SUBLINGUALES PILULÆ, sive Hypoglottides, sunt quæ sub lingua collocantur, ad bonum halitum, ad tussim &c.

SUBLUXATIO, sive elongatio, est quando os paululum tantum promovetur à sinu: ita ut non omnino ex illo exciderit; vel est ossis alicujus de loco suo aliqualis dimotio. B. *Verbzinging*. G. Das verrencken, verrucken. Gall. *Luxation*, *Dioslocation*. A. Idem.

SUBSCAPULARIS MUSCULUS, vide *Infrascapularis*.

SUBSIDENTIA, idem quod *Hypostasis*, & *Sedimentum*.

SUB-

SUBTILISATIO, Chymicis dicitur dissolutio, quæ partes crassiores à subtilioribus separantur. Illa est quando corpora brevi temporis spatio dissolvuntur, estque iterum duplex, *Elevatio* vel *Descensio*. Hæc dicitur, quæ tempore longiore res dissolvit. Estque *Exaltatio Digestio*.

SUBVOLA, idem quod *Hypothenar*.

SUCCAGO, vide *Apochylysmâ*.

SUCCEDANEUM, idem quod *Antiballomenon*.

SUCCENTURIATI RENES, vide *Capsula Atrabila*.

SUCCIDUS, idem quod *Oesypus*.

SUCCINUM, à quibusdam inter mineralia recensetur; alii tamen illud pro terebinthina habent, quæ æstivo tempore ex arboribus (quæ juxta aquas crescunt, in aquam, & ex ejusmodi sortis arboribus, in terram, quæ certis temporibus, maris nempe fluxu & refluxu, aquâ marinâ obducitur) destillat; postea hinc & inde aquæ superficiei innatans, vel potius fundum petens, in succinum mutatur. Colore differt, habetur enim *Album*, *Flavum* sive *Pbalernum*, *Citrinum* sive *Cereum* & *Nigrum*, quod omnium vilius est, sed album præ omnibus est præferendum. Chymica Analysis docet, *Succinum* ex multo oleo, pauca aciditate, & magna salis volatilii parte constare, illud oleum & sal volatile, optima sunt medicamenta: sed ipsum succinum crudum tanti non est æstimandum, juxta nonnullos succinum ex arboribus stillat, & ratione originis est lacryma aut resina arborum resiniferarum Pini, Abietis, Alni, Populi, in mare defluens & ab eodem congelata & ad littora delata: sed melius videntur judicare illi, qui statuunt succinum esse bituminis subterranei speciem icaturientem vel è fundo maris, vel in prope positis locis, potissimum invenitur in regionibus ad mare Germanicum & mare Balticum sitis, Prussia præprimis, & hinc Pomerania; ut & versus Pillaviam: in primo ortu succinum liquidum est, quod testari videntur varia animalcula, quæ involuta in eo reperiuntur, uti muscæ, culices, araneæ, festucæ &c. uti inter rariora mea videre est: in rarioribus habetur etiam frustum, in cujus cavo liquidum, mobile, bituminosum datur, undè evidenter patet succinum in sua origine fuisse liquidum, & sulphuris bituminosi esse progeniem, nam in igne ardet & fluit; docet in-

super Analysis Chemica Sale acido liquido, imò & crescente in glebas, adeoque formâ solidâ, constare, tum & oleo fossili, quod quàm proximè Petroleum refert. Dicitur *Ambra*; *Electrum*; *Chrysolectrum*; *Carabe*; *Glesum*; (*Gentiarum Prussorum*, *Smalthernium Scytharum*; *Sacul Egyptiorum* putatur) Paracello. B. *Amber* / *barnstein* / *emmer*. G. *Agstein*, *bernstein*, *gentar*, *bornstein*, *brennstein*. Gall. *Succin*; *Ambre jaune*. A. Amber.

SUCCISA, est *Morsus Diaboli*, sic dicta, quod ejus radix semper quasi succisa & commorsa existat. B. *Wuis vels beet*. G. *Teuffels abbisz*, *abbisz*. Gall. *Succisa*. A. *Devils bit*.

SUCCOLLATA, vide *Chocolata*.

SUCCOTRINA ALOE, dicitur quibusdam quasi constans ex succo citrino, quia pulverem præbet crocei coloris; vel denominatio venit ab insula *Socotra* ubi copiosè crescit.

SUCCUBUS, est *Incubus* mulieribus noctu adveniens, putantes se cum incubu rem veneream habere. Idem quod *Epiates*, vide *Ephialtes*.

SUCCUS, succi in officinis vocantur expressi liquores, seu expressæ essentia ex radicibus, foliis, floribus, fructibus &c. succi aliquando in spissam condensantur consistentiam, evaporando nempe, ut succus glycyrrhizæ, acaciæ, hypocistidis, &c. item, qui ex arbore, vel frutice sauciata emanat, ut succus vitis, betulæ &c. B. *Sap*. G. *Safft*. Gall. *Suc*, *Jus*. A. Juice.

SUCCUS CEREBRALIS, vide *Spiritus*.

SUCCUS NERVOSUS, *Spiritus*.

SUCCUS PANCREATICUS, vide in *Callicreas* & *Ductus Pancreaticus*.

SUCCUS NUTRITIUS, idem quod *Chylus*.

SUCTIO, est ea actio, quâ infans ore papillam uberis materni amplectens, velum pendulum palatinum per Musculos pterygostaphilinos applicat foramini narium interno, idque exactè claudit, tum genas gingivis immediatè apponit, lingua aërem in cavo palatino contentum deglutit, eam palato adducendo, tum os anterius vacuum Boyleanum habens, lac ex uberibus maternis in hunc locum minus resistentem pulsus ab aëre externo recipit. Gr. *Μυζαρις*. B. *Zupgen*.

SU-

SUDAMINA, Gr. ἰδρωμα, sunt exanthemata in summa cute corporis hærentia, granis milii simillima, quæ ἰακωδωδω, cutem exasperant, à *Plinio* papulæ sudorum appellantur. Affectus familiaris est pueris & juvenibus, præsertim temperamento calidioribus, qui ætatis tempore nimis moventur, & exercentur, in collo, scapulis, pectore, brachiis, & femoribus, frequentius tamen circa pudenda & anum accidens. B. *Zweet-zweetjes* / *water-puisjes*. G. Grubel-fucht, schwuelen, schweiß-flecke. Vide *Hydroa*.

SUDATIO, est sudoris eruptio, hoc est, materiæ fluidæ ex vasculis quibusdam parvis extus in cuticula totius corporis terminatis, sub specie parvarum guttularum, quæ fit à morbo, ab exercitiò, aut medicamentis diaphoreticis. Gr. ἰδρωσις. B. *Zweetinge*. G. Das schwitzen. Gall. *Suement*. A. A sweating.

SUDATIONES, idem quod *Sudamina*.

SUDOR, est humor aquosus, ex plurima aqua, mediocri sulphure & sale constans, caloris & motus corporis vehementioris ope, interdum quoque & sanguinis fluiditate & tenuitate per cutis poros, sive glandulas, aut tubulos lymphaticos, expulsus, qui in cute in guttas colligitur. Istum humorem, cutis glandulæ, si calor fuerit paulò intensior, à sanguine separant, qui deinde per lymphatica vasa, & tubulos foras erumpit. Gr. ἰδρῶς. B. *Zweet*. G. Schweiß. Gall. *Sueur*. A. Sweat.

SUDOR ANGLICUS, sive **HYDRONOSOS**, & **HYDROPYRETOS**, in Anglia febris est species, quæ unico die liberatur vel moritur, vagabunda est & contagiosa, finitur ut plurimum per sudorem, undè & febrem etiam *Sudorem* appellant incolæ. Quibus per sudorem solvitur, ferè omnes evadunt, sin minus, maxima pars perit. B. *Zweet-koozts*. G. Schweiß fieber. Gall. *Fievre Suante*. A. The Sweating feaver.

SUDORIFERA, vide *Hidrotica*.

SUFFERSURÆ, dicuntur exanthemata, vel pustulæ, quæ pueris ex calore solent evenire, interdum ficciores, interdum humidiores.

SUFFIMENTUM, idem quod *Suffitius*.

SUFFITUS, est pulvis crassiusculus, ex plurimis odoriferis paratus, qui super carbones vivos injectus, non in-

gratum odorem & fumum à se diffundit. Infervitque vel aërem inquinatum depurando vel morbos quosdam profligando; sic per suffitum rerum adstringentium curantur hæmorrhoides externæ, Coryza narium, odontalgia, &c. nonnulli quoque per suffitum mercurii salivationem excitare soliti fuerunt. Vocatur & *Suffimentum* Plin. *Suffitio* Ibidem, *Suffimen* Ovidio. Gr. *Θυγίαμα*, *Θυγίασις*. B. *Roosking*. G. Das räuchern, beräuchert. Gall. *Parfum*, *Parfumement*. A. A Perfuming, fumigation.

SUFFOCATIO HYPOCHONDRIACA, vide *Hysterica Passio*.

SUFFOCATIO UTERINA, vide *Hysterica passio*.

SUFFRUTICES, sunt plantæ quæ compluribus ramulis, surculisque lignosis scatent, sed minutis constant foliis.

SUFFUMIGABULUM, est instrumentum, quo utimur in suffimentis accendis. B. *Gen rooktuig*. G. Rauch-zeug. Gall. *Encensoir*. A. A Censor, smoaking vessel.

SUFFUMIGIUM, vide *Suffitus*.

SUFFUSIO, vide *Hipochyma* & *Cataracta*.

SUGILLATA, vide *Enchymoma*.

SUGILLATIO, vide *Enchymoma*.

SULPHUR, est resina, sive terræ pinguedo vitriolica, aciditate gravis, igne liquefcens & in aëre aperto inflammabilis, totum deslagrans cum flamma cærulea, & vapore volatili, animalibus lethali: in vase clauso totum & immutatum ab igne elevatur sulphur, Aquæ non miscibile, neutiquam malleabile, & in forma sicca friabile. *Nativum* seu *Vivum* prostat in officinis & *Factitium*. *Nativum* ex terra effoditur, purum, solidum, interdum scissile & ignis expers. Habetur & *Solare Americanum Pelucidum*, quam speciem inter alia sulphura reservo. *Factitium* vel ex vivo sulphure impuriori vi ignis educitur, vel ex aquis sulphureis excoquitur. *Sulphur Caballinum* faeces sunt è coctione sulphuris vivi impurioris relictæ & in urceos admixtis nonnunquam squammis martis transfusæ. Adhærescunt quoque interdum quædam striæ sulphuræ camino, ubi vitriolum ex sua vena excoquitur, quæ nihil aliud sunt, quàm sulphuris flores ex vitriolo, dum excoquitur, elevati. Horum copiam exhibet Suecia sat magnam. Exhibet chymia & artificialia sulphura, ex Antimonio, cinnabare &c. sulphur stillatitium, nitidissimè
figu-

figuratum, & purissimum, inter *reservata* mea referivō.
 Eligatur colore optimè flavescens, facilè inflammabile,
 luculenter ardens, fumumque magis cæruleum halans.
 Gr. *Θύω*. Arab. *Cibur*, *Chybut*, *Crybit*, *Rabric Albus*.
 Chym. *Akibath*, *Abusal*, *An*, *Anerit*, *Anerick*, *Alne-
 rick*, *Kibrith*, *Kapriti*, *Lamare*, *Tifasum*, *Tin*, *Uffur*.
 B. *Zwavel* / *solphur*. G. Schwefel, schwefel. Gall. *Sou-
 fre*. A. Brimstone, sulphur. Omnia etiam olea, resinae,
 Adipes & pinguedines Chymicis sub nomine sulphuris
 veniunt, sive ex vegetabilibus, sive ex animalibus; imò
 omne, quidquid est inflammabile, sulphur habet. Sul-
 phur propriè constat ex particulis ramosis, facilè aliis ad-
 hærentibus.

SULPHUR COELESTE, est Alcohol vini.

SUMACH, est vox Arabica: idem quod *Rbus*.

SUMMITATES, seu COMÆ, aut CORYMBI, sunt
 cacuminula herbarum, *Summitates* dictæ, & dicuntur de
 herbis foliorum minorum, aut absinthii, centaurei &c.
 B. *De opperste toyjes*. G. Der wipffel, das oberste am
 kräutern. Gall. *Le Sommet*. A. The tops.

SUPERBUS MUSCULUS, est is qui oculum attol-
 lit, superius locatus & ex quatuor rectis unus: oritur ju-
 xta foramen ubi nervus opticus oculi orbitam intrat, ven-
 ter ei carnosus est & teres: finis tendo tenuissimus est ad
 corneam porrectus. B. *De hovaardige spier*. G. Der
 hoffartige mausz. Gall. *Muscle Superbe*, ou *Releveur*. A.
 High minded muscle.

SUPERCILLUM, dicitur quod *Super cilium* sit. Gr.
Επιρριβιον & *Οφθαλμιο*. *Supercilia* sunt duo arcus circa ocu-
 li orbitam superiorem, compositi ex pilis conicis, rigidis-
 simis, radices habentibus versùs nares, apices versùs tem-
 pora: radices eorum inhaerent glandulis sub cute sitis bul-
 bosis, ex ultimis nervorum finibus producuntur; exci-
 piunt quæcunque corpora à capite defluunt, ne in ocu-
 los delabantur. B. *Wpnhzauwen*. G. Die augenbrane,
 augen wimpren. Gall. *Les Sourcils*. A. An eye browe. Par-
 tes ad linuum orbem instar labrorum circa ossa prominen-
 tes, & sinùs cavitatem augentes, *Supercilia* quoque di-
 cuntur & *Labra*.

SUPERFOETATIO, seu EPICYEMA, est cum post
 conceptum fœtum, intercurrente aliquo tempore, ex con-
 gressu

gressu iterum novus concipiatur, undè partus quoque non uno, sed diverso tempore horum duorum evenit, cuius exempla apud *Sennertum* aliosque prostant. B. *Über bevrugting*. G. *Über empfangung*. Gall. *Superfetation*. A. *Idem*.

SUPERGEMINALIS, idem quod *Epididymus*.

SUPERHUMERALIS, idem quod *Epomis*.

SUPERIMPRÆGNATIO, idem quod *Superfetatio*.

SUPERLIGAMEN, idem quod *Epidesmus*.

SUPERLIGULA, idem quod *Epiglottis*.

SUPERPURGATIO, vide *Hypercatharsis*.

SUPERSCAPULARIS SUPERIOR, idem quod *Supraspinatus*.

SUPERSCAPULARIS INFERIOR, idem quod *Infraspinatus*.

SUPINATOR MUSCULUS, est duplex, amboque movent radium. Primus est *Supinator Longus*, ab extremo humeri ossis tuberculo, ad radii apicem tendine membranaceo, funiculoso ac valido descendit ad inferiorem. Alter *Brevis & Supinator*, ab extremo brachii processu emergens, circa radii medium tendineus ut supra, definit. Hi ambo radium extrorsum movent. B. *De achter omkeerende spier*. Gall. *Muscle Supinateur*.

SUPLANTALIA sive HYPOPEdia, sunt Medicamenta externa, quæ in formam cataplasmaticis pedibus alligantur: componuntur ut plurimum, ex fermento acido, sinapi, raphano silvestri, sale, sapone, pulvere pyrio &c. B. *Doet-pappen*. G. *Fusz-umschlag*. Gall. *Supplantes*. A. *Feet pulvis*.

SUPPOSITORIUM, à *Supponendo*, dicitur & *Glans & Balanus*, est Medicamentum rotundum, longitudine digiti medii in adultis: in pueris digiti minimi aut paulò minus, ex melle, sale, & speciebus purgantibus, ut plurimum confectum, quod ano inferitur. B. *Gen zet pil*. G. *Stulzæpflein*. Gall. *Suppositoire*. A. *Suppositorie*.

SUPPRESSIO MENSIIUM, est, quando mulierum mensium expurgatio cessat, sive à morbo, sive ab imprægnatione, aut lactatione. B. *Ophouding van de vrouwe zuidering*. G. *Stillstand der monatflusses*. Gall. *Suppression de mois*. A. *A stopping of the menstrual fluxe*.

SUPPRESSIO URINÆ, idem quod *Ischuria*.

SUPPRESSIONIS IGNIS, est terminus Chemicus, quando vas destillatorium in arena positum, non tantum excipit ignem infernè, sed majoris effectus ergo ponitur quoque ignis supra arenam.

SUPPURANTIA, sunt ea quæ alicujus loci vascula à suo liquido obstructa, rumpunt, liquidum effundunt, idque cum solidis fractis miscent, liquidissimum dissipant, reliquum movent & coquunt in materiam albam, crassiusculam, pus dictam. B. *Wippende middelen*. G. *Eiter machende mittel*. Gall. *Suppuratifs*.

SUPPURATIO, vide *Abscessus*.

SUPRASCAPULARIS, idem quod *Infraspinatus*.

SUPRASPINATUS MUSCULUS, sive **SUPRASCAPULARIS SUPERIOR**, aliis *Rotundus minor*, supra axillam carnosus & oblongus implet cavitatem inter costam scapulæ superiorem, & ejusdem spinam, è qua nascitur. Inferitur verò tendine lato & valido cervici humeri ad articuli ligamentum, articulum primum supervectus. Brachium ad exteriora circumagere retrorsum videtur. B. *Bobengraadt spier*. Gall. *Muscle Sus-Epineux*.

SURA, est posterior, intra genu & pedem infimum, maximè carnosà & extuberans pars. Gr. *Γαστρονομία*. B. *De hape / de huit*. G. Die waden am schenkel. Gall. *Le Gras de la Jambe*. A. The Calf of the Legge. Item *Os* significat *Fibula*. Vide *Fibula Os*.

SURCULUS, est quod ex ramis simplex ac individuum oritur, estque velut germen quoddam ex ipso trunco vel caudice productum.

SURDITAS, idem quod *Cophosis*.

SUSPIRIUM, est cum magno nixu profunda respiratio fit, rursùmque cum sonitu efflatur susceptus aër. Hoc evenit tristibus & iis, qui sæpè contristantur, in consuetudinem transeunt, ut etiam *inscii*, & sine tristitia suspirant in morbo quoque Melancholico, in Cachexia, in debili valetudine, & maximè cum quis ab animi deliquio revertitur: sceminæ quoque magis suspiriis afficiuntur quam viri. Gr. *Στεναγμός* & *Στεναχή*. B. *Zugting*. G. Seuffzer. Gall. *Soupir*. A. Sigh.

SUSURRUS, idem quod *Tinnitus*.

SUTORIUM ATRAMENTUM, idem quod *Vitrium*.

SUTURA OSSIUM, est connexionis species, imitans compagem duarum ferrarum, vel vestium ex plurimis pannis laceris compositionem. In cranio futurae sunt Coronalis. B. *kroon-naad*. G. Scheytel nath. Tum Sagittalis, Lambdoides & Mendosa. Commissurae cranii item vocantur. Gr. *ῥάφει*, *Συμβολαί*, *Γεαμμαί*. B. *Ern naad*. G. Eine fuge, nath. Gall. *Suture*, *Jointure*. A. Suture.

SUTURA, est connexio labiorum vulneris aut aliarum partium mollium, quæ duplex est; *Actualis* quæ fit acui triangulari, cannulâ & filo cerato. Sutura autem hoc modo fit: in medio vulneris acui duplex filum trahente, si vulnus sit magnum, vulneris labia transfiguntur, & facto nodo filum paulò supra nodum refecatur, deinde in mediis utrinque spatiis alii punctus simplici filo fiunt, & facto nodo similiter filum abscinditur, idque continuandum donec labia vulneris rectè confuta sint. Quæ futura interficillâ vocatur, quod post singulos punctus facto nodo filum abscinditur; prospiciendum ne nimis rara nec nimis crebra fiat, monendum, futuras ita faciendas esse, ne ore ipsæ extorto se contingant, ut si quid intus humoris concreverit, sit, quâ emanat. Unde Chirurghi turundas vel penicilla unguentis illita, immittere solent. Est & alius futurae modus, qui prorsus eâ ratione perficitur, quâ pelliones pelles confuere solent, vulneratis intestinis & venis & arteriis dissectis accommodatus. Aliam describit *Celsus* quæ fit duabus acubus. Et *Potentialis*, sive emplastro firmiter conglutinante, quæ vocatur futura per glutinum, est in hac apparatus talis: lintea comparantur valida, æqualia, mollia, quadrangularis, triangularis, vel alterius figuræ, prout vulneris situs & membri, cui applicari debent, constitutio requirit, quæ in parte, quâ vulnus respiciunt, complicantur vel suantur subtiliter & fila per latitudinem eorum aliquoties trajiciantur: linteis illis annectuntur ansulæ e filo duplicato vel multiplicato & contorto cerâ oblito, eâ distantia, quam futurae habere solent, aut etiam minore: linteis istis inducatur glutinum ex medicamentis astringentibus & viscosis compositum, qualia sunt *Albumen Ovi*, *Bolus Arm. Thus*, *Mastix*, *Sarcocolla*, *Farina Volatilis*, *Gypsum*, *Tragacantha*, *Gummi*, *Resina pinguis* &c. Suturae hæ, circa corpora aut vulnera tenera adhibentur, quæ acum non ferunt. B. *Ern*

hegting. G. Eine fuge, nath, hæftung. Gall. *Connexion, Conjonction, Suture.* A. Suture.

SYCAMINOS, & SYCAMINEA, est Morus; volunt dici quasi *σύνω ἀμύλω*, quòd fructum ferat, *Qui Ficus Melius Sapiat.* Sed alii à *παρά τὸ σύνω* sive *σύνω και κάμνω* & *Movendo, Expellendo.* & *Colore*: quòd lignum cum sit validissimum & firmissimum; unâ nocte, magno cum impetu expellat germina, florem, fructumque, adeo ut sonitum etiam excitet. Quidam derivant à particula *σύν* & *κάμνω*, quasi dicerent, tu nigra es morus. Vide *Morus.*

SYCE, Gr. *Σύκη, Συκία,* ficus arbor, *Σύκων* ficus fructus, à *σύνω* quod celeriter crescat. Alii à *σύνω* & *δα* concitari, & *σύνω* osculari & uterum gerere.

SYCOMA, idem quod *Sycosis.*

SYCOMORUS, sic dicitur, quòd cum ficu & Moro similitudinem habeat.

SYCOSIS, SYCOMA, MARISCA, seu **FICUS,** est carnis excrescentia circa anum à ficus similitudine appellata. Est etiam ulcus, quod à fici similitudine *Σύκωσις* à Gr. nominatur, quia caro in eo excrescit: & id quidem generale est. Sub eo vero duæ species sunt. Altera ulcus durum & rotundum est: altera humidum & æquale. Ex duro exiguum quiddam & glutinosum exit: ex humido plus & mali odoris. Fit utrumque in iis partibus, quæ pilis conteguntur: sed, id quod callosum rotundum est, maximè in barba; id verò quod humidum, præcipuè in capillo, à *σύνω* ficus. B. *En byggezwel.* G. *Feigwarzen.* Gall. *Fic, Sarcome, Fungus, ou Champignon, ou le mal de St Fiacre.* A. Fig tumour.

SYDERATIO, vide *Apoplexia.*

SYLVÆ MATER, vide *Matrisylva.*

SYMBEBEGOTA, sunt accidentia fanis contingentia: nam Symptomata ægris obvenire dicuntur, à *συνβέβητο* accido.

SYMMETRIA, est bona temperies, sive pars sanitatis, in conveniente qualitatuum constitutione consistens, ex *σύνω* cum, & *μέτρος* mensura. B. *En gematigheit.* G. *Mäßigkeit.* Gall. *Temperament.* A. Temperance, Temper.

SYMPASMA, idem quod *Catapsma.*

SYMPATHIA, est morbus ab alio morbo dependens.

Ut

Ut si quis nephritide laboret, per consensum sæpè vomitus est. Sic à Pleuritide, spirandi difficultas subsequitur, à *συμπύκνω* compator. B. *Medelphigheid*. G. Mitleiden. Gall. *Sympathie*, *Accord*, *Convenance*. A. Consent.

SYMPATHETICUS, dicitur de vitriolo pulvere, quo vulnera sanantur, modo sanguinem attingat, sed hæc nugæ sunt, nam vulnera absque illo pulvere, simplici deligatione, ne ab aëris injuriis afficiantur, sanantur. Porro, an habeant atra, lapides, signa quædam fictitia, consensum, influxum, aut symphaticum nobiscum, esset inquirendum, ad me quod attinet, nego. De pulvere Sympathetico integrum librum scripsit *Kenelmus Digbaeus*. Gall. *Poudre de Sympathie*.

SYMPEPSIS, est humorum in abscessum abeuntium coctio, à *συμπιπτω* concoquo.

SYMPHONIA, idem quod *Harmonia*.

SYMPHYSIS, est ossium coalitio, quæ fit absque motu, & duo tamen ossa se invicem tangunt, vel ad se mutuo appropinquant; estque vel absque medio, ut *Rhaphe*, *Harmogia*, *Gomphosis*: vel per medium, ut in cartilagine, ligamento, carne, à *συμψω* concreasco. B. *Angroe* ping. G. *Anwachs*. Gall. *Symphyse*. A. Joining.

SYMPHYTON, vide *Emphyton*.

SYMPHYTUM, est *Consolida major*: est planta, quæ habet caules duos vel tres pedes altos, digiti crassitie, villosos, asperos, excavatos: folia quædam ex radice erumpunt, alia juxta caules, sunt ampla, longa, acuta, aspera, lanuginosa, coloris viridis obscuri: flos monopetalus, infundibuliformis, oblongus, & quasi campaniformis, ex calice secto surgit pistillum, quatuor veluti stipatum embryonibus, qui abeunt in totidem semina capitis viperini æmula, splendentia, nigra in calice ampliato maturefcentia: radix pollicem crassa, oblonga, nigra, intus alba, furculosa, fragilis, succum glutinosum, in quo ejus virtus inest, in se habens tam magnum, ut ex hujus usu nimio damnum sæpè irreparabile inferatur. Saporis subdulcis, mucilaginosi & visceridi; odoris nullius: hæc planta crescit in locis humidis, dicitur à *συμψω* concreasco, conglutino, quia vulnera citissimè consolidat. *Solidago* & *Consolida*, è consolidando etiam appellatur. Vide *Consolida*. Gall. *Grande Consoude*, ou *Consiere*.

SYMPTOMA, five **ACCIDENS**, est res contra fanitatem in corpore nostro à morbo profecta. Estque vel morbus à morbo ortus, vel morbi causa à morbo nata: vel Symptoma simplex. Hoc postremum est actio læsa, excrementorum vitium, qualitas corporis immutata, à συμπίπτω accido. B. *Gen torbal / ren accident*. G. Ein zufall, accident. Gall. *Symptome, Accident*. A. An Accident, Chance or Symptom.

SYNACTICA, sunt Medicamenta contrahentia, à συνάγω contraho.

SYNAITIA vel **SYNÆTIA**, vide *Continens Causa*, ex συν cum, & αἰτία causa.

SYNANCHE, est Anginæ species, quæ dicitur vel à suspendii similitudine, quod non secus, quam laqueus præfocans enecet. Gr. ἄρχη enim laqueus est; vel à συνίχην, quod spiritum continendo respirationem inhibeat, ut *Aurelianus* inquit, est anginæ species, five inflammatio p. n. in musculis faucium exterioribus. Vide *Angina*, à συνίχην coarcto. B. *Quade keel*. G. Brauene, kalen geschwar, halswehe. Gall. *Esquanciè*. A. The quinsy.

SYNARTHROSIS, est articulatio duorum ossium cum invicem, cum motu parvo & obscuro, interveniente cartilagine, uti ossium carpi & metacarpi &c. à συναρθρω. B. *Zamen-leding / nauw in malkaander geflote leding*. Gall. *Synarthrose ou Coarticulation, c'est adire, Articulation conjointe*. Vide *Articulatio*.

SYNCAMPE, est flexura, five locus, ubi pars brachii inferior committitur cum superiore, & ad hanc inflectitur.

SYNCAUSIS, est combustionis species, quando excrementa, æstu quasi febrili, indurata sunt.

SYNCHONDROSIS, est ossium interveniente cartilagine concretio uti in ossibus pubis ad anteriora connexis observatur ex συν cum, & χόνδρος Cartilago. B. *Kraakbeens verteniging / kraak-been binding*. Gall. *Synchondrose ou Symphyse cartilagineuse*.

SYNCHYSIS, est sanguinis aut humorum confusio p. s. in oculo, à συγχύν confundo.

SYNCIPUT, vide *Sinciput*.

SYNCOMISTUS, vide *Antopyrus*, item est cataplasma ex pane cibario paratum, à συμίτω conveho.

SYNCOPE, est magna omnium virium cum pulsu debili aut deficiente & motus sensusque privatione conjuncta prostratio, à *συνύπτω* concido. *Defectio Animæ Celsi. Deliquium Animi. Preceps Virium Lapsus.* Vide *Deliquium Animi*. B. *Önmacht zuymlinge / hert-vang.* G. Eine schnelle und große ohnmacht, das beschweimen. Gall. *Defaillance.* A. Feebleness.

SYNCRITICA, sunt medicamenta relaxantia.

SYNDESMUS, idem quod *Ligamentum*.

SYNDROME, est congressus variorum symptomatum in uno morbo concurrentium. Gr. *Συδρομή* concursus.

SYNEDREUONTA, sunt signa communia, quæ unâ cum morbo invadunt: hæc cum morbis necessario non cohærent, nec fluunt ab eorum essentia, declarant tamen aliquid circa morbum: magnitudinem sc. durationem, morem &c. à *συνερέω* confideo.

SYNNEUROSIS, est ossium nexus seu alligatio, quæ fit interventu partium, ligamentorum sc. ut os femoris cum tibia &c. ex *σύν* cum, & *νεῦρον* nervus. B. *Band-heftung bandige t zamenboeging.* Gall. *Syneurose ou Symphyse ligamentense.*

SYNNYMENSIS, est talis connexio, quæ fit ope membranarum, ut in recens natis ossa sincipitis junguntur cum ossè frontis, ex *σύν* cum, & *ἴμην* membrana.

SYNOCHA, est Febris continua, quæ continuo intenditur & remittitur, quæ ad plurimos dies extenditur, cum insigni ardore & nunquam putredine conjuncta. Estque vel quotidiana, tertiana, vel quartana, à *συνόχια* una veho, sustineo. B. *En geduurige verminderende en verheffende hoortg.*

SYNOCHOS, est febris continens, nullas remissiones habens, quæ ad plurimos dies quandoque extenditur, nec gravia secum fert symptomata: Estque *Simplex* vel *Pu-trida*, prout intensius vel mitius sæviat, à *συνόχο* contino. B. *En geduurige hoortg zonder verminderinge.*

SYNOVIA, est liquor glutinosus intra articulorum commissuras, majori copiâ collectus hærens. Item, recensetur inter species luis venereæ quando ille succus acris sit factus, membranas &c. ossa erodat &c. B. *Lid-wasser.* G. Glied-wasser. Gall. *Synovie.*

SYNTASIS, est partium, à tumore vel aliâ, distensio, à *συντάσσω* distendo. Ggg 4 SYN-

SYNTENOSIS, idem quod *Syneurosis*.

SYNTERETICA, est pars *Hygiemæ* quæ præsentem fanitatem tuetur.

SYNTEXIS, *Plin. Consummatio Ciceroni*, est contabescencia & colliquatio corporis, quâ mollis primum caro tabescit, mox etiam solidarum partium substantia, à *συντείνω* colliquo. Vide *Marasmus*.

SYNTHESIS, est totius corporis structura & compages: sed strictè pro ossium compositione anatomica accipitur, à *συντίθημι*, compono. Gall. *La Charpente osseuse du corps humain*.

SYNULOTICA, vide *Cicatrisantia*, à *συνυλῶ* cicatricem infero.

SYPHILUS, idem quod *Lues Venerea*. Ex *σῦς* porcus & *φιλία* amo: vel ut alii ex *σάδ* cum & *φιλία* amor. B. *Derheng-lust*.

SYPHON, idem quod *Syringa*.

SYRINGA, est instrumentum, quo liquores in anum, uterum, & aures, &c. injiciuntur. Item, vas fistulosum, ut arteria aspera. B. *Eni* (sput / spring. G. Eine spruetze. Gall. *Syringue*. A. A spout or syringe.

SYRINGA, Arbuscula est pulchra, in latum se valde extendens, caules & rami sunt nodosi, & cortice rubicundo obtekti vel cinereo, medullâ fungosâ albâ, repleti: folia sunt oblonga, lata, venosa, in margine leviter dentata, acuta, Pyri foliis ferè similia, sed asperiora, sibi mutuo opposita, saporis aliquantum acris: calix est monophyllus, quadrifidus, segmentis magnis expansis: flos est rosaceus, pentapetalus, staminibus plurimis factus: ovarium in fundo calicis instructum quatuor tubis erectis, apicularis, fit fructus turbinatus, quadrilocularis, niger, quadrifariam dehiscens, factus seminibus exiguis, & oblongis: radix in multos ramos est divisa: colitur hæc Arbuscula in hortis, derivatur à *Σύγγη* fistula, quod ex illa arbuscula fistulæ fiant, vel quod fistulis utilis fit, sed quod inanis fit & totus concavus, ad fistulæ instar, minimumque habeat carnis & ligni.

SYRINGOMATA, sunt cultelli chirurgici, quibus fistulæ incidunt, quibus variæ sunt formæ pro loco vario & ipsa differentia ulceris, quos vide apud Scultetum, aliosque Chirugos. B. *Fistelmessers / ppp-synters / fistel-*

fistel. *supderg.* G. Ein fistelmesser. Gall. *Syringotome.* A. Idem.

SYRINGOTOMIA, est Fistularum incisio, ex σὺριγγή fistula, & τέμνω feco.

SYRINGOTOMUS, est culter, quo fistula inciditur: vel is qui fistulam incidendo accommodat, ex σὺριγγή fistula & τέμνω feco. Gall. *Syringotome.*

SYRONES, vide in *Phthiriasis.*

SYRUPUS, SERAPIUM, Gr. Δρόσατον Nic. Σεράπιον Actuario, aliis Συρῆπις, quasi Κύριος ὄπις, ut cuidam placuit. Alii à σὺρω traho & ὄπις succus, vel à *Sirab* voce Arabica significans potionem. *Serapium* fortassis à *Sirapa*, quam vocem adulta Latinæ linguæ ætas, quæ *Columellam* tulit, agnovisse videtur, pro usitato quodam condituræ olivarum genere: unde ad similes condituras translata sit vox; est medicamentum internum fluidum, ex decoctis, succis, vel infusione, cum addito saccharo vel melle, in eam consistentiam coctum, ut gutta in marmore non diffluat: estque simplex vel compositum: item Alterans, Purgans, ad Tussim, Confortans, Stomachicum, Nephriticum, Scorbuticum, &c. B. *Gen syroop.* G. Sirup. Gall. *Syrop.* A. Syrup.

SYSSARCOISIS, est connexus ossium mediante carne, ut in Hyoidis ossè conspicitur. Ex σῶν cum, & σαρκῶν in-carno. B. *Dieis-band / vleis-hegting.* Gall. *Syssarcose ou symphyse charnue.*

SYSSIRINCHIUM, vide *Sisyrrinchium.*

SYSTEMA, idem quod *Synthesis*, à συνίστημι constituo.

SYSTOLE, est cordis contractio, ejusque ventriculorum commissio, quâ cruor in arteriam aortam expellitur, à συστέλλω committo. B. *Coefluiting des hertzs.* G. Das zusammen drucken des hertz. Gall. *Systole, contraction du cœur.* A. Contraction of the heart.

SYSYGIA, est debita temperies, ex σῶν cum, & σῦν-γῶν jugum.